

مۇھەممەد يۈسۈپ

ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن
دېنى ساۋات
(1)

ئەقەدە ۋە ئىبادەت

ئىسلامىي ئەسەرلەر نەشرىياتى

ح محمد يوسف محمد تورسون، 1430هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

تورسون، محمد يوسف

تعليم أطفال المسلمين/محمد يوسف تورسون-الرياض، 1430هـ

ص:..س

ردمك: 603-00-2670-8

(الكتاب باللغة الأويغورية)

1-العقيدة، 2-العبادة أ. العنوان

1430/3532

ديوي 212

رقم الإيداع: 1430/3532

ردمك: 603-00-2670-8

تعليم الأطفال

العقيدة، العبادة

تأليف

محمد يوسف محمد تورسون

الطبعة الرابعة

ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن

دېنىي ساۋات

ئەقىدە ۋە ئىبادەت

ئاپتورى

مۇھەممەد يۈسۈپ

تۆتىنچى نەشرى

بسم الله الرحمن الرحيم

ئايغۇچى، كۆيۈنگۈچى ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

بارچە مەدەھىيە ۋە ئەڭ مۇكەممەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ رەببى ۋە مۆمىنلەرنىڭ مەدەتكارى جانابى ئاللاھ تائالاغا خاستۇر. ئاللاھ تائالاغا مەۋجۇداتنىڭ سانچە مەدەھىيە ئوقۇپ، ئۇنى ماختايمەن. ھەق دىننى ئىنسانىيەتكە يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئۇلارنى كۆپىرى، زالالت ۋە ئازغۇنلۇقنىڭ قاراڭغۇلۇقلىرىدىن قۇتۇلدۇرۇپ، ئىمان، ھىدايەت ۋە ھەقىقەتنىڭ نۇرىغا يېتەكلىگەن، ئىنسانىيەتنىڭ ئىپتىخارلىق ئۈلگىسى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە – تاۋابىئاتلىرىغا ۋە ئۇنىڭ يولىنى داۋاملاشتۇرۇپ بىزلەرگىچە يەتكۈزگەن ساھابىلىرىغا، شۇنداقلا تا قىيامەتكىچە ھەق يولدا يۈرگەن مۆمىنلەرگە ئامانلىق تىلەيمەن ۋە سالام يوللايمەن.

ھۆرمەتلىك كىتابخان! قولىڭىزدىكى «ئۆسمۈرلەر ئۈچۈن دىنىي ساۋات» ناملىق بۇ ئەسەر 2012-يىلى ئىستانبۇل ۋە بەيرۇتتا نەشر قىلىنغان نۇسخىلىرىغا ئاساسەن نەشرگە تەييارلاندى.

بۇ ئۇيغۇر ئۆسمۈرلىرىگە ئاتاپ ھازىرلانغان بولۇپ، چوڭلار ئۈچۈنمۇ ئاممىباب، چۈشىنىشلىك ھەم ئىخچام بىر ئوقۇشلۇقتۇر.

بۇ ئەسەر سىزنىڭ ئەقىدە ۋە ئىبادەت مەسىلىلىرىنى ئەڭ قىسقا يول بىلەن ئەڭ توغرا ۋە مۇكەممەل چۈشىنىۋېلىشىڭىزغا ياردەم قىلىدۇ دەپ ئويلايمەن.

ئاتا-ئانىلاردىن بۇ ئەسەرنى بالىلارغا پىششىق ئوقۇتۇشلىرىنى ۋە بۇ

ماۋزۇدا ئۇلارغا كۆپرەك ياردەمچى بولۇشلىرىنى سورايمەن.

بۇ ئەسەرنى تۈرلۈك خاتالىق ۋە سەۋەنلىكلەردىن خالىي دېگىلى بولمايدۇ. كىتابخانلارنىڭ، خۇسۇسەن ئانا ۋە تىنىمىزنىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئالىم-ئۆلىمالارلىرىمىزنىڭ تۈزىتىش بېرىشىنى ۋە تەنقىدىي پىكىرلىرىنى ئايماسلىقىنى سورايمەن.

– مۇھەممەد يۈسۈپ

ھىجرىيە 1434-يىلى جامادىيەل ئاخىرنىڭ 5-كۈنى

مىلادىيە 2013-يىلى ئاپرېلىنىڭ 15-كۈنى

مۇندەرىجە

- 3..... دىن ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە
- 5..... ئىسلام دىنى
- 7..... ئىمان ۋە ئۇنىڭ ئاساسلىرى
- 7..... كەلىمە تەيىبە ۋە ئۇنىڭ مەنىسى
- 8..... ئىماننىڭ ئاساسىي پىرىنسىپلىرى
- 9..... ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈش
- 9..... ئاللاھنىڭ ئىسىم - سۈپەتلىرى
- 9..... ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈش ئۆز ئىچىگە ئالدىنغان مەسىلىلەر
- 10..... ئىماندىن مەقسەت ۋە ئاللاھنى تونۇشنىڭ يولى
- 11..... ئەقىلنىڭ ئاللاھ تائالانى تونۇتۇشتىكى رولى
- 13..... ئاللاھ تائالانى سۈپەتلىرى ئارقىلىق تونۇش
- 15..... پەرىشتىلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش
- 16..... جىنلار ۋە ئۇلارنىڭ خاراكتېرى
- 17..... شەيتانلار ۋە ئۇلارنىڭ خاراكتېرى
- 18..... ئاللاھنىڭ كىتابلىرىغا ئىمان كەلتۈرۈش
- 18..... ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتابلار
- 19..... قۇرئان كەرىم
- 20..... قۇرئان ئوقۇش ۋە يادلاش
- 23..... پەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش
- 23..... پەيغەمبەرلەرنىڭ سانى
- 24..... مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام
- 27..... قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈش
- 30..... قىيامەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرۈش

- 30 قەبىرنىڭ نېمىتى ۋە ئازابى
- 31 جەننەت بىلەن دوزاخ
- 33 ئىككىنچى بۆلۈم
- 33 ئىبادەت
- 35 ئىبادەت ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە
- 37 ئىبادەت
- 38 ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسىي ئىبادەتلىرى
- 40 فىقھى ئاتالغۇلىرى
- 45 تاھارەت
- 45 تاھارەتنىڭ پەرزلىرى
- 46 تاھارەتنى بۇزىدىغان ئامىللار
- 48 ئاياقلارغا مەسھى قىلىش
- 48 مەسھى قىلىشنىڭ قائىدىسى
- 48 مەسھنىڭ مۇددىتى ۋە ئۇنى بۇزىدىغان ئامىللار
- 50 غۇسلى
- 50 غۇسلى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئىشلار
- 50 غۇسلى قىلىشنىڭ قائىدە - تەرتىبى
- 52 تەيەممۇم
- 52 تەيەممۇمنى كېرەك قىلىدىغان سەۋەبلەر
- 53 تەيەممۇم قىلىشنىڭ قائىدە - تەرتىبى
- 53 تەيەممۇمنى بۇزىدىغان ئامىللار
- 55 ناماز
- 56 بەش ۋاخ نامازنىڭ ھۆكۈمى
- 56 نامازنىڭ شەرتلىرى
- 58 بەش ۋاخ ناماز

58 بەش ۋاخ نامازنىڭ ۋاقتلىرى

59 ناماز ئوقۇشقا بولمايدىغان ۋاقتلار

60 ئەۋرەت ۋە ئۇنىڭ چەك - چېگرىسى

61 قىبلە توغرىلۇق مەسىلىلەر

62 بەش ۋاخ نامازنىڭ رەكئەتلىرى

64 نامازنىڭ پەرزلىرى

66 ناماز ئوقۇشنىڭ قائىدە - تەرتىپلىرى

66 بامدات نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

72 پىشىن نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

73 ئەسىر نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

74 شام نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

75 خۇيتەن نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

75 ۋىتىر نامىزى ۋە ئۇنىڭ ئوقۇلۇشى

77 نامازدىن كېيىن ئوقۇش تەۋسىيە قىلىنىدىغان دۇئالار

80 نامازنى بۇزىدىغان ئامىللار

81 سەجدە سەھۋى

81 سەجدە سەھۋى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئەھۋاللار

82 سەجدە سەھۋىنىڭ ۋاقتى ۋە ئۇسۇلى

83 نامازغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر

84 قازا نامازلارنى ئوقۇش تەرتىپى

86 قانتاش قوراللىرى ئۈستىدە ناماز ئوقۇش مەسىلىسى

88 جامائەت نامىزى

90 جۈمە نامىزى

92 يولۇچىلار نامىزى

92 يولۇچىلارغا ئائىت ھۆكۈملەر

- 95 ھېيت نامازلىرى
- 95 ھېيت نامازلىرىغا بېرىشتىكى سۈننەت ئەمەللەر
- 96 تەشرىق تەكبىرلىرى
- 97 تەراۋىھ نامىزى
- 99 زاكات ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى
- 99 زاكات پەرز بولىدىغان كىشىلەر ۋە زاكات ئۆلچىمى
- 100 زاكات كېلىدىغان ماللار
- 101 نەق پۇلنىڭ زاكىتى
- 101 تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكىتى
- 101 چارۋا ماللىرىنىڭ زاكىتى
- 103 ئاشلىق ۋە زىرائەتلەرنىڭ زاكىتى
- 103 يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكىتى
- 104 شىركەت ھەسسدارلىقىنىڭ زاكىتى
- 104 زاكات كەلمەيدىغان نەرسىلەر
- 105 زاكات بېرىشنىڭ ۋاقتى
- 105 زاكات بېرىلىدىغانلار
- 106 زاكات بېرىلمەيدىغانلار
- 107 روزا ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى
- 107 روزا تۇتۇشى پەرز بولغانلار
- 107 روزىنى بۇزىدىغان ئامىللار
- 108 روزىنىڭ كافارىتى
- 108 روزىنىڭ قازاسى
- 109 رامىزان ئېيىدىكى ئەڭ پەزىلەتلىك ۋاقىتلار
- 109 روزا تۇتۇشقا رۇخسەت قىلىنغانلار
- 110 روزىنىڭ فىدىيەسى

111.....	روزىنىڭ تۈرلىرى
114.....	فىتىر سەدىقىسى ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى
114.....	فىتىر سەدىقىسى بېرىش ۋاجىپ بولغانلار
114.....	فىتىر سەدىقىسىنى بېرىش ۋاقتى
115.....	فىتىر سەدىقىسى بېرىلىدىغانلار
116.....	ھەج ۋە ئۆمرە
116.....	ھەج پەرز بولىدىغان كىشىلەر
116.....	ھەجنىڭ پەرز، ۋاجىپ ۋە سۈننەتلىرى
118.....	ئىھرام ئىچىدە چەكلەنگەن ئىشلار
119.....	ئۆمرە ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى
119.....	قۇربانلىقنىڭ تۈرلىرى
120.....	قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى
122.....	ھەر خىل مۇناسىۋەتلەردە ئېيتىلىدىغان سۆزلەر
128.....	ئەتىگەن - ئاخشامدا ئوقۇلىدىغان زىكىر ۋە دۇئالار
129.....	يۇقىرىقى زىكىر ۋە دۇئالارنىڭ تەرجىمىسى
134.....	ھەر خىل مۇناسىۋەتلەردە ئوقۇلىدىغان زىكىر ۋە دۇئالار

بىرىنچى بۆلۈم

ئەقەدە

دىن ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە

ئىنسانىيەتنىڭ يارىتىلىشى بىلەن بىرگە ئۇنىڭ ئەقلى ۋە ئەقىدىسى تەڭلا يارىتىلغان. ئىنسانىيەت ئەقلى تەرەققىي قىلىش ۋە تاكامۇللىشىش يولىدا ئۆزلىگە نىسبىرى، ئۇلارنىڭ ئەقىدىسىمۇ، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاللاھقا باشلايدىغان ئىلاھىي دەۋەتلىرىگە ئەگىشىپ ئۇلار بىلەن بىرگە تاكامۇللىشىش يولىغا كىرىپ كەلدى. ئىنسانلار بىر زامانلار، ھەق دىننىڭ روھىدىن پۈتۈنلەي يىراقلىشىپ، كۆپىرى، زالالەتنىڭ قاراڭغۇلۇقلىرىدا تىگىرقىغان بولسىمۇ، ئاللاھ تائالانىڭ ئارقا - ئارقىدىن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتىشى نەتىجىسىدە، ئۇلار يەنە ھەق دىنغا قايتىپ كەلدى. ئاللاھ تائالا ئىنسانلار جەمئىيىتىنىڭ تەرەققىياتىغا ئەگەشتۈرۈپ، دىننىمۇ تەدرىجىي ھالدا تاكامۇللاشتۇرۇپ كەلدى ۋە ئۇنى ئىنسانلارنىڭ سەرخىلى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى ۋە ئىسلام دىنىنىڭ پەيغەمبىرى ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا يېتىپ كېلىشى بىلەن ئەڭ ئاخىرقى كامالغا يەتكۈزگەن. «بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم. سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم. ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم»⁽¹⁾.

ئاللاھ تائالا ئۆزىنىڭ نەزەرىدە قوبۇل بولىدىغان دىن پەقەت ئىسلام دىنى ئىكەنلىكىنى جاكارلاپ مۇنداق دەيدۇ: «ھەقىقەتەن ئاللاھ تائالا نىڭ نەزەرىدە قوبۇل بولغان دىن ئىسلام (دىنى)دۇر»⁽²⁾.

شۇنىڭ ئۈچۈن، ئىسلام دىنى كېلىشى بىلەن ئىسلام دىنىدىن باشقا ساماۋىي (ئاللاھ تەرىپىدىن كەلگەن) دىنلارنىڭ ھەممىسى ئەمەلدىن

(1) مائىدە سۈرىسى 3 - ئايەت.

(2) ئال ئىمىران سۈرىسى 19 - ئايەت.

قالدۇرۇلغان. شۇڭا ئىسلام دىنىدىن باشقا دىن تۇتقانلارنىڭ دىنلىرى ئاللاھ تائالانىڭ دەرگاھىدا قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئاللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «كىمكى ئىسلامدىن باشقا دىننى تىلەيدىكەن، ئۇنىڭ دىنى) ھەر گىز قوبۇل قىلىنمايدۇ. ئۇ ئاخىرەتتە زىيان تاتقۇچىدۇر»⁽¹⁾.

(1) ئال ئىمران سۈرىسى 85 - ئايەت.

ئىسلام دىنى

سوئال: ئىسلام قانداق دىن؟

جاۋاب: ئىسلام دىنى - ئاللاھ تائالادىن كەلگەن توغرا ۋە ھەق دىن بولۇپ، جىبرىئىل پەرىشتىنىڭ ۋاستىسى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چۈشكەن.

سوئال: ئىسلام دىنىنىڭ مەقسىتى نېمە؟

جاۋاب: ئىسلام دىنىنىڭ مەقسىتى ئىنسانلارنى بۇ دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە بەختكە ئېرىشتۈرۈشتۇر.

سوئال: ئىسلام دىنى ئەڭ ئاۋۋال نېمىلەرگە بۇيرۇيدۇ؟

جاۋاب: ئىسلام دىنى كىشىلەرنى ئەڭ ئاۋۋال ئىمان، ئەخلاق ۋە ئىبادەتكە بۇيرۇيدۇ.

سوئال: ئىمان دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ئىمان - ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىلدۈرۈلگەن ھەقىقەتلەرنىڭ راست ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىپ ئېتىقاد قىلىش ۋە ئۇنى تىل بىلەن ئىقرار قىلىشتۇر.

سوئال: ئەخلاق دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ئەخلاق - ئىنساننىڭ روھىدا يەرلىشىپ ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان قىلىقلاردۇر. ئەخلاق ئىككى تۈرلۈك بولۇپ، بىرى گۈزەل ئەخلاق، يەنە بىرى ناچار ئەخلاق.

سوئال: ئىبادەت دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ئىبادەت-ئاللاھ تائالاغا بويسۇنۇپ، ئۇنىڭ بۇيرىغانلىرىنى قىلىپ، توسقانلىرىدىن يېنىپ، ئۇنىڭ ئىستىگىنى بويىچە ياشاشتۇر.

مەن ئۇنىڭغا تۇغۇلغان،
ئەسلى ئىمانىم ئىسلام،
ئەدىلى بىلەن تونۇلغان،
پەخرى ئۇنۋانىم ئىسلام.

ئەل بەختىنى كۆزلىگەن،
ھەقىقەتنى سۆزلىگەن،
ھاياتلىقنىڭ دەستۇرى،
دەرتكە دەرمانىم ئىسلام.

كۆڭۈللەردە ياشىغان،
توغرا يولغا باشلىغان،
ھەقىقەتنىڭ مەشئىلى،
ئارزۇ-ئارمانىم ئىسلام.

ئىمان ۋە ئۇنىڭ ئاساسلىرى

كەلىمە تەيىبە ۋە ئۇنىڭ مەنىسى

سوئال: كىشىلەر ئىسلام دىنىغا قانداق كىرىدۇ؟

جاۋاب: كىشىلەر ئىسلام دىنىغا «لا إله إلا الله محمد رسول الله — لا ئىلاھە ئىللەللاھو، مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» دېگەن كەلىمە تەيىبەنى مەنىسىنى بىلىپ ئېيتىش، ئۇنىڭغا دىلى بىلەن ئىشىنىپ، تىلى بىلەن ئىقرار قىلىش ئارقىلىق كىرىدۇ.

سوئال: بۇ كەلىمە تەيىبەنىڭ مەنىسى نېمە؟

جاۋاب: بۇ كەلىمە تەيىبەنىڭ مەنىسى: ئاللاھتىن باشقا ئىبادەتكە ھەقىقەت بولغان ھەقىقىي ئىلاھ يوق، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ۋە بەرھەق پەيغەمبىرى دېگەنلىكتۇر.

سوئال: «لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ» دېگەن شاھادەت كەلىمىسى بىزدىن نېمىنى تەلەپ قىلىدۇ؟

جاۋاب: «لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ» دېگەن شاھادەت كەلىمىسى: بىزدىن ئاللاھ تائالانىڭ ھەقىقىي ئىلاھ ئىكەنلىكىگە چىن ئېتىقاد قىلغان ھالدا، ئىبادەت ۋە دۇئالارنى ئۇنىڭغا قىلىشنى ۋە ئۇنىڭ كۆرسەتكەنلىرى بويىچە ھايات كەچۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ.

سوئال: «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» دېگەن شاھادەت كەلىمىسى بىزدىن نېمىنى تەلەپ قىلىدۇ؟

جاۋاب: «مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ» دېگەن شاھادەت كەلىمىسى: بىزدىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن كەلگەنلىكى ئېنىقلانغان ھەدىسلەرگە ئىشىنىپ ئەمەل قىلىشنى، ئۇنىڭ بۇيرىغانلىرىنى ئىجرا

قىلىپ، توسقانلىرىدىن يېنىشنى ۋە ئىبادەتنى ئۇنىڭ كۆرسەتكىنى بويىچە ئورۇنلاشنى تەلەپ قىلىدۇ.

ئىماننىڭ ئاساسىي پىرىنسىپلىرى

سوئال: ئىماننىڭ ئاساسىي پىرىنسىپلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئىماننىڭ ئاساسىي پىرىنسىپلىرى:

(1) ئاللاھنىڭ بارلىقىغا ۋە بىرلىكىگە چىن ئىشىنىش؛

(2) ئاللاھنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە چىن ئىشىنىش؛

(3) ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە چىن ئىشىنىش؛

(4) ئاللاھنىڭ كىتابلىرىغا چىن ئىشىنىش؛

(5) قىيامەت كۈنىگە چىن ئىشىنىش؛

(6) ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن

بولدىغانلىقىغا چىن ئىشىنىشتىن ئىبارەت.

ئىماننىڭ يۇقىرىدىكى ئالتە پىرىنسىپىغا، ئۇنىڭدىن باشقا قۇرئان

كەرىم ۋە ھەدىسلەر ئارقىلىق ئىمان كەلتۈرۈشكە بۇيرۇلغان پۈتۈن

ئىشلارغا ئىمان كەلتۈرگەن ۋە ئىسلام شەرىئىتىدە يولغا قويۇلغان جىمى

ئەھكاملارنى قوبۇل قىلىپ، ئەمەل قىلغان كىشى ھەقىقىي مۇمىن ۋە

مۇسۇلمان بولالايدۇ.

ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: ئاللاھقا قانداق ئىمان كەلتۈرۈش كېرەك؟

جاۋاب: ئاللاھ ئەزەلدىن بار بولغان يالغۇز ئىلاھتۇر. ئۇنىڭ پۈتۈن كائىناتنى يارىتىشىدا ۋە ئۇنى پەرۋىش قىلىشىدا ھېچ بىر شېرىكى يوقتۇر. ئۇ بارلىق ئەيب - نۇقسان ۋە كەمچىلىكلەردىن ئەلۋەتتە پاكىتۇر، دەپ ئىمان ئېيتىش كېرەك.

ئاللاھنىڭ ئىسىم - سۈپەتلىرى

سوئال: ئاللاھنىڭ ئىسىم-سۈپەتلىرى قانچە ۋە ئۇلار قايسىلار؟

جاۋاب: ئاللاھ تائالانىڭ كۆپلىگەن گۈزەل ئىسىم-سۈپەتلىرى بار بولۇپ، ھەممىسىگە ئىشىنىپ ئېتىقاد قىلىش ئىماننىڭ بىر پارچىسىدۇر. ئالدى بىلەن بىلىش زۆرۈر بولغانلىرى مۇنۇلاردۇر: (1) حَيٌّ (ھەمىشە تىرىك بولغۇچى)، (2) عَالِمٌ (ھەممىنى بىلگۈچى ئالىم)، (3) قَادِرٌ (ھەممىگە كۈچى يېتىدىغان قادىر)، (4) مُرِيدٌ (ئىرادە قىلغۇچى)، (5) مُكَوِّنٌ (ئىجاد قىلغۇچى)، (6) مُتَكَلِّمٌ (سۆزلىگۈچى)، (7) سَمِيعٌ (ئاڭلىغۇچى)، (8) بَصِيرٌ (كۆرگۈچى).

ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈش ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان مەسىلىلەر

سوئال: ئاللاھ تائالاغا ئىمان كەلتۈرۈش نېمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ؟

جاۋاب: ئاللاھ تائالاغا ئىمان كەلتۈرۈش تۆۋەندىكى 4 ھەقىقەتكە چىن ئىشىنىپ ئېتىقاد قىلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ:

(1) ئاللاھ تائالانىڭ ئەزەلدىن بار ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىش.

(2) ئاللاھ تائالانىڭ ھەممىنى ياراتقۇچى ۋە ھەممىنى ئىدارە قىلغۇچى مۇتلەق پەرۋىشچى ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىش. «ئەنە شۇ ئاللاھ سىلەرنىڭ پەرۋىشچىڭلاردۇر، ئاللاھتىن بۆلەك ھەقىقىي مەبۇد يوقتۇر، ئۇ ھەممە نەرسىنى ياراتقۇچىدۇر، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، ئۇ ھەر نەرسىگە ھامىيدۇر»⁽¹⁾.

(3) ئاللاھ تائالانىڭ بىرلا ئىلاھ ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىش. «سىلەرنىڭ ئىلاھىڭلار بىرلا ئىلاھتۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقتۇر. ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىكتۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر»⁽²⁾.

(4) ئاللاھ تائالانىڭ ئىسىم - سۈپەتلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش، يەنى ئاللاھ تائالانىڭ قۇرئان كەرىم ياكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدە كەلگەن ئىسىم ۋە سۈپەتلىرىنى ئۆزگەرتىۋەتمەستىن، ئۇنىڭغا مەنسۇپ قىلىش ۋە ئۇنى شۇ ئىسىم - سۈپەتلىرى بىلەن ئاتاش. «ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرى بار، ئاللاھنى شۇ (گۈزەل ئىسىملىرى) بىلەن ئاتاڭلار»⁽³⁾.

ئىماندىن مەقسەت ۋە ئاللاھنى تونۇشنىڭ يولى

سوئال: ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈشتىن مەقسەت نېمە؟

جاۋاب: ئاللاھقا ئىمان كەلتۈرۈشتىن مەقسەت ھەقىقەتنىڭ چاقىرىقىغا ئەگەشكەن ھالدا، ئاللاھقا ئېتىقاد ۋە ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق، ئىنسان بولۇپ يارىتىلغانلىق بۇرچىمىزنى ئادا قىلىپ، ئىككى ئالەملىك بەخت - سائادەتنى قولغا كەلتۈرۈشتۇر.

(1) ئەنئام سۈرىسى 102 - ئايەت.

(2) بەقەرە سۈرىسى 163 - ئايەت.

(3) ئەئراف سۈرىسى 180 - ئايەت.

سوئال: ئاللاھ تائالانى قانداق تونۇغىلى بولىدۇ؟

جاۋاب: ئاللاھ تائالانى تونۇشنىڭ يوللىرى كۆپ. ئاساسلىقى ئىككى بولۇپ، ئۇلارنىڭ بىرى، ئەقىل بىلەن ئىلىم، يەنە بىرى، ئاللاھنىڭ قۇرئان ۋە ھەدىسلەردە كەلگەن ئىسىم ۋە سۈپەتلىرىدۇر.

ئەقىلنىڭ ئاللاھ تائالانى تونۇتۇشتىكى رولى

سوئال: ئاللاھ تائالانى ئەقىل بىلەن قانداق تونۇغىلى بولىدۇ؟

جاۋاب: ئىنساندىكى ئورگانلارنىڭ ھېچبىرى بىكارغا يارىتىلغان ئەمەس. ئىنسان ۋۇجۇدىنىڭ يېتەكچىسى بولغان ئەقىلنىڭ ۋەزىپىسى - تەپەككۈر قىلىش ۋە ئىزدىنىشتىن ئىبارەت. ئەگەر ئىنسان ئەقىلنى ئىشلىتىپ، ئەتراپىدىكى شەيئىلەر ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزۈپ، ئىزدەنمەيدىكەن، ئۇ، ئەقىلنىڭ ۋەزىپىسىنى جارى قىلدۇرمىغان بولىدۇ. ئىسلام دىنى ئەقلىي بىلىش ئۈستىگە قۇرۇلغان بىر دىن بولۇپ، ئۇنىڭ دەۋىتى پەقەت ئەقىل بىلەن ھېسسىياتقا خىتاب قىلىدۇ. كىشىلەرنى پىكىر يۈرگۈزۈپ ئىزدىنىشكە چاقىرىدۇ.

چۈنكى ئىسلام دىنى كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا قارىغۇلارچە ئېتىقاد قىلىشىنى قەتئىي رەت قىلىدۇ. ئۇ كىشىلەرنى ئەقىل ئىشلىتىپ ئويلاپ، پىكىر يۈگۈزۈپ، ياخشى چۈشىنىپ، ئاندىن ئىسلام دىنىغا كىرىشىنى تەلەپ قىلىدۇ. شۇڭا، قۇرئان كەرىمدە، ئاللاھنىڭ ئاسمان، زېمىن ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى گۈزەل سەنئەتلىرى ئۈستىدە ئويلىنىپ، پىكىر يۈرگۈزۈشنى ئىبادەتنىڭ جەۋھىرى دەپ قارىغانلىقتىن، ئۇنىڭغا ئىنتايىن كۆپ ساۋاب بېرىلدىغانلىقىغا ۋەدە قىلىنغان. [قۇلاق، كۆز، دىل (يەنى سەزگۈ ئەزالىرى) نىڭ قىلمىشلىرى ئۈستىدە سوئال - سوراق

قىلىنىدۇ⁽¹⁾. دېمەك: قۇلاق، كۆز، قەلب قاتارلىق سەزگۈ ئەزالارنىڭ ئىنسان ئۈچۈن قىلىدىغان خىزمەتلىرى كۆپ ۋە بۇ ئەزالارنىڭ ئاللاھنىڭ ئالدىدىكى مەسئۇلىيىتى ئېغىردۇر.

ئاللاھ تائالانى تونۇشنىڭ ۋاستىسى بولغان «ئەقىل» نى، ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە 50 ئورۇندا، «ئەقىل ئىگىلىرى» نى 10 ئورۇندا ماختىغان. ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان كائىناتتىكى تۈرلۈك ئالامەتلەر بايان قىلىنغان كۆپلىگەن ئايەتلەرنىڭ ئاخىرلىرىنى [چۈشىنىدىغان قەۋم ئىبىرەت بار]، «ئەقىل ئىشلىتىپ چۈشەنمەمسىلەر؟» ۋە [ئىبىرەت ئېلىڭلار ئى ئەقىل ئىگىلىرى] دېگەنگە ئوخشاش جۈملىلەر بىلەن تۈگەتكەن.

دۇنيادا ھېچكىم «ئۆزى يوق نەرسە بىرەر ئىش قىلالمايدۇ» دىن ئىبارەت ئەقلىي پىرىنسىپنى ئىنكار قىلالمايدۇ. بىز بۇ ئەقلىي پىرىنسىپنى تەتبىقلايدىغان بولساق تۆۋەندىكى نەتىجىگە ئېرىشىمىز: بۇ پايانسىز كائىناتتا، ھەر لەھزىدە مىليونلىغان يېڭىلىقلار، ھادىسىلەر ۋە ۋەقەلەر يۈز بېرىپ تۇرىدۇ. ئاددىسى، مىڭلارچە جانلىق ئۆلۈپ يەنە مىڭلارچىسى ھاياتقا يېڭىدىن كۆز ئېچىپ تۇرىدۇ. بىزنىڭ ئەقلىمىز شۇنداق جەزم قىلىدۇكى، ھەرقانداق ھادىسىنىڭ بىرەر پەيدا قىلغۇچىسى ۋە ھەرقانداق بىر سەنئەتنىڭ بىرەر سەنئەتكارى بولغىنىدەك، ئالەمنىڭمۇ ياراتقۇچىسى ۋە ئىدارە قىلغۇچىسى باردۇر. ئۇ بولسىمۇ ئاللاھتۇر! چۈنكى يوق نەرسە بىرەر نەرسىنى پەيدا قىلالمايدۇ!

(1) ئىسرا سۈرىسى 36 - ئايەت.

ئاللاھ تائالانى سۈپەتلىرى ئارقىلىق تونۇش

سوئال: ئاللاھ تائالانى سۈپەتلىرى بىلەن قانداق تونۇغىلى بولىدۇ؟

جاۋاب: ئىنساندا بەش ھېسسىي ئەزا بولۇپ، كائىناتتىكى بەزى ماددىي شەيئەلەرنى شۇ ھېسسىي ئەزالىرى ئارقىلىق بىلىدۇ، مەسىلەن: ئىنسان كۆزى بىلەن شەيئەلەرنى كۆرۈپ بىلىدۇ، قوللىقى بىلەن ئاۋازنى ئاڭلاپ بىلىدۇ، قولى بىلەن ئۇنى توتۇپ بىلىدۇ، بۇرنى بىلەن ھىدىنى پۇراپ بىلىدۇ ۋە تىلى بىلەن تەمىنى تېتىپ بىلىدۇ. ئىنسان بۇ بەش ھېسسىي ئەزاسى ئارقىلىق بىلەلمىگەن شەيئەلەرنى ئىشەنچلىك خەۋەرلەر ئارقىلىق ئاڭلاپ بىلىدۇ. مەسىلەن: مەككىنى كۆرمىگەن كىشىمۇ، ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاش ئارقىلىق مەككىنىڭ سەئۇدى ئەرەبىستاندا بارلىقىغا ھېچ شەك قىلمايدۇ. بىرىنچى ۋە ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشلىرىنى كۆرمىگەن بولساقمۇ، بۇ ئۇرۇشلارنىڭ بولۇپ ئۆتكەنلىك خەۋىرىنى ئاڭلاش ئارقىلىق بۇ ئۇرۇشلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىدىن ھېچ شەك قىلمايمىز. ھېسسىي ئەزالار ئارقىلىق بىلەلمىگەن شەيئەلەرنى يوق دەپ ئىنكار قىلىش قەتئىي توغرا ئەمەس. مەسىلەن: رادىئو دولقۇنلىرى ھەر ۋاقىت ۋە ھەر جايدا بار، ئەمما رادىئو بولمىسا ئۇنى ئاڭلىغىلى بولمايدۇ. توك سىمىدا توكنىڭ بارلىقىنى كۆرگىلى بولمايدۇ، پەقەت لامپۇچكىنى ئۇنىڭغا چاتقاندىلا توكنىڭ بارلىقىنى كۆرگىلى بولىدۇ. دۇنيادا ھېسسىي ئەزالىرىمىز ئارقىلىق بىلگىلى ۋە كۆرگىلى بولمايدىغان نۇرغۇن شەيئەلەر بار. ھازىرقى ئىلىم - پەن دۇنيادىكى ماددىي شەيئەلەرنىڭ پەقەت %3.5 نىلا كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغانلىقى ۋە قالغان %96.5 نى كۆرگىلى بولمايدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

ھاۋادىن ھەر ئاندا نەپەس ئېلىپ تۇرىمىز. لېكىن ھاۋانىڭ

ماھىيىتىنى ھېسسىي ئەزالىرىمىز ئارقىلىق بىلەلمەيمىز. شۇنىڭغا ئوخشاش، ئىنسان ھېسسىي ئەزالىرى ئارقىلىق ئاللاھنىڭ زاتىنى ئىدراك قىلالمايدۇ. چۈنكى ھېسسىي ئەزالار ئارقىلىق پەقەت بەزى ماددىي شەيئىلەرنىلا بىلگىلى بولىدۇ. ھالبۇكى ئاللاھنىڭ زاتى ماددا ئەمەس. شۇڭا، ئىنساننىڭ كۆرۈش ئىقتىدارى چەكلىك بولغانلىقى سەۋەبتىن، ئۇ، ئاللاھنى كۆزى بىلەن كۆرۈپ تونۇشقا قادىر بولالمىغانلىقى ئۈچۈن، ئاللاھنى ئىشەنچلىك خەۋەرلەر ئارقىلىق تونۇيدۇ. دۇنيادا ئەڭ ئىشەنچلىك خەۋەر قۇرئان كەرىم ۋە سەھىھ (ئىشەنچلىك) ھەدىسلەرنىڭ بەرگەن خەۋەرلىرىدۇر.

پەرىشتىلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: پەرىشتىلەرگە قانداق ئىمان كەلتۈرۈش كېرەك؟

جاۋاب: پەرىشتىلەرگە ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىنىڭ بارلىقى ھەقتۇر، ئۇلار ھەمىشە ئاللاھنىڭ تائەت - ئىبادىتى بىلەن مەشغۇل بولغۇچى ھۆرمەتلىك، ئىتائەتچان ۋە گۇناھسىز بەندىلەردۇر، دەپ ئىمان ئېيتىش كېرەك.

سوئال: پەرىشتىلەر نېمىدىن يارىتىلغان؟

جاۋاب: پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان.

سوئال: پەرىشتىلەرنىڭ ۋەزىپىلىرى نېمە؟

جاۋاب: پەرىشتىلەردىن ھەر بىرىنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن تاپشۇرۇلغان ئايرىم ۋەزىپىلىرى بار بولۇپ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى بەندىلەرنىڭ ياخشى - يامان ئەمەللىرىنى خاتىرىلەش بىلەن مەشغۇل بولسا، بەزىلىرى ئىنسانلارنى كېچە - كۈندۈزنىڭ بالايىئاپەتلىرى ۋە خەۋپ - خەتەرلىرىدىن قوغداش بىلەن مەشغۇلدۇر. بەزىلىرى بەندىلەرنىڭ جانلىرىنى ئېلىش بىلەن مەشغۇل بولسا، يەنە بەزىلىرى ئۆلگەنلەردىن سوئال - سوراق قىلىش بىلەن مەشغۇلدۇر. ئۇلارنىڭ بەزىلىرى قۇرئان ئوقۇلغان، ئاللاھ ياد قىلىنغان ئورۇنلارغا ۋە مەسجىدلەرگە بېرىپ ئۇلارغا ئاللاھتىن مەغپىرەت ۋە رەھمەت تىلەش بىلەن مەشغۇل بولسا، يەنە بەزىلىرى ھەمىشە ئاللاھقا سەجدە قىلىش ئارقىلىق ئاللاھنى مەدھىيىلەش بىلەن مەشغۇلدۇر.

مەسىلەن: جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەزىپىسى ئاللاھ بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرى ئوتتۇرىسىدا ئەلچىلىك قىلىش، ئەزرائىلنىڭ

ۋەزىپىسى ئەجلى توشقانلارنىڭ جانلىرىنى ئېلىش، مەكئىلنىڭ ۋەزىپىسى ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن شامالارنى قوزغاش ئارقىلىق بۇلۇتلارنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ، زېمىننىڭ ئاللاھ خالىغان يەرلىرىگە يامغۇر ياغدۇرۇش، ئىسرافلىنىڭ ۋەزىپىسى قىيامەت قايىم بولۇش ئالدىدا، بىرىنچى قېتىملىق سۇرغا پۈۋلەش ئارقىلىق بۇ دۇنيا ھاياتىنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىنى، ئاندىن ئىككىنچى قېتىملىق سۇرغا پۈۋلەش بىلەن ئىنسانلارنىڭ تىرىلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

جىنلار ۋە ئۇلارنىڭ خاراكتېرى

سوئال: جىنلار قانداق مەخلۇقات؟

جاۋاب: جىنلار — پەرىشتىلەرگە ئوخشاش غەيبىي ئالەملەردىن بولۇپ، پەرىشتىلەرنى كۆرگىلى بولمىغاندەك، جىنلارنىمۇ كۆرگىلى بولمايدۇ. جىنلارنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىش ئىماننىڭ شەرتلىرىدىن بولمىسىمۇ، ئىماننىڭ كېرەكلىك ماددىلىرىدىن سانىلىدۇ، چۈنكى، قۇرئان كەرىمدە جىنلارنىڭ بارلىقى ئوچۇق بايان قىلىنغان.

سوئال: جىنلار نېمىدىن يارىتىلغان؟

جاۋاب: پەرىشتىلەر نۇرىن يارىتىلغان بولسا، جىنلار ئوتتىن يارىتىلغان. «جىنلارنى ئىلگىرى تۇتۇنسىز ئوت يالقۇنىدىن ياراتقان ئىدۇق»⁽¹⁾.

سوئال: جىنلار غەيبىنى بىلەمدۇ؟

جاۋاب: جىنلارمۇ ئىنسانلارغا ئوخشاش غەيبىلەرنى بىلەلمەيدۇ. چۈنكى غەيبىلەرنى ئاللاھتىن باشقا ھېچكىم بىلەلمەيدۇ. لېكىن جىنلار

(1) ھىجر سۈرىسى 27-ئايەت.

ئىنسانلار كۆرمىگەن بەزى نەرسىلەرنى كۆرەلمىگەنلىكى ئۈچۈن
ئىنسانلار بىلەلمەيدىغان ئىشلاردىن بەزىسىنى بىلىدۇ.

شەيتانلار ۋە ئۇلارنىڭ خاراكتېرى

سوئال: شەيتانلار قانداق مەخلۇقات؟

جاۋاب: شەيتانلار - جىنلاردىن كېلىپ چىققان كاپىرلار بولۇپ، ئۇلار
ئىنسانىيەتنىڭ ئەشەددى دۈشمەنلىرىدۇر. شەيتانلار ھەمىشە
ئىنسانلارنى توغرا يولدىن ئازدۇرۇش ئۈچۈنلا تىرىشىدۇ. شەيتانلارمۇ
جىنلارغا ئوخشاش جىسمسىز مەخلۇقات بولۇپ، ئۇلارنى كۆرگىلى
بولمايدۇ. ئەمما ئۇلار بىزنى كۆرەلەيدۇ. شەيتانلار ھەرقانداق يوللار
بىلەن ئىنسانلارنى توغرا يولدىن ئازدۇرۇپ، ئۆزلىرىگە ئەگەشتۈرۈشكە
تىرىشىدۇ. ئاللاھ تائالا ئىنسانلارنى شەيتانلارنىڭ ئازدۇرۇشىدىن
ساقلىنىشقا چاقىرىدۇ.

ئاللاھنىڭ كىتابلىرىغا ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: ئاللاھنىڭ كىتابلىرى قانداق كىتابلار؟

جاۋاب: ئاللاھنىڭ كىتابلىرى — ئاللاھ پەيغەمبەرلەرگە چۈشۈرگەن مۇقەددەس كىتابلار بولۇپ، ئۇلار ساماۋى كىتابلار دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

سوئال: ئاللاھ بۇ كىتابلارنى نېمە ئۈچۈن چۈشۈرگەن؟

جاۋاب: ئاللاھ بۇ كىتابلارنى پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن ئىنسانلارنى يامان يوللاردىن قايتۇرۇپ، بىر ئاللاھقىلا ئېتىقاد ۋە ئىبادەت قىلىشتەك توغرا يولغا باشلاپ، ئۇلارنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ سائادەتلىرىگە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن چۈشۈرگەن.

سوئال: ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتابلاردا نېمىلەر يېزىلغان؟

جاۋاب: ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتابلاردا، كائىناتنىڭ ياراتقۇچىسى ۋە ئۇنىڭ پەرۋىش قىلغۇچىسى يالغۇز ئاللاھ ئىكەنلىكى ۋە ئاللاھتىن باشقا ئىبادەتكە ھەقىلىق بولغان مەبۇد يوق ئىكەنلىكىنىڭ بايانى، ئىنسانلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىك سائادەتلىرى ئۈچۈن كېرەكلىك مەسلىھەتلىرى، ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەر بىلەن ئۇلارنىڭ ئۈمىدلىرىنىڭ قىسسىلىرى، ھەر تۈرلۈك پايدىلىق ۋەزىيەت - نەسىھەتلەر، ئاخىرەت ئالەمىنىڭ خەۋەرلىرى، دۇئا ۋە ئىبادەتلەرنىڭ ئۇسۇلى ۋە سىستېمىلىرى، ئىجتىمائىي ۋە كىشىلىك ھاياتنىڭ قانۇن - يېرىمىسىلىرى قاتارلىقلار يېزىلغان.

ئاللاھ چۈشۈرگەن كىتابلار

سوئال: ئاللاھ تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن كىتابلار قايسىلار؟

جاۋاب: ئاللاھ تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن كىتابلار تۆۋەندىكىلەردىن

ئىبارەت:

- (1) تەۋرات (مۇسا ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن).
- (2) زەبۇر (داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن).
- (3) ئىنجىل (ئىيسا ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن).
- (4) قۇرئان (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن).

سوئال: بۇ كىتابلار ئاللاھتىن قانداق ئۇسۇلدا چۈشۈرۈلگەن؟

جاۋاب: قۇرئان كەرىمدىن ئىلگىرىكى ساماۋى كىتابلار پەيغەمبەرلەرگە ئاللاھ تەرىپىدىن بىرلا قېتىمدا چۈشۈرۈلگەن بولسا، قۇرئان كەرىم ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ۋەقەلەرنىڭ تەلپىگە ۋە شارائىتلارنىڭ تەقەززاسىغا مۇناسىپ ھالدا، ئاز - ئازدىن ئوقۇپ بېرىشى نەتىجىسىدە، ۋەھىي يولى بىلەن تولۇق 23 يىل ئىچىدە تەدرىجىي چۈشۈرۈلگەن. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاسىتىسى بىلەن ئاللاھتىن تاپشۇرۇپ ئالغان قۇرئان كەرىمنى ئاللاھتىن چۈشكەن پېتى كەم - زىيادە قىلماستىن، بىرەر ھەرىنمۇ ئۆزگەرتىۋەتمەستىن ئىسلام ئۇمىتىگە ئەينەن يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلىك بۇرچىنى مۇكەممەل ئادا قىلغان.

قۇرئان كەرىم

سوئال: قۇرئان كەرىم قانداق كىتاب؟

جاۋاب: قۇرئان كەرىم ئاللاھ تائالانىڭ سۆزى بولۇپ، ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مۆجىزىسى، ئىسلام قانۇنىنىڭ بىرىنچى مەنبىئى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ دەستۇرىدۇر.

سوئال: قۇرئان كەرىم قانچە سۈرە ۋە قانچە ئايەتتىن تەركىب تاپقان؟

جاۋاب: قۇرئان كەرىم 114 سۈرە، 6236 ئايەتتىن تەركىب تاپقان بولۇپ، 30 پارىغا بۆلۈندۈ.

قۇرئان ئوقۇش ۋە يادلاش

سوئال: قۇرئان ئوقۇشنىڭ قانداق ئەھمىيىتى بار؟

جاۋاب: قۇرئان كەرىمنى ئوقۇش ۋە مەنىسىنى بىلىپ ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش ئەڭ ئۇلۇغ ئىبادەتلەردىن سانىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «قۇرئان ئوقۇڭلار، قۇرئان كەرىم ئۆزىنى ئوقۇغانلارغا قىيامەت كۈنى شاپائەت قىلغان ھالدا كېلىدۇ»⁽¹⁾.

سوئال: قۇرئان ئوقۇشنىڭ ئەدەپ - قائىدىلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: قۇرئان ئوقۇشنىڭ ئەدەپلىرى تۆۋەندىكىچە:

(1) قۇرئاننى تاھارەت بىلەن ئوقۇش. «قۇرئاننى پەقەت پاك بولغانلارلا تۇتىدۇ»⁽²⁾.

(2) قۇرئان ئوقۇشتىن بۇرۇن «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»

يەنى(ئاللاھقا سېغىنىپ قوغلاندى شەيتاننىڭ يامانلىقىدىن پاناھ تىلەيمەن) دەپ ئاللاھ تائالاغا دۇئا قىلىش. «سەن قۇرئان ئوقۇماقچى بولغىنىڭدا، قوغلاندى شەيتاننىڭ (ۋەسۋەسىدىن) ئاللاھقا سېغىنىپ

(1) مۇسلىم رىۋايىتى.

(2) ۋاقىئە سۈرىسى 77 - 79 - ئايەتلەر.

پاناھ تىلىگىن»⁽¹⁾.

(3) قۇرئاننى تەجۋىد قاندىلىرىگە رىئايە قىلىپ، توغرا ئوقۇش.
«قۇرئاننى تەرتىل بىلەن (دانە - دانە، ئوچۇق) ئوقۇغىن»⁽²⁾.

(4) قۇرئاننىڭ مەنىسىنى بىلمىسىمۇ، ئاللاھ ماڭا سۆزلەۋاتىدۇ
دېگەن ئېتىقاد بىلەن ئۇنى ئىخلاىس قىلىپ ئوقۇش.

(5) قۇرئاننى چىرايلىق ئاۋازدا ئوقۇش. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام
قۇرئان كەرىمنى چىرايلىق ئاۋازدا ئوقۇشقا تەشەببەس قىلىپ:
«قۇرئاننى چىرايلىق ئاۋازدا ئوقۇڭلار»⁽³⁾ دەپ كۆرسەتكەن.

(6) قۇرئان ئوقۇشنى مەئشەتنىڭ كەسپىگە ئايلاندۇرۇۋالمايلىق.
پەقەت ئاخىرەتلىك ساۋابنى كۆزلەپ ئوقۇش.

سوئال: قۇرئان يادلاشنىڭ قانداق پەزىلىتى بار؟

جاۋاب: قۇرئان يادلاش ئەڭ ئۇلۇغ ۋە ئەڭ شەرەپلىك ئىشتۇر.
چۈنكى قۇرئان يادلاش ئۇنى ئەسىرلەر بويى ئۆز پېتى ساقلاپ
قىلىشنىڭ سەۋەبلىرىدىن بىرىدۇر. شۇڭا قارىيلار ئىسلام ئۇمىتىنىڭ
ئەڭ شەرەپلىك كىشىلىرى بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاللاھنىڭ
ئىنسانلار ئارىسىدا يېقىن كىشىلىرى بار، قارىيلار ئاللاھنىڭ يېقىنلىرى
ۋە ئالاھىدە بەندىلىرىدۇر»⁽⁴⁾ دېگەن.

(1) نەھل سۈرىسى 98 - ئايەت.

(2) مۇزەممىل سۈرىسى 4 - ئايەت.

(3) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

(4) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

قۇرئان

دىيانىتىم بۇ قۇرئان،
ئىتائىتىم بۇ قۇرئان،
ئىككى ئالەم مەڭگۈلۈك،
سائادىتىم بۇ قۇرئان.

ئورۇن ئالغان دىلىمدا،
زىكرى دائىم تىلىمدا،
ھەمرا بولۇپ يېنىمدا،
تىلاۋىتىم بۇ قۇرئان.

ئاللاھنىڭ شانلىق سۆزى،
ئىسلامنىڭ نۇرلۇق كۆزى،
ھەقىقەتنىڭ نەق ئۆزى،
ئادالىتىم بۇ قۇرئان.

پەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: پەيغەمبەرلەر قانداق زاتلار؟

جاۋاب: پەيغەمبەرلەر ئاللاھ تائالانىڭ ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن ئەلچىلىرىدۇر. پەيغەمبەرلەر بارلىق گۇناھ ۋە كەمچىلىكلەردىن پاك، گۇناھسىز زاتلاردۇر.

سوئال: پەيغەمبەرلەر نېمە ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن؟

جاۋاب: پەيغەمبەرلەر ئىنسانلارغا ئاللاھنىڭ دىنىنى يەتكۈزۈش ئارقىلىق ئۇلارنى توغرا يولغا باشلاش ۋە گۇناھ - يامان ئىشلاردىن قايتۇرۇپ، ياخشى ئىشلارغا چاقىرىش ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن.

پەيغەمبەرلەرنىڭ سانى

سوئال: پەيغەمبەرلەرنىڭ سانى قانچە ۋە ئۇلار قايسىلار؟

جاۋاب: ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنىڭ كەلگەنلىكى مەلۇم بولسىمۇ، قۇرئان كەرىمدە پەقەت 25 پەيغەمبەرنىڭ ئىسىملىرى تىلغا ئېلىنغان.

سوئال: قۇرئان كەرىمدە ئىسىملىرى بايان قىلىنغان 25 پەيغەمبەر كىملىرى؟

جاۋاب: قۇرئان كەرىمدە ئىسىملىرى بايان قىلىنغان 25 پەيغەمبەر: ئادەم، ئىدرىس، نۇھ، ھۇد، سالىھ، ئىبراھىم، لۇت، ئىسمائىل، ئىسھاق، يەئقۇب، يۇسۇف، ئەيىۇب، شۇئەيب، مۇسا، ھارۇن، داۋۇد، سۇلايمان، يۇنۇس، ئىلياس، ئىليەسە، زۇلكىفل، زەكەرىيا، يەھيا، ئىسا ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملاردۇر.

سوئال: پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاۋۋالقىسى كىم ۋە ئەڭ ئاخىرقىسى كىم؟
جاۋاب: پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئاۋۋالقىسى ئىنسانلارنىڭ ئاتىسى ھەزرىتى ئادەم ئەلەيھىسسالام ۋە ئەڭ ئاخىرقىسى پۈتۈن ئىنسانلارغا پەيغەمبەر بولۇپ كەلگەن ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدۇر.

سوئال: پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ دەرىجىسى ئوخشاشمۇ؟
جاۋاب: پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ئاللاھ تائالانىڭ ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن ئەلچىلىرى ئىكەنلىكىدە، راستچىللىقتا ۋە ئىنسانىيەتكە بارلىق ياخشى ئىشلاردا ۋە ئەخلاق-پەزىلەتتە ئۈلگە ئىكەنلىكىدە دەرىجىسى ئوخشاشتۇر.

ئەمما ئاللاھ تائالانىڭ دەرگاھىدىكى مەرتىبىلىرى ۋە دەۋەت يولىدا تارتقان جاپا-مۇشەققەتلىرى تەرەپتىن ئوخشاش ئەمەس. شۇڭا پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىچىدىن نوھ، ئىبراھىم، مۇسا، ئىسا ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاملاردىن ئىبارەت 5 پەيغەمبەر قۇرئان كەرىمدە «ئۇلۇل ئەزىم» يەنى (ئىرادىلىك پەيغەمبەرلەر) دەپ ئاتالغان.

سوئال: نەبى بىلەن رەسۇلنىڭ پەرقى نېمە؟

جاۋاب: نەبى بىلەن رەسۇل ھەر ئىككىسى ئاللاھ تائالانىڭ پەيغەمبىرى دېگەنلىك بولسىمۇ، نەبى ئۆزىدىن ئىلگىرىكى پەيغەمبەرنىڭ شەرىئىتى بويىچە ئىش كۆرۈش ئۈچۈن مۆمىن قەۋملەرگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنى، رەسۇل مۇستەقىل شەرىئەت بىلەن كاپىر قەۋمگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

سوئال: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام كىم؟

جاۋاب: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام — ئىنسانلارغا ئاللاھ تەرىپىدىن ئىسلام دىنىنى ئېلىپ كېلىش بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالامدىن تارتىپ ئاللاھتىن كەلگەن جىمى دىنلارنى تولۇقلىغان ۋە بۇ دىنلارنىڭ غايىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرغان ئەڭ شەرەپلىك پەيغەمبەر دۇر.

چۈنكى ئاللاھ تەرىپىدىن كەلگەن ھەر بىر پەيغەمبەر مەخسۇس بىر مىللەتكە ئەۋەتىلگەن بولسا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام پۈتۈن ئىنسانىيەتكە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مۇشۇنداق ئاللاھىدە پەيغەمبەر بولغانلىقى ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارنىڭ ۋە جىمى ساماۋى دىن ئەھلىنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ھۆرمەت قىلىشى بارلىق پەيغەمبەرلەرگە ھۆرمەت قىلغانلىق، ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىشى پۈتۈن پەيغەمبەرلەرگە ئىمان ئېيتقانلىق بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

سوئال: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دوست تۇتۇش نېمە بىلەن بولىدۇ؟

جاۋاب: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دوست تۇتۇش ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىش ۋە ئۇنىڭ يولىغا ئىزچىل ئەگىشىش بىلەن بولىدۇ. پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلماستىن، ئۇنىڭ يولىغا ئەگەشمەستىن ئۇنى دوست تۇنمەن، دېگەنلىك پەقەت قۇرۇق دەۋادىلا ئىبارەت بولۇپ، ھېچقانداق پايدا بەرمەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى، ئاللاھتىن قالسىلا ھەممىدىن ئارتۇق ياخشى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا چەكسىز ئىخلاص ۋە چوڭقۇر مۇھەببەت باغلاش، ئۇنى چىن قەلبىدىن سۆيۈش ئارقىلىق دوست تۇتۇش كېرەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «سىلەرنىڭ ھېچ بىرىڭلار مېنى ئاتىسىدىن، بالىسىدىن ۋە دۇنيادىكى ھەرقانداق كىشىلەردىن بەكرەك دوست تۇتۇپ، يۈرەكتىن سۆيىمگۈچە

مۆمىن بولالمايدۇ⁽¹⁾.

(1) بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايىتى.

قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: قەدەر(تەقدىر) دېگەن نېمە؟

جاۋاب: قەدەر — ئاللاھنىڭ كائىناتتا بولىدىغان ھەرقانداق ۋەقە ۋە ھادىسىلەرنى، ئىنسانلارنىڭ قىلىدىغان بارلىق ياخشى - يامان گەپ - سۆز ۋە ئىش - ھەرىكەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئالدىن بەلگىلىشى دېمەكتۇر.

ئاللاھ تائالانىڭ قۇرئان كەرىمدىكى: «بىز ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىنى ئۆلچەملىك ياراتتۇق⁽¹⁾ ۋە «ئاسمان ۋە زېمىندىكى زەررە چاغلىق نەرسە ۋە ئۇنىڭدىن كىچىك ياكى چوڭ نەرسە بولسۇن، ھېچقايسىسى ئاللاھنىڭ بىلىشىدىن چەتنەپ قالمايدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى لەۋھۇلمەھپۇزدا خاتىرىلەنگەن⁽²⁾» دېگەن ئايەتلىرى بۇ مەنىنى ئىپادىلەيدۇ.

سوئال: قازا دېگەن نېمە؟

جاۋاب: قازا — ئاللاھنىڭ ئالدىن بەلگىلىگەنلىرىنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشى دېگەنلىكتۇر.

سوئال: قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈش سەۋەب قىلىشقا زىت كېلەمدۇ؟

جاۋاب: قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈش سەۋەب قىلىشقا ھەرگىز زىت كەلمەيدۇ. كىشىگە يەتكەن ياخشىلىق - يامانلىق، مۇسبەت - خوشاللىق، پايدا - زىيانلارنىڭ ھەممىنى ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن

(1) قەمەر سۈرىسى 49-ئايەت.

(2) يۇنۇس سۈرىسى 61-ئايەت.

بولدى، دەپ ئېتىقاد قىلىش ئىماننىڭ بىر پارچىسىدۇر. كېلەچەكتە بولىدىغان ھەر قانداق ئىشلارنىمۇ ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن بولىدۇ، دەپ ئېتىقاد قىلىش ئىماندىن سانلىدۇ. بىراق «تەقدىردە نېمە بولسا شۇ بولىدۇ» دەپ سەۋەب قىلماسلىق ئىماندىن ئەمەس، بەلكى چوڭ خاتالىقتۇر. گەرچە ئىنساننىڭ رىزقى، ئەجەلى ۋە ياخشى - يامان پۈتۈن ئىشلىرى ئاللاھنىڭ تەقدىرى بىلەن بولسىمۇ، ئىنسان شۇ رىزقىغا ئېرىشىش، جېنىنى قوغداش ۋە ئۆزى ھەم جەمئىيىتىگە پايدىلىق ئىشلارنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن سەۋەب قىلىشقا بۇيرۇلغان. ئاللاھ بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئىنسان پەقەت ئۆزىنىڭ ئىشلىگەن ئىشنىڭ نەتىجىسىنى كۆرىدۇ﴾⁽¹⁾.

سوئال: قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ پايدىسى نېمە؟

جاۋاب: قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرگەن كىشى كائىنات ۋە ئۇنىڭدىكى بارلىق شەيئەلەرنىڭ ئەڭ كۈچلۈك بىر ئىلاھىي قانۇننىڭ ھىمايىسى ئاستىدا ھەرىكەت قىلىۋاتقانلىقىغا ۋە ھەممە ئىش ئاللاھنىڭ تەقدىرى ۋە قازاسى بىلەن بولىدىغانلىقىغا چىن ئىشىنىدۇ. نەتىجىدە، ئۇنىڭ بېشىغا بىرەر بالا - قازا ياكى ئېغىر كۈلپەتلەر كەلسە ئاھ ئۇرۇپ ئۆزىنى يوقىتىپ قويمايدۇ، بىرەر مۇۋەپپەقىيەت قازانسا كۆرەڭلەپ كەتمەيدۇ. چۈنكى ئۇ ھەممىنى ئاللاھتىن دەپ بىلىدۇ. شۇڭا ئۇ، بالا - قازا يەتكەندە سەۋر قىلىدۇ، مۇۋەپپەقىيەت قازانغاندا ئاللاھقا شۈكۈر قىلىدۇ. ئىنسان مۇشۇ دەرىجىگە يەتكەندە، ئۇ ھەقىقىي پىشىپ يېتىلگەن بولىدۇ. ئىمان ئەنە شۇنداق ئەزىمەتلەرنى يارىتىدۇ.

بۇ قازا ۋە قەدەرگە ئىمان كەلتۈرۈشنىڭ بۇ دۇنيالىق پايدىلىرىدىن

(1) نەجم سۈرىسى 39 - ئايەت.

بىر قىسمى. ئەمما ئۇنىڭ ئاخىرەتتىكى پايدىسى جەننەتلەردە مەڭگۈلۈك
بەختلىك ھايات كەچۈرۈشتۇر.

قىيامەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرۈش

سوئال: قىيامەت كۈنى دېگەن قانداق كۈن؟

جاۋاب: قىيامەت كۈنى — دۇنيا ھاياتى ئاخىرلىشىپ، ئاخىرەت ئىسىملىك يېڭى بىر ھايات باشلىنىدىغان كۈندۇر.

سوئال: قىيامەت كۈنىدە قانداق ئىشلار بولىدۇ؟

جاۋاب: قىيامەت كۈنىدە ئاللاھ تائالا ئىنسانلارنى تىرىلدۈرۈپ، ھەممىسىنى ھېساب مەيدانغا توپلايدۇ. ھېساب مەيداندا ھەر بىر ئىنسان ئۆزىنىڭ بۇ دۇنيادا قىلغان ياخشى - يامان بارلىق ئەمەللىرىدىن تەپسىلىي ھېساب بېرىدۇ. بۇ كۈندىكى ھېسابنى ئاللاھ ئۆزى بىۋاسىتە ئالىدۇ. ئاللاھ بۇ كۈندە زەررە چاغلىق ياخشىلىقى بولغان ئادەمگىمۇ شۇ ياخشىلىقنىڭ مۇكاپاتىنى كۆرسىتىدۇ ۋە زەررە چاغلىق يامانلىقى بولغان ئادەمگىمۇ شۇ يامانلىقنىڭ جازاسىنى تېتىتىدۇ.

قەبىرنىڭ نېمىتى ۋە ئازابى

سوئال: قەبىرنىڭ ئازابى كىملەرگە بولىدۇ؟

جاۋاب: قەبىرنىڭ نېمىتى ۋە راھىتى ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان مۆمىنلەرگە بولىدۇ.

قەبىرنىڭ ئازابى كاپىرلارغا، مۇناپىقلارغا ۋە مۇسۇلمانلاردىن بولغان ئاسىي - گۇناھكارلارنىڭ بەزىسىگە بولىدۇ. مەيلى ئۇلارنىڭ جەسەتلىرى قەبىرلەرگە كۆمۈلمەستىن كۆيۈپ كۈل بولۇپ كەتكەن بولسۇن، مەيلى يىرتقۇچلارغا يەم بولۇپ تۈگەشكەن بولسۇن، مەيلى قانداقلا شەكىلدە يوقالغان بولسۇن، ئاللاھ تائالا ھەر ھالەتتە ئۇلارنىڭ بەدەنلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈشكە ۋە ئازابلاشقا قادىردۇر.

سوئال: ساۋاب ۋە جازا دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ساۋاب - بەندىلەرنىڭ بۇ دۇنيادا قىلغان ياخشى - يامان ئەمەللىرىگە بېرىلىدىغان مۇكاپات، جازا - كاپىرلار بىلەن گۇناھكارغا بەلگىلەنگەن ئازاب-ئوقۇبەتتۇر. «شۇ كۈندە ئاللاھ ئۇلارغا تولۇق تېگىشلىك جازاسىنى بېرىدۇ. ئۇلار ئاللاھنىڭ ئاشكارا ھەق ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ»⁽¹⁾.

جەننەت بىلەن دوزاخ

سوئال: جەننەت قانداق جاي؟

جاۋاب: جەننەت - بۈك - باراقسان بوستانلىق، گۈزەل باغچە بولۇپ، ئۇ، مۇسۇلمان تەقۋادار زاتلارنىڭ مەڭگۈلۈك قارارگاھىدۇر. ئاللاھ جەننەتنى تەرىپلەپ مۇنداق دەيدۇ: «تەقۋادارلار ھەقىقەتەن بىخەتەر جايدا بولىدۇ. باغلاردا بۇلاقلارنىڭ ئارىسىدا بولىدۇ. ئۇلار قېلىن - يۇپقا يىپەك كىيىملەرنى كىيىپ، بىر - بىرىگە قارىشىپ ئولتۇرۇشىدۇ. (ئۇلارغا تۈرلۈك ھۆرمەتلەر بىلەن) مۇشۇنداق ئىكرام قىلىنىدۇ. شەھلا كۆزلۈك ھۆرلەرنى ئۇلارغا جۈپ قىلىمىز. ئۇلار جەننەتتە ئەمىن بولغان ھالدا خىزمەتچىلەردىن ھەممە مېۋىلەرنى كەلتۈرۈشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۇلار مۇشۇ دۇنيادىكى ئۆلۈمدىن باشقا جەننەتتە ھېچقانداق ئۆلۈمنى تېنمىيىدۇ. ئاللاھ ئۇلارنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلايدۇ. بۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەرھىمىتىدۇر. بۇ زور مۇۋەپپەقىيەتتۇر»⁽²⁾.

سوئال: دوزاخ قانداق جاي؟

(1) نۇر سۈرىسى 25-ئايەت.

(2) دۇخان سۈرىسى 51-57-ئايەتلەر.

جاۋاب: دوزاخ – دەھشەتلىك ئوت قاينىمىدىن ئىبارەت بولۇپ، ئۇ كاپىر، مۇناپىقلارنىڭ ھەممىسى ۋە مۇسۇلمانلاردىن بولغان ئاسىي - گۇناھكارلارنىڭ بىر قىسمى بارىدىغان جايدۇر. «دوزاخ، ھەقىقەتەن گۇناھكارلارنىڭ جايدۇر. ئۇلار دوزاختا ئۇزاق مۇددەت قالىدۇ. ئۇلار دوزاختا بىرەر سۈرۈنلۈككە ۋە (تەشەنلىقنى قاندۇرىدىغان) بىرەر ئىچمىلىككە ئېرىشەلمەيدۇ. ئۇلارنىڭ ئېرىشىدىغىنى پەقەت يۇقىرى ھارەتلىك قايناقسۇ ۋە يېرىڭدىنلا ئىبارەت بولىدۇ. بۇ (ئۇلارغا بېرىلىدىغان) مۇۋاپىق جازادۇر. چۈنكى ئۇلار (قىلمىشلىرىدىن) ھېساب ئېلىنىشتىن قورقمايتتى، ھەمدە بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى قاتتىق ئىنكار قىلاتتى»⁽¹⁾.

(1) نەبە سۇرىسى 22.28-ئايەتلەر.

ئىككىنچى بۆلۈم

ئىبادەت

ئىبادەت ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە

ئىنسان دېمەك - بىز تاشقىرىدىن كۆرۈنۈۋاتقاندەك — يەيدىغان، ئىچىدىغان، سۆزلەيدىغان ۋە ھەرىكەت قىلىدىغان ماددىي جىسىملا ئەمەس، بەلكى ئىنساننىڭ ھەقىقىي ماھىيىتى شۇنداق قىممەتلىك بىر جەۋھەر بولۇپ، ئىنسان بۇ جەۋھەرنىڭ يۈزىسىدىن كائىناتتىكى پۈتۈن مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ شەرەپلىكى ۋە ئۇلارنىڭ خوجايىنى بولۇشقا لايىق بولغان. بۇ جەۋھەر بولسىمۇ، ئىنساندىكى روھتۇر. ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىش ئارقىلىق بۇ روھنىڭ مەنبۇى غىزاسى تولۇقلىنىدۇ.

دۇنيا ھاياتى ئۆتكۈنچە ھايات بولۇپ، دۇنياغا كەلگەن ھەر بىر ئىنسان مەلۇم بىر ۋاقىتتىن كېيىن بۇ دۇنيادىن ئايرىلىپ ئاخىرەت ھاياتىغا قەدەم باسىدۇ. ئاللاھ ئىنسانلارنى ئەڭ چىرايلىق شەكىلدە يارىتىپ، ئۇنىڭغا تۈرلۈك نازۇنپەتلەرنى ئاتا قىلىپ، بۇ دۇنيادىكى پۈتۈن مەۋجۇداتنى ئۇنىڭ خىزمىتىگە سېلىپ بېرىپ، ئۇنى شۇنچە ھۆرمەتلىك قىلغانىڭ بەدىلىگە ئىنسانلاردىن ئاللاھنى ئۇلۇغلاپ، پەقەت ئۇنىڭ ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشنى تەلەپ قىلدى.

ئىنسانلار ئاخىرەت ھاياتىغا بارغاندا، بۇ دۇنيادا قانداق ياشىغان بولسا، ئۇنىڭ نەتىجىسىنى چوقۇم كۆرىدۇ. ياخشىلار مۇكاپاتىنى، يامانلار جازاسىنى كۆرىدۇ. بۇ دۇنيادا ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئۇيغۇن ھالدا ياشاپ، ئۇنىڭ بۇيرىغانلىرىنى ئورۇنلاپ، توسقانلىرىنى تەرك ئېتىش ۋە ئىنسانلارغا پايدىلىق ئىشلارنى قىلىش ئارقىلىق ئۆمرىنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزگەنلەر ئاخىرەتتە ئېسىل جەننەتلەرگە ئېرىشكىندەك، بۇنىڭ ئەكسىچە ئىش كۆرۈپ ئاللاھ تائالا دىن ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت

قىلىشتىن يىراق ھالدا، باشقا جانلىقلارغا ئوخشاش ياشاپ ئۆمرىنى تۈگەتكەنلەر دوزاخ ئازابىغا دۇچار بولىدۇ.

ئىنسانلار مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن، ئۇلارغا ئاللاھ تائالانىڭ ئەڭ ئاۋۋال بۇيرىغىنى ئىبادەتتۇر. ئاللاھ تائالا ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەن مۆمىنلەر ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىپ ئۆتكەن.

ئىبادەت

سوئال: ئىبادەتنىڭ مەنىسى نېمە؟

جاۋاب: ئىبادەت - ئاللاھ تائالا بۇيرۇغان بەندىچىلىك ۋەزىپىمىزنى ئورۇنلاپ، ئۇنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ياشاش دېگەنلىكتۇر.

سوئال: ئىبادەت نېمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ؟

جاۋاب: ئىبادەت ئاللاھ تائالا ياقىتۇرىدىغان ۋە رازى بولىدىغان ھەرقانداق ئىش - ھەرىكەت، گەپ - سۆز ۋە توغرا نىيەت قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. مەسىلەن: ھەر ئىشتا ئەدەپ - ئەخلاقلىق، توغرا ۋە راست سۆزلۈك بولۇش، ئوقۇپ بىلىم ئېلىش، ناماز ئوقۇش، قۇرئان ئوقۇش، روزا تۇتۇش، زاكات بېرىش، سەدىقە بېرىش، ھەج قىلىش، ئاتا - ئانىنى قەدىرلەپ ئۇلارنىڭ خىزمىتىنى قىلىش، تۇغقانلارنى يوقلاپ تۇرۇش، كەمبەغەللەرنىڭ، ئاجىزلارنىڭ ھال - ئەھۋالىدىن خەۋەر تېپىش، ۋەدىگە ۋاپا قىلىش، قوشنىلارغا، دوستلارغا ۋە خىزمەتداشلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىش، يېتىملەرنىڭ بېشىنى سىلاش، ھايۋانلارغا رەھىمدىل بولۇش، پۈتۈن ئىشلاردا ئادالەتلىك ۋە ھەققانىي بولۇش، ئاللاھقا دۇئا قىلىش، زىكىر ئېيتىش، ئاللاھ تائالاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە مۇھەببەت باغلاش ۋە ئۇلارغا ئىخلاس قىلىش، ئاللاھ تائالانىڭ ئازابىدىن قورقۇش، رەھىمىتىدىن ئۈمىد كۈتۈش، ئۇنىڭغا تەۋەككۈل قىلىپ يۆلىنىش، ئۇنىڭدىن ياردەم سورا، بالا - قازارغا سەبىر قىلىش، ئۇنىڭ نېمەتلىرىگە شۈكۈر قىلىش ۋە باشقىلار.

سوئال: ئىبادەتنىڭ ئىمان بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بار؟

جاۋاب: ئىمان ئىبادەت قىلىشنى شەرت قىلىدۇ. چۈنكى ئىبادەت ئىماننىڭ نامايەندىسى ۋە ئىماندىن كېيىنلا بۇيرۇلغان ئەمەلدۇر. ئەمما

ئىسلام دىنىدا ئىشىنىپ ئىمان ئېيتىشقا بۇيرۇلغان ئېتىقاد مەسىلىلىرىدىن بىرەرسىنى ئىنكار قىلمىغان پەقەت ھۇرۇنلۇق ۋە باشقا سەۋەبلەر تۈپەيلى ئىبادەتلەرنى ئورۇنلىمىغان كىشى — گۇناھكار بولسىمۇ، مۇسۇلمانلىقتىن چىقىپ كەتمەيدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش مۇسۇلمان بولماستىن قىلىنغان ئىبادەتلەرنىڭمۇ قىلچە پايدىسى يوق.

ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسىي ئىبادەتلىرى

سوئال: ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسىي ئىبادەتلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسىي ئىبادەتلىرى بەش بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1) ئاللاھ تائالادىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوق ئىكەنلىكىگە، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھ تائالانىڭ ئىنسانلارغا ئەۋەتكەن ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە چىن ئىشىنىپ ئېتىقاد قىلىش.

(2) بەش ۋاخ نامازنى ئىسلام دىنىدا كۆرسىتىلگەن بويىچە ئادا قىلىش.

(3) مال - مۈلكى زاكات بېرىش مىقدارىغا يەتسە ھەر يىلى بىر قېتىم زاكات ئايرىش.

(4) ھەر يىلى بىر ئاي رامزان روزىسىنى تۇتۇش.

(5) ئىقتىسادى يېتەرلىك بولۇپ، قۇدرىتى يەتسە ئۆمرى ئىچىدە بىر قېتىم ھەرەمگە بېرىپ ھەج قىلىش.

سوئال: ئىبادەتنى نېمە ئۈچۈن قىلىمىز؟

جاۋاب: ئىبادەتنى ئاللاھ تائالانىڭ بىزگە ئاتا قىلغان سانسىز

نېمە تلىرىگە شۈكۈر قىلىش، ئۇنىڭ بۇيرىقىنى ئورۇنلاش ۋە رازىلىقىنى كۆزلەش يۈزىسىدىن قىلىمىز.

سوئال: ئىبادەتنىڭ قوبۇل بولۇش شەرتلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئىبادەتنىڭ ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن قوبۇل بولۇش شەرتى 3 تۈرلۈك بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

1. ئىمان. چۈنكى ئىمانى يوق ئادەمنىڭ قىلغان ئىبادىتى قوبۇل بولمايدۇ.

2. ئىبادەتنى ئاللاھ تائالا ئۈچۈن ئىخلاس بىلەن قىلىش. چۈنكى ئاللاھ تائالا ئۈچۈن قىلىنمىغان ئىبادەت قوبۇل بولمايدۇ.

3. ئىبادەتنى ئىسلام دىنىدا كۆرسىتىلگەن قائىدە - يوسۇنلارغا ئۇيغۇن شەكىلدە قىلىش. چۈنكى دىنىمىزنىڭ كۆرسەتمىسىگە ئۇيغۇن كەلمىگەن ئىبادەت قوبۇل قىلىنمايدۇ.

فقھى ئاتالغۇلىرى

سوئال: بىلىش زۆرۈر بولغان فقھ⁽¹⁾ ئاتالغۇلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ھەر قانداق بىر مۇسۇلماننىڭ بىلىشى زۆرۈر بولغان فقھى ئاتالغۇلىرى پەرز، ۋاجىپ، سۈننەت، ھارام، مەكروھ ۋە مۇباھ قاتارلىقلاردۇر.

سوئال: پەرز دېگەن نېمە؟

جاۋاب: پەرز - قۇرئان كەرىمنىڭ ئايەتلىرى ۋە ئىشەنچلىك ھەدىسلەر بىلەن بەلگىلەنگەن ئەمەلدۇر.

مەسىلەن: قۇرئان كەرىمنىڭ ئايەتلىرى بىلەن بەلگىلەنگەن بەش ۋاخ ناماز، زاكات، روزا ۋە ھەج قاتارلىقلارغا، ئىشەنچلىك ھەدىسلەر بىلەن بەلگىلەنگەن نامازدا قۇرئان سۈرىلىرىدىن ئوقۇشقا ئوخشىغان ئەمەللەر.

سوئال: پەرزنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: پەرزنىڭ ھۆكۈمى: ئۇنى ئورۇنلاش زۆرۈردۇر. ئۇنى ئورۇنلىغان كىشى ساۋاب تاپىدۇ، ئورۇنلىمىغان ئادەم قاتتىق گۇناھكار بولىدۇ ۋە ئۆزىنى ئاخىرەتنىڭ ئازابىغا تۇتقان بولىدۇ. ئۇنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى ئىنكار قىلغان ئادەم كاپىر بولىدۇ.

پەرز ئىككى تۈرلۈك بولۇپ، بىرى پەرز ئەيىن، يەنە بىرى پەرز كىفايەدۇر.

(1) فقھى-ئەمەل-ئىبادەتلەرنى تەرتىپكە سالدىغان ئىلىم.

پەرز ئەين — مۇسۇلمانلاردىن ھەر بىر شەخسنىڭ بىۋاسىتە ئۆزى ئورۇنلىشىغا بۇيرۇلغان پەرز بولۇپ، بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش، ھارام ۋە يامان ئىشلاردىن يىراق بولۇشقا ئوخشىغان ئىشلار.

پەرز كىفايە - ئومۇمىي مۇسۇلمانلارنىڭ ئۈستىگە بۇيرۇلغان پەرز بولۇپ، ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىش، كىشىلەرگە نەسىھەت قىلىپ، ئۇلارنى ياخشى ئىشلارغا بۇيرۇپ، يامان ئىشلاردىن توسۇش، دىنى ئىلىم ياكى پەن تېخنىكا ساھەلىرىدىن قايسىبىرىدە مۇتەخەسسس بولۇش، جىنازا نامىزىغا قاتنىشىش قاتارلىقلارغا ئوخشىغان ئىشلار.

سوئال: ۋاجىپ دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ۋاجىپ - پەرزدەك قەتئىي بولمىسىمۇ يەنىلا ئادا قىلىنىشى پەرزدەك بولغان ۋەزىپىلەردۇر. مەسىلەن: قۇربانلىق قىلىش، فىتىر سەدىقىسى، ھېيت نامازلىرى، ۋىتىر نامىزى قاتارلىقلار.

سوئال: ۋاجىپنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: ۋاجىپنى ئورۇنلاش خۇددى پەرزگە ئوخشاش زۆرۈردۇر. ۋاجىپ ئەمەللەرنى ئورۇنلىغان كىشى ساۋاب تاپىدۇ. ئۇنى تەرك ئەتكەن كىشى پەرزنى تەرك ئەتكەننىڭ گۇناھىدىن بىر دەرىجىدە تۆۋەنرەك گۇناھكار بولىدۇ. ۋاجىپنى ئىنكار قىلغان كىشى كاپىر بولىدۇ، بەلكى قاتتىق گۇناھكار بولىدۇ.

سوئال: سۈننەت دېگەن نېمە؟

جاۋاب: سۈننەت — پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرز، ۋاجىپ ئەمەللەرنىڭ سىرتىدا قىلغان ئەمەللەردۇر. سۈننەت ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ: بىرى، تەكىتلىك سۈننەت، يەنە بىرى، تەكىتسىز سۈننەتتۇر.

تەكىتلىك سۈننەت - پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەمىشە ئورۇنلاشقا ئادەتلەنگەن ۋە ئۆزۈرسىز قەتئىي تەرك ئەتمىگەن ئەمەللەر دېمەكتۇر. مەسىلەن: بەش ۋاخ نامازنىڭ سۈننەتلىرىنى ئوقۇش، تاھارەتتە مېسۋاك قوللىنىشقا ئوخشاش.

ئەمما تەكىتسىز سۈننەت - پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گاهىدا ئورۇنلىغان، گاهىدا ئۆزۈرسىزمۇ تەرك ئەتكەن ئەمەللەر دېمەكتۇر. مەسىلەن: ئەسىر نامىزىنىڭ پەرزىدىن بۇرۇنقى تۆت رەكەت سۈننەتنى ئوقۇشقا ئوخشاش.

سوئال: ھارام دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ھارام - مەنى قىلىنغانلىقى قۇرئان كەرىمنىڭ ئايەتلىرى ۋە ئىشەنچلىك ھەدىسلەر بىلەن ئېنىق بەلگىلەنگەن ئىشتۇر. مەسىلەن: زىنا قىلىش، ھاراق ئىچىش، ئۆسۈم يېيىش قاتارلىقلارغا ئوخشاش.

سوئال: ھارامنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: ھارام ئىشنى قىلغان ئادەم قاتتىق گۇناھكار بولىدۇ. تەۋبە قىلىپ قايتىمسا دوزاخنىڭ ئازابىغا دۇچار بولىدۇ. ھارامنى تاشلىغان ئادەم ساۋابقا ئېرىشىدۇ. ھارامنى ھالال سانغان ئادەم كاپىر بولىدۇ.

سوئال: مەكرۇھ دېگەن نېمە؟

جاۋاب: مەكرۇھ - ياقىتۇرۇلمايدىغان ئىش دېگەنلىك بولۇپ، نامازدا تۇرغاندا كۆزنى يومۇۋالغانغا ياكى ئىختىيارسىز ئۇياق-بۇياققا قاراپ سالغانغا ئوخشاش ئىشلار.

سوئال: مەكرۇھنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: مەكرۇھ ئىشنى قىلغان ئادەم گۇناھكار بولمايدۇ. ئەمما

قىلمىسا ساۋابقا ئېرىشىدۇ⁽¹⁾.

سوئال: مۇباھ دېگەن نېمە؟

جاۋاب: مۇباھ – قىلىش - قىلماسلىق ھەر كىمنىڭ ئۆز ئىختىيارىغا تاپشۇرۇلغان ئىشلار دېمەكتۇر. مەسىلەن: يېيىش - ئىچىش، ئولتۇرۇش - قوبۇش دېگەنلەرگە ئوخشاش.

سوئال: مۇباھنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: مۇباھ ئىشلارنى قىلىش ياكى قىلماسلىق بىلەن ھېچقانداق گۇناھ ياكى ساۋاب بولمايدۇ.

سوئال: قانداق قىلغاندا مۇباھ ئىشلارنى ئىبادەت قاتارىغا ئۆتكۈزگىلى بولىدۇ؟

جاۋاب: مۇباھ ئىشلارنى ياخشى نىيەت بىلەن ئىبادەت قاتارىغا ئۆتكۈزگىلى بولىدۇ. مەسىلەن: ئاللاھ تائالانىڭ بۇيرىغانلىرىنى ئورۇنلاش ۋە ئىبادەتلەردە پائالىيەتچان بولۇش نىيىتى بىلەن يېيىش ۋە

(1) مەكرۇھ ھەنەفىي مەزھىبىدىن باشقا بارلىق مەزھەبلەردە ياقىتۇرۇلمىغان مەنىدە بولۇپ، قىلسا گۇناھ بولمايدىغان ئىشنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: تاھارەت ئالغاندا سۇنى يۈزىگە ئۇرغانغا ئوخشاش. ئەسلى قائىدە يۈزنى سىلىق يۇيۇش.

ئەمما مەكرۇھ ھەنەفىي مەزھىبىدە مەكرۇھ تەھرىمى (ھارامغا يېقىن مەكرۇھ)، ۋە مەكرۇھ تەنزىھى (ھالالغا يېقىن مەكرۇھ) دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. مەكرۇھ تەھرىمنى قىلغان ئادەم گۇناھكار بولىدۇ، مەسىلەن: تاھارەت ئالغاندا سۇنى بەك ئارتۇق ئىشلىتىپ ئىسراپ قىلغانغا ئوخشاش. چۈنكى ئىسراپچىلىق ھارامدۇر. ئەمما مەكرۇھ تەنزىھىنى قىلغان ئادەم گۇناھكار بولمايدۇ. مەسىلەن: نامازدا ئىختىيارسىز كۆزنى يۇمىۋالغانغا ئوخشاش.

ئىچىش، مېڭىنى ياخشى دەم ئالدۇرۇش ئارقىلىق ئاللاھ تائالا نىڭ ئەمىرلىرىنى تېخىمۇ ياخشى ئورۇنلاش نىيىتى بىلەن ئۇخلاش ۋە تەن ساقلىقنى ساقلاش ئارقىلىق شەرىئەت كۆرسەتمىلىرىنى ياخشى ئورۇنلاش نىيىتى بىلەن تەن ھەرىكەت قىلىش قاتارلىق ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئىبادەتكە ياتىدۇ.

تاھارەت

تاھارەتنىڭ پەرزلىرى

سوئال: تاھارەتنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: تاھارەتنىڭ پەرزلىرى تۆت بولۇپ، ئۇلار:

1. يۈزنىڭ چاچ ئۈنگەن يېرىدىن باشلاپ زاڭاقنىڭ ئاستىغىچە ۋە ئىككى قۇلاقنىڭ يۇمشاقلىرىغىچە بولغان جايلىرىنى يۇيۇش.
2. ئىككى قولىنى جەينەكلىرى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش.
3. ئىككى پۇتىنى ئوشۇقلىرى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش.
4. باشنىڭ تۆتتىن بىرىگە مەسھى قىلىش (ھۆل قول بىلەن سىلاش)⁽¹⁾.

تاھارەت ئېلىش قائىدىسى

سوئال: تاھارەتنى قانداق ئېلىش كېرەك؟

جاۋاب: تاھارەتنى تۆۋەندىكىدەك ئېلىش كېرەك:

- (1) ئاۋۋال تاھارەت ئېلىشنى نىيەت قىلىمىز.
- (2) (بىسىملاھ) دەيمىز.
- (3) قوللىرىمىزنى بارماقلىرىمىزنىڭ ئارىسىنى ئارىلاپ ئۈچ قېتىم يۇيىمىز.
- (4) ئوڭ قولىمىز بىلەن ئېغىزىمىزغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ چىقايلىمىز. مىسۋاك بولسا ئۇنىڭ بىلەن، مىسۋاك بولمىسا بارمىقىمىز بىلەن

(1) نور الإيضاح ونجاة الأرواح 5 - بەت.

چىشلىرىمىزنى تازىلايمىز.

(5) بۇرنىمىزغا ئۈچ قېتىم ئوڭ قولىمىز بىلەن سۇ ئېلىپ، سول قولىمىز بىلەن تازىلايمىز.

(6) يۈزىمىزنى پېشانىمىز بىلەن قوشۇپ ئېڭەكنىڭ ئاستىغىچە ۋە ئوڭ قولاڭنىڭ يۇمشىقىدىن سول قولاڭنىڭ يۇمشىقىغىچە ھەممىنى تولۇق ئۈچ قېتىم يۇيىمىز.

(7) ئاۋۋال سول قولىمىز بىلەن ئوڭ بىلىكىمىزنى، كېيىن ئوڭ قولىمىز بىلەن سول بىلىكىمىزنى جەينەكلىرى بىلەن قوشۇپ يۇيىمىز.

(8) بېشىمىزنىڭ تۆتىن بىرىنى ياكى ھەممىسىنى ھۆل قول بىلەن سىلايمىز.

(9) ئىككى قولىمىزنىڭ بىگىز ياكى كىچىك بارماقلىرى بىلەن ئىككى قوللىرىمىزنىڭ ئىچىنى، باش بارماقلىرى بىلەن ئارقا تەرىپىنى سىلايمىز.

(10) ئاۋۋال ئوڭ، ئاندىن سول پۇتىمىزنى ئۇشقى بىلەن قوشۇپ سول قولىمىز بىلەن يۇيىمىز.

تاھارەتنى يۇقىرىدا كۆرسىتىلگەن بويىچە ئالغان ئادەم تاھارەتنىڭ پەرزلىرىگە ۋە سۈننەتلىرىگە رىئايە قىلغان ھالدا، مۇكەممەل تاھارەت ئالغان بولىدۇ.

تاھارەتنى بۇزىدىغان ئامىللار

سوئال: تاھارەتنى بۇزىدىغان ئامىللار قايسىلار؟

جاۋاب: تاھارەت تۆۋەندىكىلەرنىڭ بىرەرسى بىلەن بۇزۇلىدۇ:

- (1) ئىنساننىڭ چوڭ-كىچىك تەرەت ئورگانلىرىدىن سۈيۈدۈك، چوڭ تەرەت، يەل، ئىسپىرما قاتارلىقلارنىڭ چىقىپ كېتىشى.
- (2) بەدەننىڭ قايسىبىر يېرىدىن قان ياكى يىرنىڭ ئېقىشى.
- (3) ئېغىز توشقىچە قۇسۇش.
- (4) ئېغىزدىن قان چىقىش.
- (5) ھوشىدىن كېتىش.
- (6) مەست بولۇش.
- (7) ئۇخلاش.
- (8) نامازدا قاھ - قاھلاپ كۈلۈش.

ئايقلارغا مەسھى قىلىش

سوئال: ئايقلارغا مەسھى قىلىش دېگەن نېمە؟
جاۋاب: ئايقلارغا مەسھى قىلىش — تاھارەت ئالغاندا پۇتلارنى يۇيۇشنىڭ ئورنىغا تاھارەت بىلەن كىيىلگەن، سالاھىيەتلىك ئايقلارنىڭ ئۈستىنى ھۆل قول بىلەن سىلاش دېگەنلىكتۇر.

مەسھى قىلىشنىڭ قائىدىسى

سوئال: مەسھنى قانداق قىلىش كېرەك؟
جاۋاب: تاھارەت ئۈستىگە كىيىلگەن ئايقلارغا مەسھى قىلىشتا، قوللارنى ھۆل قىلىپ، ئوڭ قولنىڭ بارماقلىرى بىلەن ئوڭ پۇتنىڭ، سول قولنىڭ بارماقلىرى بىلەن سول پۇتنىڭ ئۇچلىرىدىن باشلاپ پۇتلارنىڭ ئايرىلىدىغان بېغىشلىرىغىچە بىر قېتىم سىلىنىدۇ.

مەسھنىڭ مۇددىتى ۋە ئۇنى بۇزىدىغان ئامىللار

سوئال: مەسھنىڭ مۇددىتى قانچىلىك؟
جاۋاب: مەسھنىڭ مۇددىتى يولۇچىلار ئۈچۈن ئۈچ كېچە - كۈندۈز، مۇقىملار ئۈچۈن بىر كېچە - كۈندۈز دۇر. بۇنىڭغا بىنائەن، يولۇچىلار ئايقلارنى تاھارەت ئۈستىگە كىيىگەندىن كېيىن، شۇ تاھارەتنى بۇزۇلغان ۋاقىتتىن باشلاپ ئۈچ كېچە - كۈندۈز (72 سائەت)، مۇقىملار بىر كېچە كۈندۈز (24 سائەت) ئايقلارنى يەشمەستىن، ئۈستىگە مەسھى قىلىدۇ.

سوئال: مەسھنى بۇزىدىغان ئامىللار قايسىلار؟
جاۋاب: مەسھنى بۇزىدىغان ئامىللار تۆۋەندىكىچە:

1. تاھارەتنى بۇزىدىغان ئامىللار مەسھنىمۇ بۇزىدۇ. بۇ ۋاقتتا تاھارەت ئېلىپ، ئايقلارنىڭ ئۈستىگە قايتا مەسھى قىلىنىدۇ.
2. پۇتلارنىڭ بىرەرسى ياكى ئىككىلىسىنىڭ ئايقلاردىن چىقىپ كېتىشى ياكى چىقىرىلىشى.
3. مەسھى مۇددىتىنىڭ تۈگىشى.

غۇسلى

سوئال: غۇسلى دېگەن نېمە؟

جاۋاب: غۇسلى - پاكلىنىش نىيىتى بىلەن پۈتۈن بەدەننى پاكىز يۇيۇش ئارقىلىق ئومۇمىي چوڭ تازىلىق قىلىش دېمەكتۇر.

غۇسلى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئىشلار

سوئال: غۇسلى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئىشلار قايسىلار؟

جاۋاب: غۇسلى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئىشلار تۆۋەندىكىچە:

(1) جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈش. (گەرچە سىپىرما چىقىمىغان تەقدىردىمۇ، ئەر - ئايال ھەر ئىككىسى ئۈچۈن غۇسلى قىلىش پەرزدۇر).

(2) قايسىبىر سەۋەب بىلەن سىپىرمنىڭ ئېتىلىپ چىقىشى.

(3) ئۇيقۇدا قانداقلا بىر كەيپىيات بىلەن بولمىسۇن، سىپىرمنىڭ

چىقىشى.

(4) تۇغۇت ۋە ئايلىق ئادەتنىڭ قانلىرىنىڭ توختىشى.

(5) مەسلىكتىن، ھۇشسىزلىقتىن ئەسلىگە كەلگەن كىشىنىڭ ئۆزىدە

ئىسپىرما جىنسىدىن بىرەر ھۆللۈكنى ياكى ئۇنىڭ ئەسىرىنى بايقىشى.

غۇسلى قىلىشنىڭ قائىدە - تەرتىبى

سوئال: غۇسلى قىلىشنىڭ قائىدە - تەرتىبى قايسى؟

جاۋاب: غۇسلى تۆۋەندىكى تەرتىب بويىچە قىلىنىدۇ:

(1) ئاۋۋال غۇسلى قىلىشنى نىيەت قىلىپ، [بىسىملاھ] دەيمىز.

(2) ئىككى قولىمىزنى پاكىز يۇغاندىن كېيىن جىنسىي ئەزانى

يۇيىمىز، ئاندىن بەدەندە سىپىرىمنىڭ قالدۇقى ياكى نىجاسەتلەر بولسا، ئۇنى تازىلايمىز.

(3) ئاندىن خۇددى نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالىمىز. ئەگەر يۇيۇنغان يەر سۇ توپلاشقان يەر بولسا، ئىككى پۇتىمىزنى يۇيۇشنى كېچىكتۈرۈپ، غۇسلىنىڭ ئاخىرىدا چەتكە چىقىپ تۇرۇپ يۇيىمىز).

(4) تاھارەت ئېلىپ بولغاندىن كېيىن، ئاۋۋال بېشىمىزغا ئاندىن ئوڭ ۋە سول مۇرىلىرىمىزگە ئەڭ ئاز ئۈچ قېتىم سۇ قويۇپ، ھەر قېتىم سۇ قۇيغاندا بەدەننىڭ پۈتۈن ئەزالىرىنى ئۇۋۇلاپ يۇيىمىز. بەدەندە يىگىننىڭ ئۇچى چاغلىق قورۇق يەر قالماسلىقى شەرت. بۇنىڭ بىلەن غۇسلىنى تاماملىغان بولىمىز.

غۇسلى قىلغاندا، ئەرلەرنىڭ چاچلىرىنىڭ ھەممە يەرلىرىگە سۇنى يەتكۈزۈشى شەرتتۇر. ئەمما ئاياللارنىڭ ئۆرەلگەن چاچلىرىنى يېشىشى شەرت ئەمەس. پەقەت چاچنىڭ ئاستىغا سۇ يەتكۈزۈشى يېتەرلىكتۇر. ئۆرەلگەن چاچنى ھۆل قىلمىسىمۇ بولىدۇ.

ئاقىدىغان سۇ ياكى چوڭ كۆلگە ياكى دېڭىز-دەريالارغا شۇڭغۇش غۇسلىنىڭ ئورنىدا تۇرىدۇ.

تەيەممۇم

سوئال: تەيەممۇم دېگەن نېمە؟

جاۋاب: تەيەممۇم — سۇ بىلەن تاھارەت ئېلىشقا ياكى غۇسلى قىلىشقا ئىمكانىيەت بولمىغاندا، قوللارنى پاكىز تۇپراققا ئۇرۇپ مەلۇم ئەزالارنى سىلاش ئارقىلىق پاكلىق ھۆكۈمگە كىرىش دېمەكتۇر.

تەيەممۇمنى كېرەك قىلىدىغان سەۋەبلەر

سوئال: تەيەممۇمنى كېرەك قىلىدىغان سەۋەبلەر قايسىلار؟

جاۋاب: تۆۋەندىكى ھاللاردا تاھارەت ياكى غۇسلى قىلىشنىڭ ئورنىغا تەيەممۇم قىلىندۇ:

(1) تاھارەت ياكى غۇسلى ئۈچۈن يېتەرلىك سۇ تېپىلمىسا؛

(2) سۇ تېپىلغاندىمۇ؛

① سۇ بار جايدا ھالاكەت بولسا؛

② سۇ ئەڭ ئاز دېگەندە بىر مىل (1848مېتىر) يىراقلىقتا بولۇپ، ئۇنىڭغا يېتىپ بېرىش راستىنلا قىيىنغا توختىسا ياكى مۇمكىن بولمىسا؛

③ سۇ قوللىنىش بىلەن كېسەل بولۇش ياكى كېسەلنىڭ ئېغىرلىشىشى ياكى ساقىيىشنىڭ كېچىكىشىدىن قورقۇلسا؛

④ مەۋجۇد سۇ تاھارەت ياكى غۇسلى ئۈچۈن قوللىنىلسا ئۆزىنىڭ ياكى ھايۋانلىرىنىڭ سۇسىز قېلىشىدىن قورقۇلسا؛

⑤ يول ئۈستىدە بولۇپ قاتتىق سوغۇق سەۋەبلىك سوغۇق سۇنى ئىشلىتىشتىن قورقۇلسا؛

تەيەممۇم قىلىشنىڭ قائىدە-تەرتىبى

سوئال: تەيەممۇمنىڭ قائىدىسى قانداق؟

جاۋاب: تەيەممۇم قىلىشنىڭ قائىدىسى تۆۋەندىكىچە:

- (1) تەيەممۇم قىلىشنى نىيەت قىلىمىز.
- (2) «بىسىلللاھىر رەھمانىررەھىمىم» دەيمىز.
- (3) ئالغانلىرىمىزنى پاكىز تۇپراق ياكى تۇپراق جىنىسىدىن بولغان پاكىز نەرسىلەرگە سۈرتىمىز بۇ سۈرتۈشتە، ئالغانلارنى ئاۋۋال ئالدىغا، ئاندىن كەينىگە ماڭدۇرمىز.
- (4) ئاندىن تۇپراققا سۈرتۈلگەن ئالغانلارنى سىلكىۋېتىمىز.
- (5) ئالغانلىرىمىز بىلەن يۈزىمىزنىڭ ھەممە يېرىنى سىلايمىز.
- (6) ئالغانلىرىمىزنى يەنە تۇپراققا ئۇرۇپ، يۇقىرىقىدەك سىلكىۋەتكەندىن كېيىن قوللىرىمىزنى بارماقلىرىمىزنىڭ ئۇچلىرىدىن باشلاپ، جەينەكلىرىمىز بىلەن قوشۇپ سىلايمىز. قوللاردا ياكى يۈزدە سىلانمىغان ئازراقمۇ جاي قالماسلىقى شەرت.

تەيەممۇمنى بۇزىدىغان ئامىللار

سوئال: تەيەممۇمنى بۇزىدىغان ئامىللار قايسىلار؟

جاۋاب: تەيەممۇمنى بۇزىدىغان ئامىللار ئۈچ بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىلەر:

- (1) تاھارەتنى بۇزىدىغان ھەرقانداق ئامىللار تەيەممۇمنىمۇ بۇزىدۇ.
- (2) سۇنىڭ تېپىلىشى.

(3) سۇنى قوللىنىشقا توسالغۇ بولغان ئۆزۈرنىڭ يوقىلىشى.

يۇقىرىقى ھاللارنىڭ قايسىبىرىدە تەيەممۇم بۇزۇلىدۇ.

ناماز

سوئال: ناماز دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ناماز — مەخسۇس كەيپىيات بىلەن ئاللاھقا قىلىنىدىغان جىسمانىي ئىبادەت.

نامازنىڭ ئىسلام دىنىدىكى ئورنى نېمە؟

ئىماندىن كېيىنلا مۇسۇلمانلارغا ئەڭ ئاۋۋال بۇيرۇلغان ئىبادەت نامازدۇر. ئىسلام دىنىدا نامازنىڭ مەرتىۋىسىگە ۋە ئۇلۇغلىقىغا يېتەلەيدىغان ئىككىنچى بىر ئىبادەت يوقتۇر. بۇنىڭ سەۋەبى:

(1) ناماز ئىسلام ئىبادەتلىرىنىڭ ئەڭ ئەھمىيەتلىكىدۇر.

(2) ناماز قىيامەت كۈنى ئەڭ ئاۋۋال سورىلىدىغان بىر دىنىي ئەمەلدۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: «قىيامەت كۈنى ئەڭ ئاۋۋال ھېساب ئېلىنىدىغان ئەمەل نامازدۇر»⁽¹⁾.

(3) ناماز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاخىرقى ۋەسىيىتىدۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇش ئالدىدا «نامازنى تەرك ئەتمەڭلار! نامازنى تەرك ئەتمەڭلار!» دەپ ۋەسىيەت قىلغان.

سوئال: قانداق ئوقۇلغان ناماز تەلەپكە لايىق ئوقۇلغان بولىدۇ؟

جاۋاب: نامازنى پۈتۈن دىققەتنى ئاللاھقىلا بېغىشلىغان ھالدا، چىن ئىخلا بىلەن كۆڭۈل قويۇپ ئوقۇلغان ناماز تەلەپكە لايىق ئوقۇلغان بولىدۇ. شۇڭا ئۆزى نامازدا تۇرسىمۇ كۆڭلى باشقا يەرلەردە بولۇپ قالغان ئادەمنىڭ نامىزى تەلەپكە لايىق ئوقۇلغان ناماز بولالمايدۇ.

(1) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

بەش ۋاخ نامازنىڭ ھۆكۈمى

سوئال: بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: ئەقىل-ھۇشى جايىدا بولۇپ، بالاغەت يېشىغا يەتكەن⁽¹⁾ ھەر قانداق مۇسۇلمانغا كۈندە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرز ئەيىندۇر.

ئاللاھ قۇرئان كەرىمدە نامازنىڭ پەرز ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: «شۈبھىسىزكى، ناماز مۆمىنلەرگە ۋاقتى بەلگىلەنگەن پەرز قىلىندى⁽²⁾. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئاللاھ بەندىلەرگە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشنى پەرز قىلدى، كىمكى بەش ۋاخ نامازنى كۆڭۈل بۆلۈپ تولۇق ئادا قىلىدىكەن، ئاللاھ تائالانىڭ ئۇ كىشىنى جەننەتكە كىرگۈزۈشكە ۋەدىسى بار. كىمكى بەش ۋاخ نامازنى ئادا قىلمايدىكەن، ئاللاھ تائالانىڭ ئۇ كىشىگە ۋەدىسى يوقتۇر، خالىسا جازالايىدۇ، خالىسا گۇناھىنى ئەپۈ قىلىپ جەننەتكە كىرگۈزىدۇ»⁽³⁾.

نامازنىڭ شەرتلىرى

سوئال: نامازنىڭ شەرتلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: نامازنىڭ شەرتلىرى 6 بولۇپ، ئۇلار:

- (1) ناماز ئوقۇيدىغان جاينىڭ ۋە كىيىمنىڭ پاكىز بولۇشى.
- (2) تاھارەت ئېلىش (غۇسلى بىلەن تەيەممۇنمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ).

(1) قىزلار 9 ياش، ئوغۇللار 12 ياشتىن باشلاپ بالاغەتكە قەدەم باسىدۇ. 15 ياشقا

كىرگەندە تولۇق بالاغەتكە يېتىپ بولىدۇ.

(2) نىسا سۈرىسى 103-ئايەت.

(3) ئىمام ئەھمەد، ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى.

-
- (3) ناماز ۋاقتىنىڭ كىرىشى.
 - (4) ئەۋرەت جايلارنى يېپىش.
 - (5) قىبلىگە يۈز كەلتۈرۈش.
 - (6) نىيەت.

بەش ۋاخ ناماز

بەش ۋاخ نامازنىڭ ۋاقتلىرى

سوئال: بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتى قاچان؟

جاۋاب: بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتى: تاڭنىڭ ئاقىرىشى بىلەن باشلىنىپ، قۇياش چىققانغا قەدەر داۋام قىلىدۇ.

سوئال: پىشىن نامىزىنىڭ ۋاقتى قاچان؟

جاۋاب: پىشىن نامىزىنىڭ ۋاقتى - قۇياش كۈن پېتىش تەرەپكە ئېگىلىگەندىن باشلاپ، ھەر نەرسىنىڭ سايىسى ئۆزىنىڭ بىر ياكى ئىككى ھەسسسىگە قەدەر ئۇزارغان ۋاقتىغىچە داۋام قىلىدۇ.

سوئال: ئەسىر نامىزىنىڭ ۋاقتى قاچان؟

جاۋاب: ئەسىر نامىزىنىڭ ۋاقتى: پىشىن نامىزىنىڭ ۋاقتى چىققاندىن باشلىنىپ، قۇياش پاتقانغا قەدەر داۋام قىلىدۇ.

سوئال: شام نامىزىنىڭ ۋاقتى قاچان؟

جاۋاب: شام نامىزىنىڭ ۋاقتى - قۇياش پاتقاندىن باشلىنىپ، قۇياش پاتقان يەردىكى قىزىللىق (ياكى ئاقلىق) يوقالغانغا قەدەر داۋام قىلىدۇ.

سوئال: خۇيتەن نامىزىنىڭ ۋاقتى قاچان؟

جاۋاب: خۇيتەن نامىزىنىڭ ۋاقتى - شام نامىزىنىڭ ۋاقتى چىققاندىن باشلىنىپ، تاڭ ئاقارغانغا (بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتىغا) قەدەر داۋام قىلىدۇ.

سوئال: جۈمە نامىزى قاچان ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: جۈمە نامىزى جۈمە كۈنلۈكتە پىشىن نامىزىنىڭ ۋاقتىدا ئوقۇلىدۇ.

سوئال: ھىيت نامازلىرى قاچان ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ھىيت نامازلىرى روزا ۋە قۇربان ھىيتلىرىنىڭ بىرىنچى كۈنلىرىدە كۈن چىقىپ 45 مىنۇت ئۆتكەندىن كېيىن ئوقۇلىدۇ.

سوئال: ناماز ۋاقتىنى بىلەلمىگەن ئادەم قانداق قىلىدۇ؟

جاۋاب: ھاۋانىڭ بۇلۇتلىق بولۇشى ياكى قاراڭغۇ ئۆيدە مەھبۇس بولۇپ قېلىش قاتارلىق شارائىتلاردا باشقىلار بىلەن كۆرۈشۈشنىڭ يوللىرى كېسىلگەن، يېنىدا ۋاقتىنى بىلىدىغان بىرەر كىشىنىڭ بولمىغانلىقى، ياكى ۋاقتىنى بەلگىلەيدىغان سائەتنىڭ بولمىغانلىقى ۋە ئەزاننىڭ ئاڭلانماسلىقى سەۋەبىدىن نامازنىڭ ۋاقتىنى بىلەلمىگەن ئادەم ئىجتىھات قىلىدۇ (يەنى ئۆز قانائىتىگە تايىنىپ ۋاقتىنى بەلگىلەيدۇ). مۇنداق شارائىتتا ئۇنىڭ ئۆز ئىجتىھادى بىلەن ۋاقت بەلگىلەپ ناماز ئوقۇشى جائىزدۇر.

ناماز ئوقۇشقا بولمايدىغان ۋاقتلار

سوئال: ناماز ئوقۇشقا بولمايدىغان ۋاقتلار قايسىلار؟

جاۋاب: ناماز ئوقۇشقا بولمايدىغان ۋاقتلار 3 بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

- (1) قۇياش چىقىۋاتقان ۋاقت.
- (2) قۇياش ئاسماننىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلگەن چۈش ۋاقتى.
- (3) قۇياش پېتىۋاتقان ۋاقت.

ئەۋرەت ۋە ئۇنىڭ چەك - چېگرىسى

سوئال: ئەۋرەت دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ئەۋرەت - ئىنساننىڭ ئېچىلىپ قالسا ئەيىب بولىدىغان ۋە ئۇنىڭغا قاراشتىن ھايا قىلىنىدىغان جايلىرى دېمەكتۇر. ناماز ئوقۇغاندا، ئەۋرەت جايلىرىنى يۆگەش نامازنىڭ قوبۇل بولۇشىنىڭ شەرتلىرىدىن بېرىدۇر.

سوئال: ئەرلەرنىڭ ئەۋرەت جايلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئەرلەرنىڭ ئەۋرەت جايلىرى - كىنىدىكى ئاستىدىن تىزىنىڭ ئاستىغا قەدەر بولۇپ، بۇ ئەزالارنى يېپىش نامازنىڭ شەرتلىرىدىن سانىلىدۇ.

سوئال: ئاياللارنىڭ ئەۋرەت جايلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئاياللارنىڭ ئەۋرەت جايلىرى - ئۇلارنىڭ يۈزى، ئىككى قولى ۋە ئىككى پۇتىدىن باشقا پۈتۈن بەدىنىدۇر.

ئەر - ئايال ھەر قانداق كىشىنىڭ ئەۋرەت جايلىرىنى نامەھرەم كىشىلەر ئالدىدا يېپىپ يۈرۈشى نامازنىڭ سىرتىدىكى پۈتۈن ۋاقتلاردا پەرزدۇر. نامازدا بولسا، نامازنىڭ دۇرۇس بولۇشىنىڭ شەرتىدۇر. يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئەۋرەت جايلىرىنى ئېچىشقا بولمىغاندەك، باشقىلارنىڭ ئەۋرەت جايلىرىغا قاراشقىمۇ بولمايدۇ.

سوئال: بالاغەتكە يەتمىگەن سەبىي بالىلارنىڭ ئەۋرەت جايلىرى

قايسىلار؟

جاۋاب: تۆت ياشقا تولىمىغان بالىلارنىڭ ئەۋرەت سانىلىدىغان جايلىرى يوق يەنى ئۇلارنىڭ پۈتۈن بەدىنىگە قاراشقا بولىدۇ. ئۇلار تۆت

ياشتىن ئاشقاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئالدى ۋە كەينى تەرىپى ئەۋرەتتۇر. ئۇلار ئون ياشقا توشمىغان ھالەتتە، ئۇلارنىڭ ئەۋرەت بولىدىغان جايلىرى ئەزلەرنىڭ ئەۋرەت جايلىرىغا ئوخشاشتۇر يەنى كىندىكى بىلەن تىزىنىڭ ئارىسىدۇر. ئوغۇل - قىزلار بۇ ھۆكۈمدە ئوخشاش.

قىزلار بالاغەتكە يەتكەندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ ئەۋرەت جايلىرى چوڭ ئاياللارنىڭ ئەۋرەت جايلىرىنىڭ ئۆزى بولىدۇ.

قىبلە توغرىلۇق مەسىلىلەر

سوئال: قىبلىگە يۈز كەلتۈرۈش دېگەن نېمە؟

جاۋاب: قىبلىگە يۈز كەلتۈرۈش - نامازدا يۈزنى ۋە پۈتۈن ۋۇجۇدىنى مەسجىدى ھەرەمدىكى كەبە تەرەپكە قارىتىپ تۇرۇش دېگەنلىكتۇر.

سوئال: قىبلىگە قاراشقا ئىمكانىيەت بولمىسا قانداق قىلىش كېرەك؟

جاۋاب: كېسەللىك، ئۇرۇش مەيدانىدا بولغانلىق، دۈشمەندىن ئېھتىيات قىلغانلىق، قاتناش قوراللىرىنىڭ ئۈستىدە بولغانلىق سەۋەبلەردىن قىبلىگە قاراپ ناماز ئوقۇشقا ئىمكانىيەت بولمىغان شارائىتلاردا، قايسىبىر تەرەپكە قاراپ ناماز ئوقۇسا بولىۋېرىدۇ.

سەپەر ئۈستىدە قاراڭغۇلۇق ياكى ھاۋانىڭ بۇلۇنلۇق بولغانلىقى سەۋەبى بىلەن قىبلە تەرىپىنى بىلەلمىگەن كىشى قىبلىنى سوراپ بىلىشكە ئادەم تاپالمىغان ياكى كومپاسقا ئوخشاش تەرەپلەرنى كۆرسەتكۈچ سايمانلىرىمۇ بولمىغان شارائىتتا، قىبلىنى تېپىش ئۈچۈن ئىزدىنىپ ئۆز قانائىتىگە ئاساسەن قىبلە تەرەپنى بەلگىلەپ ناماز ئوقۇيدۇ. ئۇنىڭ بۇ ۋاقىتتىكى نامىزى دۇرۇس بولىدۇ.

بەش ۋاخ نامازنىڭ رەكئەتلىرى

سوئال: رەكئەت دېگەن نېمە؟

جاۋاب: رەكئەت — نامازغا باشلاپ، قىيام، قىرائەت، رۇكۇۋە ئىككى سەجدىنى تاماملىغۇچىلىك بولغان ئىشلارنىڭ ھەممىسى رەكئەت دېيىلىدۇ.

سوئال: بامدات نامىزى قانچە رەكئەت ۋە تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: بامدات نامىزى - 2 رەكئەت سۈننەت، 2 رەكئەت پەرز بولۇپ، ھەممىسى 4 رەكئەتتۇر. ئاۋۋال ئىككى رەكئەت سۈننەت، كېيىن ئىككى رەكئەت پەرز ئوقۇلىدۇ.

سوئال: پىشىن نامىزى قانچە رەكئەت ۋە تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: پىشىن نامىزى - 4 رەكئەت ئالدىنقى سۈننەت، 4 رەكئەت پەرز ۋە 2 رەكئەت كېيىنكى سۈننەت بولۇپ، جەمئىي 10 رەكئەتتۇر. ئاۋۋال تۆت رەكئەت سۈننەت، كېيىن تۆت رەكئەت پەرز، ئەڭ ئاخىرىدا ئىككى رەكئەت سۈننەت ئوقۇلىدۇ.

سوئال: ئەسىر نامىزى قانچە رەكئەت ۋە تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: ئەسىر نامىزى - ئالدىدا 4 رەكئەت تەكىتسىز سۈننەت، ئاندىن 4 رەكئەت پەرز بولۇپ، جەمئىي 8 رەكئەتتۇر. ئاۋۋال تۆت رەكئەت تەكىتسىز سۈننەت، كېيىن تۆت رەكئەت پەرز ئوقۇلىدۇ. (تەكىتسىز سۈننەت - پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزىدە قىلغان ۋە بەزىدە قىلمىغان ئىشلار دېگەنلىكتۇر)

سوئال: شام نامىزى قانچە رەكئەت ۋە تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: شام نامىزى - 3 رەكئەت پەرز، 2 رەكئەت سۈننەت بولۇپ، جەمئىي 5 رەكئەتتۇر. ئاۋۋال ئۈچ رەكئەت پەرز، كېيىن ئىككى رەكئەت سۈننەت ئوقۇلىدۇ.

سوئال: خۇپتەن نامىزى قانچە رەكئەت ۋە تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: خۇپتەن نامىزى - 4 رەكئەت پەرز، 2 رەكئەت سۈننەت، 3 رەكئەت ۋىتىر بولۇپ، ئاۋۋال تۆت رەكئەت پەرز، ئاندىن ئىككى رەكئەت سۈننەت، ئاخىرىدا 3 رەكئەت ۋىتىر ئوقۇلىدۇ.

سوئال: بەش ۋاخ نامازلارنىڭ پەرزلىرىنىلا ئوقۇش كۇپايە قىلامدۇ؟

جاۋاب: ئاللاھ تائالا بۇيرۇغان بەش ۋاخ نامازنىڭ پەرزلىرىنى بارلىق شەرتلىرىگە ۋە جىمى قائىدە - تەرتىپلىرىگە تولۇق رىئايە قىلغان ھالدا، كامىل ئادا قىلغان كىشى ئىسلام دىنىدا بۇيرۇلغان بەش ۋاخ نامازنى ئادا قىلغان بولىدۇ.

ئەمما بەش ۋاخ نامازنىڭ سۈننەتلىرىنى ئوقۇشنىڭ ئەھمىيىتى زور بولۇپ، بىرىنچىدىن، پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىنى داۋاملاشتۇرغانلىقتۇر. چۈنكى پەيغەمبىرىمىز بەش ۋاخ نامازنىڭ سۈننەتلىرىنى تەرك قىلماي ئوقۇغان.

ئىككىنچىدىن، پەرزنى ئادا قىلىشتىكى نۇقتىلارنى تولۇقلاشتۇر. چۈنكى ئىنسان بەزى كەمچىلكلەردىن، خاتالىقلاردىن ۋە نۇقتىلاردىن خالىي بولالمايدۇ. بۇ سەۋەبتىن ھېچكىم نامازلىرىنى ئاللاھ تائالا تەلەپ قىلغان رەۋىشتە تولۇق ئادا قىلىدىم دەپ ئېيتالمايدۇ. شۇڭا بەش ۋاخ نامازنى سۈننەتلىرى بىلەن قوشۇپ ئوقۇش پايدىلىقتۇر.

نامازنىڭ پەرزلىرى

سوئال: نامازنىڭ پەرزلىرى قانچە؟

جاۋاب: نامازنىڭ پەرزلىرى 6 بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىلەر:

- (1) تەكبىر تەھرىمى (نامازنى باشلاش تەكبىرى)
- (2) قىيام (نامازدا ئۆرە تۇرۇش)
- (3) قىرائەت (نامازدا قۇرئان سۈرىلىرىدىن ئوقۇش)
- (4) رۇكۇ (قولنى تىزغا قويۇپ يەرگە ئېگىلىش)
- (5) سەجدە (نامازدا پېشانىنى يەرگە قويۇش)
- (6) قەئدە ئاخىر (نامازنىڭ ئاخىرىدىكى ئولتۇرۇش)

سوئال: تەكبىر تەھرىمى قانداق ئېيتىلىدۇ؟

جاۋاب: تەكبىر تەھرىمى - «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ ئەرەب تىلى بىلەن ئېيتىلىدۇ. ئۆزى يالغۇز ناماز ئوقۇماقچى بولغان ئادەمنىڭ تەكبىرنى ئۆزى ئىشتىكۈچىلىك ئاۋازدا ئېيتىشى يېتەرلىكتۇر. ئەمما ئىمام بولغان كىشى تەكبىرنى جامائەت ئىشتىكۈچىلىك ئۈنلۈك ئاۋازدا ئېيتىشى كېرەك.

سوئال: نامازدا قۇرئاندىن قانچىلىك ئوقۇش پەرز؟

جاۋاب: نامازنىڭ ھەر بىر رەكئىتىدە فاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇش پەرزدۇر. ئەمما ئىككى رەكئەتلىك پەرز نامازلارنىڭ ھەممە رەكئىتىدە ۋە ئىككى رەكئەتتىن كۆپ پەرز نامازلارنىڭ ئالدىنقى ئىككى رەكئىتىدە، سۈننەت، ۋاجىپ ۋە نەپلە نامازلارنىڭ ھەممە رەكئەتلىرىدە فاتىھە سۈرىسىگە يەنە بىر سۈرە ياكى ئۇزۇن ئايەتلەردىن بىر ئايەت ياكى

قىسقا ئايەتلەردىن ئۈچ ئايەت قوشۇپ ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

سوئال: رۇكۇ قانداق قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: رۇكۇ - باش بىلەن دۈمبىنى قوللار تىزلارغا ئازادە يەتكۈچىلىك ئېگىش دېگەنلىكتۇر. ئىككى قولىنىڭ بارماقلىرى ئېچىلغان ھالدا تىزلارنى تۇتۇپ تۇرىدۇ.

سوئال: سەجدە قانداق قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: سەجدە - باشنى يەرگە قويۇپ، پىشانە بىلەن بۇرۇننى يەرگە تەككۈرۈش بىلەن قىلىنىدۇ.

سوئال: نامازنىڭ ئاخىرىدىكى ئولتۇرۇشنىڭ پەرز بولغان مىقدارى قانچىلىك؟

جاۋاب: نامازنىڭ ئاخىرىدىكى ئولتۇرۇشنىڭ پەرز بولغان مىقدارى «ئەتتەھىياتۇ» نى ئوقۇپ بولغىچىلىك ئولتۇرۇشتۇر. ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئولتۇرۇش سۈننەت. بۇ ئولتۇرۇشتا «ئەتتەھىياتۇ» نى ئوقۇش ۋاجىپتۇر.

ناماز ئوقۇشنىڭ قائىدە - تەرتىپلىرى

بامدات نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: نامازنىڭ شەرتلىرىنى ھازىرلاپ بولغاندىن كېيىن، تاھارەت بىلەن پاكىز يەرگە بارىمىز. ئەگەر يەرنىڭ پاكىز بولماسلىق ئېھتىمالى بولسا، جايىناماز ئىشلىتىمىز. جايىنامازنىڭ يۆنىلىشىنى قىبلىگە قارىتىپ سېلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كېلىپ، قىبلىگە يۈزلەنگەن ھالدا تۈپتۈز ئۆرە تۇرۇپ ئىچىمىزدە «ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن بامدات نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلدىم» دەپ نىيەت قىلىمىز ۋە «اللھ اكبىر» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ ئىككى قوللىمىزنى ئىككى قوللىقنىڭ باراۋىرىدە كۆتۈرىمىز. ئاللىقانلارنى قىبلىگە قارىتىمىز.

تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن قوللىرىمىزنى چۈشۈرۈپ كىندىكىمىزنىڭ ئاستىغا (ياكى ئۈستىگە) قويۇپ تۇرىمىز، يەنى ئوڭ قوللىمىزنىڭ ئالدىنى سول قوللىمىزنىڭ ئالدىنىڭ دۈمبىسى ئۈستىگە ئېلىپ، ئوڭ قوللىمىزنىڭ باش ۋە چىمىلتاق بارماقلىرى بىلەن سول قوللىمىزنىڭ بېغىشىنى تۇتىمىز.

ئەر ۋە ئايال ھەرقانداق كىشى قىيامدا تۇرغاندا كۆزلەر سەجدىگاھقا قاراپ تۇرىدۇ، ئوڭ - سولغا ياكى يۇقىرى - تۆۋەنگە قاراشقا بولمايدۇ. شۇنداقلا كۆزلەرنى يۇمۇۋېلىشقىمۇ بولمايدۇ. ئىككى پۈتنىڭ ئارىلىقى ئاز دېگەندە تۆت بارماق سىغىقۇدەك كەڭلىكتە ئوچۇق قالدۇرۇلىدۇ. تىزلار ئېگىلمەستىن، باش گەۋدە ئوڭ - سولغا تەرەنمەستىن تۇرىدۇ.

تەكبىر ئېيتىپ قول باغلىغاندىن كېيىن، مۇنۇ سانانى ئوقۇيمىز:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ.

(سۇبھانەكەللاھۇمە ۋەبىھەمدىكە ۋە تەبارەكەسـمۇكە ۋەتەئەلا جەددۇكە ۋەلا ئىلاھە غەيرۇك)، ئاندىن **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** (ئەئۇزۇ بىللاھى منەششەيتانەر رەجىم) ۋە **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** (بىسمىللاھىر رەھمانىر رەھىم) دەيمىز.

ئاندىن فاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇيمىز.

فاتىھە سۈرىسى: **الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ • الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ • مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ • إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ • اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ • صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ** **غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ** ئوقۇلۇشى: «ئەلەھەمدۇ لىللاھى رەببىل ئالەمىن. ئەررەھمانىر رەھىم. مالىكى يەۋمىددىن. ئىبىياكە نەئبۇدۇ ۋە ئىبىياكە نەستەئىين. ئەھدىنەس - سىراتەل مۇستەقىم، سىراتەللىزىنە ئەننەمتە ئەلەيھىم غەيرىل مەغزۇبى ئەلەيھىم ۋەلەززاللىن» ئامىن!

فاتىھە سۈرىسى ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، يەنە بىر سۈرە ياكى ئۇزۇن ئايەتلەردىن بىر ئايەت ياكى قىسقا ئايەتلەردىن ئۈچ ئايەت مىقدارىدا قۇرئان ئوقۇيمىز، مەسىلەن: **مَائُون سۈرىسى: أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ • فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ • وَلَا يُخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ • قَوْلًا لِّلْمُصَلِّينَ • الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ • الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ • وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ.** ئوقۇلۇشى: «ئەرە ئەيتەللىلەزى يۈكەزىبۇ بىددىن. فەزىلكەللەزى يەدۇئۇل يەتتىم. ۋەلا يەھۇزۇۇ ئەلا تەئامىل مىسكىين. فەۋەيلۇن لىلمۇسەللىين. ئەللەزىينە ھۇم ئەن سالاتىھىم ساھۇون. ئەللەزىينە ھۇم يۇرائۇون. ۋەيەمنەئۇنەل مائۇون».

ئۇنىڭدىن كېيىن «**اللَّهُ أَكْبَرُ**» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ

رۇكۇ قىلىمىز. رۇكۇدا ئىككى قولمىزنىڭ بارماقلىرىنى ئاچقان ھالدا، ئىككى تىزىمىزنى تۇتۇپ باش بىلەن بەل قىسمىنى ئوخشاش تەكشىلىكتە تۈز ئىگىمىز.

رۇكۇدا ئۈچ قېتىم «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ» (سۇبھانە رەببىيەل ئەزىمىم) دەيمىز.

رۇكۇدىن تۇرۇشتا «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ» (سەمئەللاھۇلىمەن ھەمدەھ) دەپ تۇرىمىز. رۇكۇدىن تۇرۇپ ئۆزە بولغاندىن كېيىن، قوللىرىمىزنى يان تەرەپلىرىمىزگە قويۇپ بەرگەن ھالدا، تۈز تۇرۇپ «رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ» (رەببەنا ۋەلكەل ھەمدۇ) دەيمىز ۋە بىر ئاز تۇرىمىز.

ئاندىن «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ سەجدىگە بارىمىز. سەجدە قىلىشتا ئاۋۋال تىزلىرىمىزنى، ئاندىن قوللىرىمىزنى، ئاندىن پېشانىمىزنى، ئەڭ ئاخىرىدا بۇرنىمىزنى يەرگە تەگكۈزۈمىز. پېشانە ئىككى قولىنىڭ ئوتتۇرىسىغا توغرىلىنىدۇ. جەينەكلەر يەرگە تەگمەيدۇ، ئىككى يوتا قورسىقىمىزغا تەككۈزۈلمەيدۇ. ئىككى پۇنىمىزنى بىر - بىرىگە جۈپلەشتۈرۈپ تۇرىمىز. قول ۋە پۇت بارماقلىرىمىز قىبلىگە قارىتىلىدۇ.

سەجدە ئەسناسىدا، ئۈچ قېتىم «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» (سۇبھانە رەببىيەل ئەلا) دەيمىز ۋە «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ باشنى كۆتۈرۈپ ئولتۇرىمىز. سەجدىدىن تۇرۇشتا ئاۋۋال يۈز، ئاندىن قوللار، ئاندىن تىزلار كۆتۈرۈلىدۇ. ئىككى سەجدە ئوتتۇرىسىدىكى ئولتۇرۇشتا ئەڭ ئاز دېگەندە «سُبْحَانَ اللَّهِ» (سۇبھانەللاھ) دېگۈچىلىك ۋاقىت ئولتۇرىمىز (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئارىدا «رَبِّ اغْفِرْ لِي، رَبِّ اغْفِرْ لِي» (رەببىغفرلىي، رەببىغفرلىي)

رەببىغفرلىي) دەپ ئاللاھ تائالادىن مەغپىرەت تىلەيتتى). ئاندىن قايتا «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر بىلەن يەنە سەجدىگە بارىمىز. سەجدىدە يەنە ئۈچ قېتىم «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى» (سۇبھانە رەببىيەل ئەلا) دەيمىز.

ئىككىنچى سەجدىدىن كېيىن يەنە «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ ئۆرە تۇرىمىز ۋە ئىككىنچى رەكئەتكە باشلايمىز. ئىككىنچى رەكئەتتە «بىسىملالاھىر رەھمانىر رەھىمىم» نى ئوقۇيمىز. ئاندىن فاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇپ بولۇپ، «ئامىين» دەيمىز. ئاندىن بىر سۈرە ياكى ئۇزۇن ئايەتلەردىن بىر ئايەت ياكى قىسقا ئايەتلەردىن ئۈچ ئايەت مىقدارىدا قۇرئان ئوقۇيمىز. مەسىلەن: كەۋسەر سۈرىسى ﴿إِنَّا أَنْعَمْنَا عَلَى الْكَافِرِينَ. فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ. إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ ئوقۇلۇشى: «ئىننا ئەئەئىنا كەلكەۋسەر. فەسەللى لىرەببىكە ۋەنەھەر. ئىننە شانئەكە ھۇۋەل ئەبتەر».

ئاندىن خۇددى بىرىنچى رەكئەتتە قىلغىنىمىزغا ئوخشاش رۇكۇۋە سەجدىلەرنى تاماملاپ بولۇپ، «اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ ئولتۇرىمىز.

نامازدا ئولتۇرغاندا، ئەزلەر ئوڭ پۇتىنىڭ بارماقلىرىنى قىبلىگە قارىتىدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن ئەزلەر ئوڭ پۇتىنى تىك تۇتىدۇ، سول پۇتىنى ئوڭ تەرەپكە ياتقۇزۇپ ئۇنىڭ ئۈستىگە بېسىپ ئولتۇرىدۇ. ئىككى قولىنى بارماقلىرىنى ئەركىن ئاچقان ھالدا ئىككى تىزىنىڭ ئۈستىگە قويىدۇ ۋە كۆزىنى چۇچىقىغا قارىتىدۇ.

ئولتۇرغاندا ئاۋۋال تەھىيات «ئەتتەھىياتۇ» دۇئاسى ئوقۇلىدۇ.

تەھىيات دۇئاسى:

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

ئوقۇلۇشى: «ئەتتەھىياتۇ لىللاھى ۋەسسەلەۋاتۇ ۋەتتەھىياتۇ ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەلەيكە، ئەيىۋەنەنبىيۇ ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھۇ، ئەسسالامۇئەلەينا ۋەئەلا ئىبادىللاھىس - سالىھىن. ئەشھەدۇ ئەن لا ئىلاھە ئىللەللاھۇ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھۇ».

تەرجىمىسى: «جىمى مەدھىيىلەر، بەش ۋاخ ناماز ۋە باشقا جىسمانىي ئىبادەتلەر، ياخشى ئەمەللەر ئاللاھ تائالاغا خاستۇر. ئاللاھنىڭ رەھىمىتى ۋە بەرىكىتى سىزگە بولسۇن ئى ئۇلۇغ پەيغەمبەر! بىز(نامازغا ھازىر بولغان بارلىق جامائەت ۋە پەرىشتىلەر) گە ۋە ئاللاھنىڭ ياخشى بەندىلىرىگىمۇ ئاللاھنىڭ رەھىمىتى ۋە ئامانلىقى بولغاي. ئاللاھتىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقلىقىغا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە چىن قەلبىمدىن گۆۋاھلىق بېرىمەن».

ئاندىن كېيىن، «ئاللاھۇمىمە سەللى ۋە بارىك رەببەنا» لار ئوقۇلىدۇ:

ئاللاھۇمىمە سەللى ئەلا دۇرۇتى

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ

إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

ئوقۇلۇشى: «ئەللاھۇمىمە سەللى ئەلا مۇھەممەدىن ۋەئەلا ئالىي مۇھەممەدىن كەما سەللەيتە ئەلا ئىبراھىمىمە ۋەئەلا ئالىي ئىبراھىمىمە

ئىننەكە ھەممىدۇن مەجىد».

تەرجىمىسى: «ئى ئاللاھ! ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىگە رەھمەت ئاتا قىلغاندەك مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىگە رەھمەت ئاتا قىلغىن. سەن ھەقىقەتەن مەدھىيىگە لايىق ئۇلۇغ زاتسەن».

ئاللاھۇمە بارىك ئەلا دۇرۇتى:

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَيَّ إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

ئوقۇلۇشى: «ئاللاھۇمە بارىك ئەلا مۇھەممەدىن ۋە ئەلا ئالىي مۇھەممەدىن كەما بارەكتە ئەلا ئىبراھىمە ۋە ئەلا ئالىي ئىبراھىمە ئىننەكە ھەممىدۇن مەجىد».

تەرجىمىسى: «ئى ئاللاھ! ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ شەننى كۆتۈرگىنىدەك مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ شەننى يۇقىرى قىلغىن. سەن ھەقىقەتەن مەدھىيىگە لايىق ئۇلۇغ زاتسەن».

رەببەنا دۇئاسى:

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾.

ئوقۇلۇشى: «رەببەنا ئاتنا فىدۇنيا ھەسەنەتەن ۋە فىل ئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقنا ئەزابەنار».

تەرجىمىسى: «ئى ئاللاھ! بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلغىن. بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن».

يۇقىرىقىلار ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، باشنى ئاۋۋال ئوڭ تەرەپكە سىلىق قايرىپ «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ» (ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھ) دەيمىز، ئاندىن باشنى سول تەرەپكە سىلىق قايرىپ «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ» (ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھ) دەپ سالام بېرىمىز.

بۇنىڭ بىلەن بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتى ئوقۇلۇپ بولغان بولىدۇ.

سوئال: بامدات نامىزىنىڭ پەرزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: بامدات نامىزىنىڭ پەرزىنىڭ ئوقۇلۇشىمۇ، خۇددى ئۇنىڭ سۈننىتىنىڭ ئوقۇلۇشىغا ئوخشاشتۇر. پەقەت نىيەت پەرقلىق بولىدۇ. چۈنكى سۈننەتكە سۈننەت، پەرزگە پەرز دەپ نىيەت قىلىش كېرەك. يەنە بىر پەرقى شۇكى، بامدات نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇش ئالدىدا ئەلەر ئۈچۈن تەكبىر ئېيتىش سۈننەتتۇر. (ئاياللارغا كېرەك ئەمەس). بامدات نامىزىنىڭ پەرزىگە «ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن بامدات نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلدىم» دەپ نىيەت قىلىنىدۇ.

پىشىن نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: پىشىننىڭ ئاۋۋالقى سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال پىشىننىڭ تۆت رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇش ئۈچۈن نىيەت قىلىمىز. ئاندىن بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىگە ئوخشاش ئىككى رەكئەت ئوقۇپ ئولتۇرىمىز. ئولتۇرغاندا، «تەھىيات» دۇئاسىنىلا ئوقۇيمىز، ئاندىن ئۈچىنچى رەكئەتكە تۇرىمىز. ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى رەكئەتلەرنىمۇ ئاۋۋالقى ئىككى رەكئەتكە ئوخشاش شەكىلدە ئوقۇپ بولۇپ، ئولتۇرىمىز. بۇ ئولتۇرۇشتا «تەھىيات، سەللى، بارىك ۋە

رەببەنا» لارنى تولۇق ئوقۇيمىز. ئاندىن ئىككى تەرەپكە سالام بېرىپ نامازنى ئاخىرلاشتۇرىمىز.

سوئال: پىشىننىڭ پەرزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن پىشىننىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز ۋە «الله أكبر (ئاللاھۇ ئەكبەر)» دەپ نامازغا باشلايمىز. دەسلەپكى ئىككى رەكئەت خۇددى بامدات نامىزنىڭ پەرزىگە ئوخشاش ئوقۇلىدۇ. ئىككىنچى رەكئەتتىن كېيىن تەشەھھۇدتا ئولتۇرۇپ، «تەھىيات» دۇئاسىنىلا ئوقۇيمىز ۋە ئۈچىنچى رەكئەتكە تۇرىمىز. ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى رەكئەتلەردە پاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن سۈرە ئوقۇمايمىز. تۆتىنچى رەكئەتنىڭ ئاخىرىدا ئولتۇرۇپ «تەھىيات، سەللى، بارىك ۋە رەببەنا» لارنى ئوقۇيمىز ۋە ئىككى تەرەپكە سالام بېرىمىز.

سوئال: پىشىننىڭ ئاخىرقى سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال پىشىننىڭ ئاخىرقى ئىككى رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن ئۇنى خۇددى بامدات نامىزنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

ئەسىر نامىزنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: ئەسىر نامىزنىڭ تەكىتسىز سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال ئەسىر نامىزنىڭ تەكىتسىز سۈننىتىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن بۇ سۈننەتنى خۇددى پىشىن نامىزنىڭ ئالدىنقى تۆت رەكئەت سۈننىتىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

سوئال: ئەسىر نامىزنىڭ پەرزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، ئەسىر نامىزنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن، ئۇنى خۇددى پىشىن نامىزىنىڭ پەرزىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

شام نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: شام نامىزىنىڭ پەرزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، شام نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. شام نامىزىنىڭ پەرزى ئۈچ رەكئەت بولۇپ، ئۇ، بامدات نامىزىنىڭ پەرزىگە ئوخشاش ئىككى رەكئەت ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، تەشەھھۇدتا ئولتۇرۇپ، «تەھىيات» دۇئاسىنىلا ئوقۇپ ئۈچىنچى رەكئەتكە تۇرىمىز. ئۈچىنچى رەكئەتتە فاتھە سۇرىسىنىلا ئوقۇيمىز، ئاندىن رۇكۇۋە سەجدىلەرنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئولتۇرۇپ «تەھىيات، سەللى، بارىك ۋە رەببەنا» لارنى ئوقۇپ ئىككى تەرەپكە سالام بېرىمىز.

تەشەھھۇد — نامازدا تەھىيات دۇئاسىنى ئوقۇش دېمەكتۇر. تەھىيات (ئەتتەھىياتۇ) دۇئاسى ئاللاھ تائالانىڭ بىرلىكىنى ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەقىقىتىنى جاكارلىغان شاھادەت كەلىمىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقى ئۈچۈن «تەشەھھۇد» (گۈۋاھلىق بېرىش) دەپ ئاتالغان.

سوئال: شام نامىزىنىڭ سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال شام نامىزىنىڭ ئىككى رەكئەت سۈننىتىنى ئوقۇشنى نىيەت قىلىمىز، ئاندىن ئۇنى خۇددى بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

خۇپتەن نامىزىنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: خۇپتەن نامىزىنىڭ پەرزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال تەكبىر ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، خۇپتەن نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن ئۇنى، خۇددى پىش نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇغانغا ئوخشاش ئوقۇيمىز.

سوئال: خۇپتەن نامىزىنىڭ سۈننىتى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال خۇپتەن نامىزىنىڭ سۈننىتىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن ئۇنى خۇددى بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىگە ئوخشاش ئوقۇيمىز.

ۋىتىر نامىزى ۋە ئۇنىڭ ئوقۇلۇشى

سوئال: ۋىتىر نامىزى قانداق ناماز؟

جاۋاب: ۋىتىر نامىزىنى ئوقۇش ۋاجىپتۇر. ئۇ، خۇپتەندىن كېيىن ئوقۇلىدۇ. ۋىتىر ئۈچ رەكئەتتۇر. ئادەتتە ۋىتىر نامىزى ئايرىم ئوقۇلىدۇ. رامزاندا تەراۋىھ نامىزىدىن كېيىن جامائەت بىلەن ئوقۇلىدۇ. ۋىتىر نامىزى رامزاندىن باشقا ۋاقىتلاردا جامائەت بولۇپ ئوقۇلمايدۇ.

سوئال: ۋىتىر نامىزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: ئاۋۋال ۋىتىر نامىزىنى ئوقۇشقا نىيەت قىلىمىز. ئاندىن بامدات نامىزىنىڭ سۈننىتىگە ئوخشاش ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ئولتۇرىمىز. بۇ ئولتۇرۇشتا «تەھىيات» دۇئاسىنىلا ئوقۇپ، ئۈچىنچى رەكئەتكە تۇرىمىز. ئۈچىنچى رەكئەتتە بىسىملاھنى تولۇق ئوقۇپ، سۈرە فاتھە ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن يەنە بىر سۈرە ئوقۇپ بولۇپ، قوللارنى تۆۋەنكى ئىككى يانغا قويۇپ بەرگەن ھالدا،

«اللَّهُ أَكْبَرُ» (ئاللاھۇ ئەكبەر) دەپ تەكبىر ئېيتىپ قولمىزنى قوللاپ ئېگىزلىكىدە يۇقىرى كۆتۈرىمىز. ئاندىن قوللارنى قايتىدىن كىندىك ئاستىغا قويۇپ تۇرۇپ، «قۇنۇت» دۇئاسىنى ئوقۇيمىز.

قۇنۇت دۇئاسى:

اللَّهُمَّ إِنَّا سَتَعِينُكَ وَنَسْتَعْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ
نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ مِنْ يَفْجُرِكَ. اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نَصَلِّي وَنَسْجُدُ
وَالْبَيْتَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ.

ئوقۇلۇشى: «ئاللاھۇممە ئىننا نەستەئىينۇكە ۋە نەستەغفىرۇكە ۋە نۇئىمىنۇ بىكە ۋە نەتەۋەككەلۇ ئەلەيكە ۋە نۇسنى ئەلەيكەل خەيرە، نەشكۇرۇكە ۋەلا نەكفۇرۇكە ۋە نەخلەئۇ مەن يەفجۇرۇكە. ئاللاھۇممە ئىيبىاكە نەئبۇدۇ ۋە لەكە نۇسەللى ۋە نەسجۇدۇ ۋە ئىلەيكە نەسئۇ ۋە نەھفدۇ نەرجۇ رەھمەتەكە ۋە نەخشا ئەزابەكە، ئىننە ئەزابەكە بىل كۇففارى مۇلھىق».

تەرجىمىسى: «ئى ئاللاھ! سېنىڭدىن ياردەم سورايمىز، سەندىن مەغپىرەت تىلەيمىز، ساڭا ئىشىنىمىز، ساڭا تەۋەككۈل قىلىمىز، سېنى ياخشى تەربىيلەر بىلەن مەدھىيىلەيمىز، ساڭا شۈكۈر قىلىمىز، ناشۈكۈرلۈك قىلمايمىز ۋە ساڭا ئاسىيلىق قىلغاندىن يۈز ئۆرۈيمىز. ئى ئاللاھ! ساڭىلا ئىبادەت قىلىمىز، سەن ئۈچۈنلا ناماز ئوقۇيمىز ۋە سەجدە قىلىمىز، سېنىڭ رازىلىقىڭغا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشىمىز ۋە ئالدىرايمىز، رەھىمىتىڭنى ئۈمىد قىلىمىز ۋە ئازابىڭدىن قورقىمىز. ھەقىقەتەن سېنىڭ ئازابىڭ كۇپىپارلارغا يەتكۈچىدۇر».

نامازدىن كېيىن ئوقۇش تەۋسىيە قىلىنىدىغان دۇئالار

سوئال: نامازدىن كېيىن قانداق دۇئالارنى ئوقۇش ئەۋزەل؟

جاۋاب: نامازدىن كېيىن تۆۋەندىكى دۇئالارنى ئوقۇش ئەۋزەلدۇر:

اَسْتَغْفِرُاللهَ اَسْتَغْفِرُاللهَ اَسْتَغْفِرُاللهَ، اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ، وَ مِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ
يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

تەرجىمىسى: «ئاللاھ تائالادىن مەغپىرەت تىلەيمەن. ئى ئاللاھ! سەن تىنچلىق بەرگۈچىسەن، تىنچلىق زادى سېنىڭدىن. ئى ئۇلۇغلۇق ۋە پەزىلى – كەرەم ئىگىسى بولغان ئاللاھ سەن ھەقىقەتەن كاتتىلارنىڭ كاتتىسىسەن.»

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا اَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِيَ لِمَا
مَنْعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجُدُّ.

تەرجىمىسى: «بىر ئاللاھ تائالادىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، ئاللاھ يالغۇزدۇر، ئۇنىڭ ھېچ شېرىكى يوقتۇر. ئى ئاللاھ! سەن ئاتا قىلغاننى توسۇۋالغۇچى يوق ۋە سەن توسقاننى بەرگۈچى يوق، سېنىڭ دەرگاھىڭدا بايلارنىڭ بايلىقى ئەسقاتمايدۇ.»

﴿سُبْحَانَ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ﴾

ئوقۇلىشى: «سۇنھانەللاھ، ئەلھەمدۇلىللاھ، ئاللاھۇ ئەكبەر (33قېتىمدىن)»⁽¹⁾.

تەرجىمىسى: «ئاللاھ پاكىتۇر، بارچە مەدھىيە ئاللاھقا خاستۇر،

(1) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوقۇغانلىقىنى ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.

ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر».

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. لَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا

أَحَدٌ﴾.

تەرجىمىسى: «ئېيتقىنكى، ئۇ ئاللاھ بىردۇر. ھەممە ئاللاھقا موھتاجدۇر. ئاللاھ بالا تاپقانمۇ ئەمەس، تۇغۇلغانمۇ ئەمەس. ھېچ كىشى ئۇنىڭغا تەڭداش بولالمايدۇ»⁽¹⁾.

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ .

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾.

تەرجىمىسى: «مەخلۇقاتنىڭ شەرىدىن، قاراڭغۇلۇقى بىلەن كىرگەن كېچىنىڭ شەرىدىن، تۈگۈنلەرگە دەم سالغۇچى سېھىرگەرلەرنىڭ شەرىدىن سۈبھىنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن»⁽²⁾.

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . إِلَهِ النَّاسِ . مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ

الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ . مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ﴾.

تەرجىمىسى: «ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارى، ئىنسانلارنىڭ پادىشاھى، ئىنسانلارنىڭ ئىلاھى ئاللاھقا سېغىنىپ، كىشىلەرنىڭ دىللىرىدا ۋەسۋەسە قىلغۇچى جىنلاردىن ۋە ئىنسانلاردىن بولغان يوشۇرۇن شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىنىڭ شەرىدىن پاناھ تىلەيمەن»⁽³⁾.

ئىخلاسى، پەلەق ۋە ناس سۈرىلىرى بامدات ۋە شام نامازلىرىدىن

(1) ئىخلاسى سۈرىسى.

(2) فەلەق سۈرىسى.

(3) ناس سۈرىسى.

كېيىن 3 قېتىمدىن، باشقا نامازلاردىن كېيىن بىر قېتىمدىن ئوقۇلىدۇ.

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾.

تەرجىمىسى: «بىر ئاللاھ تائالانىڭ باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقتۇر؛ ئاللاھ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە ئاللاھ تائالانىڭ مۈلكىدۇر؛ ئاللاھ تائالانىڭ رۇخسىتىسىز كىممۇ ئاللاھ تائالانىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالايسۇن؛ ئاللاھ ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (دۇنيادىكى)، كەينىدىكى (ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئاللاھ تائالانىڭ مەلۇماتىدىن ئاللاھ ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، ئاللاھ تائالانىڭ مەلۇماتى ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان - زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىبىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر»⁽¹⁾.

(1) بەقەرە سۈرىسى 255. ئايەت.

نامازنى بۇزىدىغان ئامىللار

سوئال: نامازنى بۇزىدىغان ئامىللار قايسىلار؟

جاۋاب: نامازنى بۇزىدىغان ئامىللار تۆۋەندىكىلەر:

(1) نامازدا قەستەن ياكى سەۋەنلىكتىن سۆزلەش.

(2) نامازدا ئۆزىگە ئاڭلانغىدەك ئاۋازدا كۈلۈش.

(3) نامازدا ئاھ - ئۇھ، ۋاي - ۋۇي دېيىش.

(4) نامازدا دۇنيالىق ئىشلار ئۈچۈن ئاۋازلىق ھالدا يىغلاش.

(5) نامازدا تۇرۇپ ھەرقانداق بىر سوئالغا ياكى چاقىرغۇچىغا سۆز

بىلەن ياكى بىرەر ئايەت بىلەن جاۋاب بېرىش.

(6) نامازدا كۆكسىنى قىبلە تەرەپتىن باشقا تەرەپكە چۆرۈش.

(7) نامازدا باشقىلارنىڭ قولىدىن بىر نەرسە ئېلىش.

(8) نامازدا بىر نەرسە يېيىش، ئىچىش ۋە چايناش.

(9) ئۆزۈرسىز ھالدا گالنى قىرىش. ئەمما ئىختىيارسىز ياكى ئېھتىياج

(ئىمامنىڭ خاتالىقىنى ئەسكەرتىش ياكى ئۆزىنىڭ نامازدا ئىكەنلىكىنى

بىلدۈرۈش) يۈزىسىدىن گالنى قىرىش بىلەن ناماز بۇزۇلمايدۇ.

(10) نامازدا ئۈچ قېتىمدىن ئارتۇق بىر يەرلىرىنى قاشلاش ياكى

سىلاش.

(12) نامازدا قايسىبىر سەۋەب بىلەن تاھارەتنىڭ بۇزۇلۇشى.

(10) ئەرنىڭ يالغۇز يات ئايال بىلەن بىللە تۇرۇپ ياكى ئۇنىڭغا

ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇشى. ئەمما ئەرنىڭ ئۆزىنىڭ ئايالىغا ياكى بىرگە

نىكاھى باغلانمايدىغان ئايال تۇغقانلىرىدىن بىرەرسىگە ئىمام بولۇپ
ناماز ئوقۇشى جائىزدۇر.

(11) نامازدا كىشىلەر بىلەن سۆزلەشكەندەك دۇئا قىلىش.

(12) نامازدا ئەۋرەت جايلىرىنىڭ ئېچىلىپ قېلىشى.

(13) نامازدا ئايەتلەرنى مەنىسى يۇزۇلىدىغان دەرىجىدە خاتا
ئوقۇش.

(14) نامازدا ھوشىنى يوقىتىپ قويۇش.

(15) ئاياللارنىڭ ناماز ئۈستىدە ئايلىق ئادىتىنىڭ كېلىشى.

(16) نامازدا پەرز دېيىلگەن ئىشلاردىن بىرەرسىنى قەستەن تەرك
ئېتىش. مەسىلەن: سەجدىنى ياكى رۇكۇنى تەرك ئەتكەنگە ئوخشاش.

سەجدە سەھۋى

سوئال: سەجدە سەھۋى دېگەن نېمە؟

جاۋاب: سەجدە سەھۋى – نامازدا يۈز بەرگەن خاتالىقنى يۇيۇش
ئۈچۈن نامازنىڭ ئاخىرىدا قىلىنىدىغان ئىككى سەجدىدۇر.

سەجدە سەھۋى قىلىشنى كېرەك قىلىدىغان ئەھۋاللار

سوئال: قايسى ۋاقىتتا سەجدە سەھۋى قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ؟

جاۋاب: تۆۋەندىكى ئىشلاردا سەجدە سەھۋى قىلىش ۋاجىپ
بولىدۇ:

1. نامازنىڭ پەرزلىرىدىن بىرەرسىنى ئۆز ئورنىدىن
كېچىكتۈرۈپ قويۇش. مەسىلەن: نامازنىڭ ئاخىرىدىكى ئولتۇرۇشتا

ئولتۇرماستىن سەھۋەنلىكتىن يەنە بىر رەكئەت ئۈچۈن تۇرۇپ كەتكەنگە ئوخشاش.

2. نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىرىنى سەھۋەنلىكتىن تەرك ئېتىش. مەسىلەن: نامازدا فاتىھە سۈرىسى ئوقۇشنى سەھۋەنلىكتىن تەرك ئەتكەنگە ئوخشاش.

3. نامازنىڭ ۋاجىپلىرىدىن بىرىنى ئۆز ئورنىدىن كېچىكتۈرۈش. مەسىلەن: فاتىھە سۈرىسىنى باشقا سۈرىدىن كېيىن ئوقۇغانغا ئوخشاش. ۋاجىپ فاتىھەنى باشقا سۈرىدىن ئاۋۋال ئوقۇش.
4. ئىمامنىڭ ئۈنلۈك قىرائەت قىلىدىغان يەردە مەخپى، مەخپى قىرائەت قىلىدىغان يەردە ئۈنلۈك قىلىشىمۇ سەجدە سەھۋىنى كېرەك قىلىدۇ.

سوئال: نامازدىكى ھەر بىر خاتالىق ئۈچۈن سەجدە سەھۋى كېلەمدۇ؟

جاۋاب: بىر نامازدا بىر قانچە قېتىم سەجدە سەھۋىنى كېرەك قىلىدىغان خاتالىقلار يۈز بەرگەن بولسىمۇ، ھەممىسى ئۈچۈن بىر قېتىملا سەجدە سەھۋى قىلىش يېتەرلىكتۇر.

سەجدە سەھۋىنىڭ ۋاقتى ۋە ئۇسۇلى

سوئال: سەجدە سەھۋى قانداق قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: نامازنىڭ ئاخىرقى ئولتۇرۇشىدا «ئەتتەھىياتۇ» دۇئاسى ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىنلا ئوڭ تەرەپكە سالام بېرىپ بولۇپ، ئادەتتىكىدەك ئىككى قېتىم سەجدە قىلىنىدۇ، ئاندىن ئولتۇرۇپ، «ئەتتەھىياتۇ، ئاللاھۇمما سەللى، بارىك، رەببەنا» لارنى ئوقۇپ ئىككى تەرەپكە سالام بېرىلىدۇ.

نامازغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر

سوئال: سۈترە دېگەن نېمە؟

جاۋاب: سۈترە - ناماز ئوقۇۋاتقان كىشىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكۈچلەرگە قارشى قويىلىدىغان توسۇق دېمەكتۇر.

سوئال: ناماز ئوقۇۋاتقان كىشىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈش گۇناھمۇ؟

جاۋاب: ناماز ئوقۇۋاتقان كىشىنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈش چوڭ گۇناھتۇر. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن توسقان.

سوئال: ئىبادەتنىڭ قازاسى دېگەن نېمە؟

جاۋاب: ئىبادەتنىڭ قازاسى - قايسىبىر سەۋەب بىلەن ۋاقتىدا ئورۇنلىيالمىغان ئىبادەتلەرنى كېيىن ئورۇنلاش دېمەكتۇر. مۇسۇلمان كىشىنىڭ نامازلارنى ۋاقتىدا ئادا قىلىشقا ئەھمىيەت بېرىشى ناھايىتى مۇھىم بولغان بىر دىنىي مەجبۇرىيەتتۇر. ئۆزۈرسىز تۇرۇپ نامازلارنى ۋاقتىدىن كەينىگە سۈرۈش گۇناھتۇر.

سوئال: نامازلارنى كېچىكتۈرۈشنىڭ ئۆزۈرلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ئۇيقۇ ياكى ئۇنتۇپ قالغانلىق سەۋەبىدىن ۋاقتىدا ئوقۇيالمىغان نامازلارنىڭ قازاسىنى ئويغانغان ياكى ئېسىگە ئالغان ھامان ئوقۇسا قازا قىلغانلىقىنىڭ (كېچىكتۈرگەنلىكىنىڭ) گۇناھى ئەپسۇس قىلىنىدۇ. چۈنكى ئۇيقۇ ۋە ئۇنتۇش ئۆزۈرلىرى شەرىئەتتە ئېتىراپ قىلىنغان ئۆزۈرلەردۇر. ئەمما نامازنى قەستەن (يەنى، ھۇرۇنلۇق، دۇنيا ھەلەكچىلىكى، ناماز ۋاقتىغا ئەھمىيەت بەرمەسلىك سەۋەبىدىن) قازا قىلىپ ئوقۇغان كىشى گۇناھكار بولىدۇ. بىراق ئوقۇغان نامىزى ئادا تاپقان بولىدۇ.

سوئال: نامازنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىغا تۈرتكە بولغان ئۆزۈرلەر قايسىلار؟

جاۋاب: ئايلىق ئادىتىنى كۆرۈۋاتقان (ھەيزدار) ۋە تۇغۇتنىڭ قېنىدىن پاكلىنىپ بولالمىغان (نەفاسدار) ئاياللاردىن ناماز كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. كېيىن قازاسىنىمۇ ئوقۇمايدۇ. شۇنداقلا، ئەمدىلا مۇسۇلمان بولغان كىشىگىمۇ ئۇنىڭ بۇرۇن كاپىرلىق ھالىتىدە ئوقۇمىغان نامازلارنىڭ قازاسى يۈكلەنمەيدۇ.

سوئال: قازا نامازلار قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: قازا نامازلار مەيلى سەپەر ئۈستىدە بولسۇن، مەيلى مۇقىم (ئۆز يۇرتىدا) بولسۇن، قازاغا قالدۇرۇلغان ۋاقىتتىكى ئۇسۇلى بويىچە ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: سەپەر ئۈستىدە ئوقۇماي قازا قىلغان نامازلارنى مۇقىم ھالىتىدە ئوقۇماقچى بولغان كىشى بۇ نامازلارنى سەپەردىكى ئۇسۇلى بويىچە قەسىر قىلىپ (قىسقارتىپ)، تۆت رەكئەتلىك پەرز نامازلارنى ئىككى رەكئەت قىلىپ ئوقۇيدۇ. ئەگەر مۇقىم ھالىتىدە قازا قىلغان نامازلارنى سەپەردە ئوقۇماقچى بولغاندا تۆت رەكئەت قىلىپ تولۇق ئوقۇيدۇ.

قازا نامازلارنى ئوقۇش تەرتىپى

سوئال: قازا نامازلارنى ئوقۇشنىڭ تەرتىپى قانداق؟

جاۋاب: قازا نامازلارنى ئوقۇشتا، قازانىڭ شۇ ۋاقىتتىكى ناماز ئارىسىدىكى تەرتىپكە رىئايە قىلىنىدۇ. يەنى، ئاۋۋال ئۈستىمىزدىكى قازا نامازلارنى ئوقۇپ بولۇپ، ئاندىن شۇ ۋاقىتنىڭ نامىزىنى ئوقۇشىمىز كېرەك. مەسىلەن: بىراۋ بامدات نامىزىنى ۋاقىتىدا ئوقۇيالمىغان بولۇپ، ئۇنىڭ قازاسىنى پىشىن ۋاقىتىدا ئوقۇماقچى بولسا، ئاۋۋال بامداتنىڭ

قازاسىنى ئوقۇپ بولۇپ، ئاندىن كېيىن، پىشىن نامىزىنى ئوقۇشى كېرەك (يەنى ۋاجىپتۇر).

سوئال: قازا نامازلارنى ئوقۇش تەرتىپى قايسى ھاللاردا ئەمەلدىن قالدۇ؟

جاۋاب: تەرتىپ تۆۋەندىكى ئۈچ ھالدا ئەمەلدىن قالدۇ:

(1) قازا قىلىنغان نامازلارنىڭ سانى (ۋىتىردىن باشقا) ئالتە ۋاخقا يېتىپ قالغان بولسا، يەنى بىر كۈنلۈك بەش ۋاخ نامازنىڭ ھەممىسى يەنە ئەتىنىڭ بىر ۋاخ نامىزى بولۇپ، جەمئىي ئالتە ۋاخ ناماز ياكى ئۈنىڭدىنمۇ كۆپ ناماز قازا بولغان بولسا، تەرتىپ ئەمەلدىن قالدۇ. بۇ نامازلارنى خالىغان ۋاقىتتا، تەرتىپكە رىئايە قىلماستىن ئوقۇپ ئادا قىلسا بولىۋېرىدۇ.

(2) ۋاقىتنىڭ تارقىلىشى يەنى شۇ ۋاقىتتىكى نامازنىڭ ۋاقتى قازا نامازلار بىلەن شۇ ۋاقىتنىڭ نامىزىنى ئوقۇشقا تار كەلسە، مەسىلەن: پىشىن نامىزىنىڭ ئاخىرقى ۋاقتى بولۇپ قېلىپ پىشىندىن ئاۋۋال قازا نامازلارنى ئوقۇپ ئاندىن پىشىن نامىزىنى ئوقۇشقا ۋاقىت يېتىشمىگەنلىكتىن، نامازنىڭ ۋاقتى چىقىپ كېتىپ ئوقۇماقچى بولغان پىشىن نامىزىنىمۇ قازا قىلىپ قويۇشتىن قورققان كىشى تەرتىپكە رىئايە قىلماستىن، ئاۋۋال پىشىن، ئاندىن قازا نامازلارنى ئوقۇسا بولىدۇ.

(3) ئۇنتۇپ قېلىش يەنى شۇ ۋاقىتتىكى نامازنى ئوقۇيدىغان چاغدا ئۈستىمىزدە قازا ناماز بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانلىقتىن، ئاۋۋال قازانى ئادا قىلماستىن شۇ ۋاقىتنىڭ نامىزىنى ئوقۇغان بولساق ناماز دۇرۇستۇر. تەرتىپ ئەمەلدىن قالغان بولىدۇ. قازا نامازنى شۇنىڭدىن كېيىن ئوقۇسۇمۇ بولىدۇ.

(4) جامائەت پەرز نامازغا تۇرغان ۋاقتتا قازا ناماز ئوقۇشقا بولمايدۇ. يەنى جامائەت شۇ ۋاقتنىڭ پەرزىنى ئوقۇش ئۈچۈن تۇرغان چاغدا، بىز ئۈستىمىزدىكى قازا نامازنى ئوقۇيمەن دەپ مەشغۇل بولماستىن، ئالدى بىلەن ۋاقتنىڭ پەرزىنى جامائەت بىلەن ئادا قىلىمىز، ئاندىن ئۈستىمىزدىكى قازا نامازنى ئوقۇيمىز.

قاتناش قوراللىرى ئۈستىدە ناماز ئوقۇش مەسلىسى

سوئال: قاتناش قوراللىرى ئۈستىدە بولغاندا نامازنى قانداق ئوقۇش كېرەك؟

جاۋاب: پاراخوت، كېمە، ئايروپىلان، پويىز، ئاپتوموبىل قاتارلىق قاتناش قوراللىرى ئۈستىدە سەپەر قىلغاندا، ئۆزۈرسىز تۇرۇپمۇ ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇش جائىزدۇر. بۇ مەسلىنىڭ تەپسىلاتى مۇنداق:

(1) پاراخوتتا سەپەر قىلغاندا، نامازلارنى ئۆرە تۇرۇپ ئادەتتىكىدەك ئوقۇش كېرەك. چۈنكى پاراخوتتا باش قېيىش ياكى يېقىلىپ كېتىش خەۋپى بولمايدۇ. چۈنكى پاراخوت ئۆيگە ئوخشاشتۇر.

(2) كېمىدە، كېمە كىچىك بولۇپ، ئۆرە تۇرسا بېشى قېيىش ياكى يېقىلىش ئېھتىمالى بولسا، ئولتۇرۇپ ئوقۇش جائىزدۇر. پەرز، ۋاجىپ، سۈننەت ۋە ھەر قانداق نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقۇسا بولىدۇ.

(3) ئايروپىلاندا سەپەر قىلغاندا، ئورۇندۇقتىن چىقىپ بوش جايلاردا ئۆرە تۇرۇپ ناماز ئوقۇشقا (بوش ئورۇن تېپىلمىغانلىقتىن) ئىمكانىيەت بولمىغان ياكى ئۆرە تۇرسا بېشى قايىدىغان شارائىتلاردا، ئولتۇرۇپ ئىشارەت بىلەن ناماز ئوقۇش جائىزدۇر.

(4) ماشىنىدا سەپەر قىلغاندا، ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇش ھەقىقەتەن

ئىمكانسىز بولغانلىقتىن، ئەگەر نامازنى كېچىكتۈرسە ئۇنىڭ ۋاقتى چىقىپ كېتىش ئېھتىمالى بولغان شارائىتلاردا، ئولتۇرۇپ ئىشارەت بىلەن ماشىنىنىڭ يۆنىلىشىگە قاراپ ئوقۇش جائىزدۇر. بۇ ۋاقىتتا قىبلىگە قاراش شەرت ئەمەس.

(5) پەرز، ۋاجىپ ۋە تەكىتلىك سۈننەت بولغان نامازلاردىن باشقا نەپلىگە ئوخشاش نامازلارنى ئۆزۈرسىز ھالدىمۇ، قايسىبىر ۋاقىتتا ئولتۇرۇپ ياكى ئىشارەت بىلەن ئوقۇش جائىزدۇر. بىراق ساۋاب جەھەتتە پەزىلىتى بولدى يەنى ئۆزۈرسىز بولسا ئۇنىڭ ساۋابى ئازراق بولىدۇ.

جامائەت نامىزى

سوئال: جامائەت نامىزى دېگەن قانداق ناماز؟

جاۋاب: جامائەت نامىزى - پەرز، ۋاجىپ ۋە تەراۋىھ نامازلىرىنى ئىمامنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ ئادا قىلىش دېمەكتۇر.

سوئال: جامائەت نامىزىنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇش ئەرلەر ئۈچۈن تەكىتلىك سۈننەتتۇر. جامائەت بىلەن ئوقۇغان نامازنىڭ ساۋابى ئۆز ئالدىغا يالغۇز ئوقۇغان نامازدىن 27 ھەسسە ئارتۇق بولىدىغانلىقىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بايان قىلغان.

سوئال: ئاياللارنىڭمۇ جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇشى دۇرۇسمۇ؟

جاۋاب: ئاياللارنىڭمۇ جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇشى جائىز بولۇپلا قالماستىن، بەلكى تولىمۇ ياخشىدۇر. ئۇلارمۇ جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇغاندا ئەرلەرنىڭ ئېرىشكەن ساۋابىغا ئوخشاش ساۋابقا ئېرىشىدۇ.

سوئال: جامائەت بولۇشنىڭ ئەڭ ئاز سانى قانچە؟

جاۋاب: جامائەتنىڭ ئەڭ ئاز سانى ئىككى بولۇپ، بىرى ئىمام يەنە بىرى ئىمامغا ئىقتىدا قىلغان كىشىدۇر. يەنى باشقا كۆپ جامائەت بولمىغان يەردە، ئىككى ئادەمنىڭ بىرى يەنە بىرىگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇسا، ئۇلار جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇغاننىڭ ساۋابىنى تاپىدۇ. قانچە كۆپ جامائەت بىلەن ئوقۇغان نامازنىڭ ساۋابى شۇنچىلىك كۆپ بولىدۇ.

سوئال: قانداق كىشى جامائەتكە يېتىشكەن بولىدۇ؟

جاۋاب: ئىمام بىرىنچى سالامنى بېرىشتىن بۇرۇن جامائەتكە يېتىشىپ نامازغا قوشۇلغان كىشى — گەرچە باشتىن ئىمام بىلەن بىرگە بولالمىغان بولسىمۇ — جامائەتكە ئۈلگۈرگەن ۋە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ناماز ئوقۇغاننىڭ ساۋابىنى تاپىدۇ.

بىراق مۇنداق كىشى جامائەت بىلەن ئوقۇيالمىغان رەكئەتلەرنى ئىمام سالام بەرگەندىن كېيىن، ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۆز ئالدىغا ئوقۇپ تاماملايدۇ.

سوئال: قانداق كىشى رەكئەتكە ئۈلگۈرگەن بولىدۇ؟

جاۋاب: ئىمام رۇكۇدىن بېشىنى كۆتۈرۈشتىن بۇرۇن نامازغا باشلاپ رۇكۇغا ئۈلگۈرەلگەن ئادەم شۇ رەكئەتكە ئۈلگۈرگەن بولىدۇ. بۇ كىشىدىن شۇ رەكئەتنىڭ قىرائىتى ساقىت بولىدۇ.

جۈمە نامىزى

سوئال: جۈمە نامىزى قانداق ناماز؟

جاۋاب: جۈمە نامىزى - ھەپتىنىڭ جۈمە كۈنىدە پىشىن ۋاقتىدا جامائەت بولۇپ ئوقۇلىدىغان ناماز بولۇپ، كىشىلەر بىر يەرگە توپلىنىپ ئوقۇلىدىغان ناماز بولغانلىقى ئېتىبارى بىلەن «جۈمە» ئەسلىسى «جۈمۇئە» يەنى (توپلىنىش، جەم بولۇش) دەپ ئاتالغان.

سوئال: جۈمە نامىزىنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: جۈمە نامىزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇش پەرز ئەينىدۇر. ئۇنى ئۆزۈرسىز تۇرۇپ ئادا قىلمىغان كىشى گۇناھكار بولىدۇ.

سوئال: جۈمە نامىزى پەرز بولىدىغان كىشىلەر كىملەر؟

جاۋاب: جۈمە نامىزى تۆۋەندىكى 7 شەرت ھازىر بولغان كىشىگە پەرزدۇر:

(1) ئەر بولۇش. ئاياللارغا جۈمە نامىزى پەرز ئەمەس. ئەمما ئوقۇسا ساۋابقا ئېرىشىدۇ. ئۇلاردىن شۇ كۈننىڭ پىشىن نامىزى ساقىت بولىدۇ.

(2) ھۆر بولۇش. ئەسىر ياكى سولاقتا بولغانلارغا جۈمە پەرز ئەمەس.

(3) سەپەر ئۈستىدە بولماسلىق. يولۇچىلارغا جۈمە پەرز ئەمەس.

(4) ئەما (كور) بولماسلىق. كورلارغا جۈمە پەرز ئەمەس.

(5) مېيىپ بولماسلىق. جىسمانىي مېيىپ كىشىلەرگە جۈمە پەرز ئەمەس.

(6) ئېغىر كېسەل بولماسلىق. ماڭالمىدىغان ئېغىر بىمارلارغا جۈمە پەرز ئەمەس.

(7) كۆڭلىدە دۈشمەن ۋەھىمىسى بولماسلىق. جۈمەگە بارسا ھاياتى تەھدىتكە ئۇچراش ئېھتىمالى بار كىشىلەرگە جۈمە پەرز ئەمەس.

جۈمە نامىزى ئوقۇغان كىشىلەردىن شۇكۈننىڭ پىشىن نامىزى ساقىت بولىدۇ. ھەققىدە جۈمە نامىزى پەرز بولمىغانلارمۇ ئەگەر جۈمە نامىزىنى ئوقۇسا ئەلۋەتتە ساۋابقا ئېرىشىدۇ.

سوئال: جۈمە نامىزىنىڭ پەرزلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: جۈمە نامىزىنىڭ پەرزى ئىككى بولۇپ، بىرى، جۈمەنىڭ ئىككى رەكئەت پەرزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇش، ئىككىنچىسى، جۈمەنىڭ خۇتبىنى ئاڭلاش.

سوئال: خۇتبە دېگەن نېمە؟

جاۋاب: خۇتبە - ئاللاھ تائالانى ياد ئېيتىش، ئۇنىڭغا ھەمدۇسانا (مەدھىيە) ئېيتىش ۋە جامائەتكە ۋەز - نەسەھەت قىلىش دېمەكتۇر. خۇتبىنى ئەرەبچە ئوقۇشقا بولغىنىدەك، ھەر مىللەت ئۆز تىلىدا ئوقۇشىمۇ بولىدۇ.

يولۇچىلار نامىزى

سوئال: يولۇچى نامىزى دېگەن قايسى ناماز؟

جاۋاب: يولۇچى نامىزى - بەش ۋاخ نامازلارنىڭ پەرزلىرىنى قەسىر قىلىپ (4 رەكئەتنى ئىككى رەكئەتكە قىسقارتىپ) ئوقۇش دېگەنلىكتۇر.

سوئال: شەرىئەتتە قانداق كىشى يولۇچى ھېسابلىنىدۇ؟

جاۋاب: شەرىئەتتە يولۇچىلىق بەلگىلىك بىر مۇساپىگە بېرىشنى كۆرسىتىدۇ. 15 كۈندىن ئاز تۇرۇش نىيىتى بىلەن 85 كىلومېتىرلىق ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەك بىر مۇساپىنى نىيەت قىلىپ يولغا چىققان كىشى يۇرتىنىڭ ئاخىرقى مەنزىللىرىدىن ئايرىلغاندىن باشلاپ يولۇچى ھېسابلىنىدۇ. 85 كىلومېتىرلىق بۇ مۇساپىنى مەيلى ئايروپىلان بىلەن، مەيلى پويىز بىلەن، مەيلى باشقا قاتناش قوراللىرى بىلەن، مەيلى پىيادە باسسۇن، ھەرھالەتتە بۇ سەپەر يولۇچىلىق ھېسابلىنىدۇ.

يولۇچىلارغا ئائىت ھۆكۈملەر

سوئال: يولۇچىلارغا ئائىت ھۆكۈملەر قايسىلار؟

جاۋاب: يولۇچىلارغا ئائىت ھۆكۈملەر تۆۋەندىكىلەر:

(1) يولۇچىلار تۆت رەكئەتلىك پەرز نامازلارنى قەسىر قىلىپ (ئىككى رەكئەتكە قىسقارتىپ) ئوقۇيدۇ. ئەمما ئىككى رەكئەتلىك، ئۈچ رەكئەتلىك پەرزلەر ۋە تۆت رەكئەتلىك سۈننەتلەر قىسقارتىلمايدۇ، بەلكى تولۇق ئوقۇلىدۇ.

(2) ۋاقىت تار كەلسە، يولۇچىلارنىڭ سۈننەت نامازلارنى ئوقۇماسلىقىمۇ، ئۇلارغا بېرىلگەن ئوڭايلىقلاردىندۇر.

(3) يولۇچىلار ئىككى نامازنى جەمئىي قىلىپ بىر ۋاقىتتا ئوقۇسا بولىدۇ.

(4) يولۇچىلار رامزاندا خالىسا روزا تۇتىدۇ، خالىسا تۇتمايدۇ. يولۇچىلىقى تاماملانغاندىن كېيىن قازاسنى تۇتىدۇ. ئەمما رامزاندا قىيىنلىق قالمىسا تۇتقنى ئەۋزەلدۇر.

(5) يولۇچىلىق مۇددىتى — كىشى ئۆز مەھەللىسىنىڭ ئاخىرقى مەنزىلىدىن ئايرىلغاندىن باشلاپ تاكى ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەلگەنگە قەدەردۇر. ئۆز يۇرتىغا ياكى تۇغۇلغان يۇرتى بولمىسىمۇ، ئولتۇراقلىشىپ قالغان يەردىكى ئائىلىسىگە قايتىپ كېلىشى بىلەن، ئۇنىڭ يولۇچىلىق مۇددىتى تۈگىگەن بولىدۇ ۋە نامازلارنى قەسىر قىلماستىن تولۇق ئوقۇشقا باشلايدۇ.

(6) سەپەردە نامازنى قازا قىلغان كىشى يۇرتىغا قايتقاندىن كېيىن، ئۇنى سەپەردىكى بويىچە قەسىر قىلىپ ئوقۇيدۇ. مۇقىملىق ھالىتىدە قازا قىلغان نامازلارنى سەپەردە ئادا قىلماقچى بولسا تولۇق ئوقۇيدۇ. شۇنىڭدەك، ئولتۇراقلىشىپ قالغان يۇرتتىن تۇغۇلغان يۇرتىدىكى ئائىلىسىنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن بارغان كىشىمۇ نامازلارنى قەسىر قىلماستىن تولۇق ئوقۇيدۇ.

(7) يولۇچى يولۇچى بولمىغان ئىمامغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇسا، تۆت رەكئەتنى تولۇق ئوقۇيدۇ. ئارنۇق ئوقۇغان كېيىنكى ئىككى رەكئەت ناماز نەپلە نامىزى بولۇپ قوبۇل قىلىنىدۇ.

(8) يولۇچى يولۇچى بولمىغانلارغا ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇماقچى بولسا، نامازغا تۇرۇشتىن ئاۋۋال جامائەتلەرگە ئۆزىنىڭ يولۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ قويۇشى ياكى سالامدىن كېيىن « مەن

يولۇچىمەن، نامىزىڭلارنى تولۇقلاڭلار» دەپ قويۇشى ياخشىدۇر. يولۇچى ئىمام ئىككى رەكئەتتىن كېيىن سالام بەرگەندە، يولۇچى بولمىغان جامائەت سالام بەرمەستىن ئورنىدىن تۇرۇپ، قالغان ئىككى رەكئەتنى ئۆز - ئالدىغا تاماملاپ ئاندىن سالام بېرىدۇ.

(9) يولۇچى بىرەر ۋاخ نامازنىڭ ۋاقتى كىرىپ بولغاندىن كېيىن، سەپەرگە ئاتلىنىپ، بۇ نامازنى يول ئۈستىدە ئوقۇماقچى بولسا، قەسىر قىلماستىن، تۆت رەكئەت قىلىپ تولۇق ئوقۇيدۇ. چۈنكى بۇ ناماز ئۇنىڭ مۇقىملىق ھالىتىدە ئۇنىڭ زىممىسىگە تۆت رەكئەت بولۇپ بەلگىلىنىپ بولغان بولىدۇ.

ھېيت نامازلىرى

سوئال: ھېيت نامازلىرى قايسى نامازلار؟

جاۋاب: ھېيت سۆزىنىڭ لۇغەتتىكى مەنىسى: قايتىش ۋە قايتىلىنىش دېگەنلىك بولۇپ، شەرىئەت ئىستىلاھىدا - ئاللاھ تائالانىڭ بەندىلىرىگە ھەر يىلى بايرام خۇشاللىقىنى قايتىلاپ بېرىشى دېمەكتۇر. بىر يىل ئىچىدە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىككى ھېيت بولۇپ، بىرى روزا ھېيتى، يەنە بىرى قۇربان ھېيتىدۇر. ھەر ئىككى ھېيتتا ئىككى رەكئەت ھېيت نامىزى ئوقۇش ۋاجىبتۇر.

سوئال: ھېيت نامازلىرى كىملىرىگە ۋاجىپ بولىدۇ؟

جاۋاب: ئىككى ھېيت نامازلىرىنى ئوقۇش جۈمە نامىزىنى ئوقۇشى پەرز بولغان كىشىلەر ئۈچۈن ۋاجىبتۇر.

ھېيت نامازلىرىغا بېرىشتىكى سۈننەت ئەمەللەر

سوئال: ھېيت نامازلىرىغا بېرىشتا سۈننەت بولغان ئىشلار قايسىلار؟

جاۋاب: ھېيت نامازلىرىغا بېرىشتا سۈننەت بولغان ئىشلار مۇنۇلار:

- (1) روزا ھېيت نامىزىغا بېرىشتىن بۇرۇن بىر نەرسە يېيىش.
- (2) قۇربان ھېيت نامىزىغا بېرىشتىن بۇرۇن يېمەسلىك.
- (3) ھەر ئىككى ھېيت نامىزىغا يويۇنۇپ، پاكىز كىيىنىپ بېرىش.
- (4) ھەر ئىككى ھېيتتا سەدىقنى كۆپ بېرىش.
- (5) ھەر ئىككى ھېيت نامىزىغا بېرىشتا، يولدا تەكبىر ئېيتىپ

بېرىش.

تەشرىق تەكبىرلىرى

سوئال: تەشرىق تەكبىرلىرى دېگەن نېمە؟

جاۋاب: تەشرىق تەكبىرلىرى - قۇربان ھېيتنىڭ ھارپا (ئەتە ھېيت دېگەن) كۈنى بامدات نامىزىدىن باشلاپ ھېيتنىڭ 4 - كۈنى ئەسىر نامىزىغىچىلىك جەمئىي 23 ۋاخ نامازنىڭ پەرزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان تەكبىرلەردۇر. بۇ تەكبىرلەرنى ھەر بىر پەرز نامازدىن كېيىن، مەيلى يالغۇز بولسۇن، مەيلى جامائەت بىلەن بولسۇن، مەيلى يولۇچى بولسۇن، مەيلى مۇقىم بولسۇن ھەر قانداق مۇسۇلماننىڭ ئوقۇشى ۋاجىبتۇر.

سوئال: تەشرىق تەكبىرلىرى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: تەشرىق تەكبىرلىرى تۆۋەندىكىدەك ئوقۇلىدۇ:

﴿اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ﴾

ئوقۇلىشى: «ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر، لا ئىلاھە ئىللاھۇ ۋەلاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر ۋە لىلاھىل ھەمدۇ»

سوئال: تەشرىق تەكبىرلىرىنى ئېيتىشنى ئۇنتۇپ قالغان ئادەم قانداق

قىلىدۇ؟

جاۋاب: تەشرىق تەكبىرلىرىنى ئېيتىشنى ئۇنتۇپ قالغان ئادەمگە

ئۇنىڭ قازاسى كەلمەيدۇ ۋە ئۇنىڭدىن ساقىت بولىدۇ.

تەراۋىھ نامىزى

سوئال: تەراۋىھ نامىزى دېگەن قانداق ناماز؟

جاۋاب: تەراۋىھ نامىزى - رامىزان ئېيىدا خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان مەخسۇس نامازدۇر.

سوئال: تەراۋىھ نامىزى قانچە رەكئەت؟

جاۋاب: تەراۋىھ نامىزى 8 رەكئەتتىن 20 رەكئەتكىچە ئوقۇلىدۇ.

سوئال: تەراۋىھ نامىزى قانداق ئوقۇلىدۇ؟

جاۋاب: تەراۋىھ نامىزىنى ئىككى رەكئەتتە بىر سالام بېرىپ، تۆت رەكئەتتە بىر سالام بېرىپمۇ ئوقۇش مۇمكىن. تەراۋىھ نامىزىنى ئىككى رەكئەتلىكتىن قىلىپ ئوقۇماقچى بولغاندا، ئۇ خۇددى يامىدات نامىزىنىڭ پەرزىنى ئوقۇغاندەك ئوقۇلىدۇ. ئەمما تۆت رەكئەتلىكتىن قىلىپ ئوقۇماقچى بولغاندا، خۇددى خۇپتەن نامىزىنىڭ تۆت رەكئەت پەرزىنى ئوقۇغاندەك ئوقۇلىدۇ. ئوخشىمايدىغان يېرى تۆت رەكئەتنىڭ ھەممىسىدە قىرائەت(فاتىھە سۈرىسىدىن كېيىن قۇرئان) بولىدۇ ۋە ھەممىسى ئۈنلۈك ئوقۇلىدۇ.

سوئال: تەراۋىھ نامىزىدا قۇرئاننى خەتمە قىلىش شەرتمۇ؟

جاۋاب: بىر ئايلىق تەراۋىھ نامىزىدا قۇرئان كەرىمنى خەتمە قىلىش شەرت ئەمەس، ئەمما مۇنداق قىلىش ساۋابى ئەڭ كۆپ بولىدىغان سۈننەت ئەمەللىرىدىن سانىلىدۇ.

سوئال: تەراۋىھ نامىزى ئوقۇشنىڭ ھۆكۈمى نېمە؟

جاۋاب: رامىزان ئېيىدا بىر ئاي تەراۋىھ نامىزى ئوقۇش تەكىتلىك سۈننەتتۇر.

سوئال: تەراۋىھ نامىزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇش شەرتمۇ؟

جاۋاب: تەراۋىھ نامىزىنى يالغۇز ئوقۇسىمۇ ئادا تاپىدۇ. ئەمما ئۇنى جامائەت بىلەن ئوقۇش سۈننەتى كىفايەدۇر، يەنى بىر تۈركۈم كىشىلەرنىڭ جامائەت بولۇپ ئادا قىلىشى بىلەن باشقىلاردىن ساقىت بولىدىغان سۈننەتتۇر. ناۋادا بىرەر مەھەللىدە تەراۋىھ نامىزىنى ھېچكىم جامائەت بولۇپ ئوقۇمىسا، شۇ مەھەللىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ھەممىسى گۇناھكار بولىدۇ.

زاكات ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى

سوئال: زاكاتنىڭ مەنىسى نېمە؟

جاۋاب: زاكات - لۇغەتتە پاكلاش ۋە ئۆستۈرۈش دېگەن مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ. ئەمما ئۇنىڭ ئىسلامدىكى مەنىسى: مەخسۇس شەرتلەرگە ئاساسەن، مۇئەييەن مىقداردىكى مالنى ھەقىلىق بولغان شەخسلەرگە بېرىش دېگەنلىكتۇر.

سوئال: زاكات قانداق ئىبادەت؟

جاۋاب: زاكات - زاكات بېرىشى پەرز بولغانلاردىن ئېلىپ جەمئىيەتتىكى ئېھتىياج ئىگىلىرىگە بېرىلىدىغان ئىقتىسادىي ئىبادەتتۇر.

زاكات پەرز بولىدىغان كىشىلەر ۋە زاكات ئۆلچىمى

سوئال: قانداق كىشىلەرگە زاكات پەرز بولىدۇ؟

جاۋاب: زاكات تۆۋەندىكى شەرتلەرگە توشقان كىشىلەرگە پەرز بولىدۇ:

- (1) مۇسۇلمان بولۇشى.
- (2) بالاغەتكە يەتكەن بولۇشى.
- (3) ئەقىل - ھوشى جايىدا بولۇشى.
- (4) پۇل - مېلى زاكات بېرىش مىقدارىغا يەتكەن بولۇشى.
- (5) پۇل - مالغا ئىگە بولغىنىغا بىر يىل توشۇشى.
- (6) قەرزدار بولماسلىقى. (ئەگەر ئۆزىنىڭ زاكات كەلگۈدەك پۇلى بار

تۇرۇپ، تىجارەت قىلىش مەقسىتى بىلەن قەرز ئالغان بولسا، ئۇ قەرزدار ھېسابلانمايدۇ، ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى پۇلىدىن زاكات بېرىدۇ).

سوئال: پۇل - مالنىڭ زاكات مىقدارىغا يېتىش ئۆلچىمى نېمە؟

جاۋاب: پۇل - مالنىڭ زاكات بېرىش مىقدارىغا يېتىش ئۆلچىمى 85 گرام ئالتۇن ياكى ئۇنىڭ خەلق پۇلىدىكى قىممىتىدۇر، يەنى بىراۋ ئۆزىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ ئېھتىياجلىرىدىن تاشقىرى ئەڭ ئاز دېگەندە 85 گرام ئالتۇن كەلگۈدەك پۇل - مالغا ئىگە بولغان بولسا، ئۇ كىشىنىڭ زاكات ئايرىشى پەرزىدۇر. چۈنكى مۇنداق كىشى شەرىئەتتە باي ھېسابلىنىدۇ.

زاكات كېلىدىغان ماللار

سوئال: زاكات كېلىدىغان ماللار قايسىلار؟

جاۋاب: زاكات كېلىدىغان ماللار تۆۋەندىكىلەر:

(1) نەق پۇل.

(2) تىجارەت ماللىرى.

(3) ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلار

(4) چارۋا ماللىرى

(5) يەر ئاستى بايلىقلىرى

(6) دېڭىز بايلىقلىرى

(7) شىركەت ھەسسەدارلىقى.

نەق پۇلنىڭ زاكىتى

سوئال: نەق پۇلدىن قانچىلىك زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: ئالتۇن، كۈمۈش، يۈەن، تەڭگە، سوم، رىيال، دوللار ۋە باشقىمۇ خەلق پۇللىرى قاتارلىق نەق پۇلنىڭ زاكات مىقدارى %2.5 (يۈزدىن ئىككى بېرىم پىرسەنت يەنى 40 تىن بىر) دۇر. يەنى نورمال ئائىلە ئېھتىياجىنىڭ سىرتىدا 21 كاراتلىق ئالتۇندىن 85 گرام ئالتۇن ياكى 595 گرام كۈمۈش ياكى بۇنىڭ قىممىتىگە تەڭ كەلگۈدەك نەق پۇلى بولغان كىشىنىڭ ئومۇمىي نەق پۇلدىن % 2.5 نى زاكاتقا بېرىشى پەرزدۇر.

تىجارەت ماللىرىنىڭ زاكىتى

سوئال: تىجارەت ماللىرى دېگەن قانداق مال؟

جاۋاب: تىجارەت ماللىرى - تىجارەت ۋە باشقا ھالال يوللار بىلەن ئۆستۈرۈش ئۈچۈن تەييارلانغان ماللار دېمەكتۇر.

سوئال: تىجارەت ماللىرىدىن قانچىلىك زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: تىجارەت ماللىرىنى نەق پۇلغا سۇندۇرۇپ، ئومۇمىي پۇل مىقدارىدىن %2.5 نى زاكاتقا بېرىلىدۇ.

چارۋا ماللىرىنىڭ زاكىتى

سوئال: چارۋا ماللىرى قايسى ماللار؟

جاۋاب: چارۋا ماللىرىدىن تۆگە، ئات، كالا، قوي ۋە ئۆچكە قاتارلىق گۆشى يېيىلىدىغان ھايۋانلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

سوئال: چارۋا ماللىرىغا زاكات كېلىشىنىڭ شەرتى نېمە؟

- جاۋاب: تۆۋەندىكى 3 شەرت بىلەن چارۋا ماللىرىغا زاكات كېلىدۇ.
- (1) يىلنىڭ ھەممىسىدە ياكى كۆپرەكىدە قويۇپ بېرىپ بېقىلغان بولۇشى.
- (2) ئىگىسىنىڭ مۈلكىگە ئۆتكىنىگە بىر يىل توشقان بولۇشى.
- (3) زاكاتنىڭ پەرز بولۇشى ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ئۆلچەمگە يەتكەن بولۇشى.

سوئال: چارۋا ماللىرىنىڭ زاكات ئۆلچىمى قايسى؟

جاۋاب: سانى بەشكە يەتمىگەن تۆگىگە زاكات كەلمەيدۇ. تۆگىنىڭ سانى بەشكە يەتكەندە، ئۇنىڭدىن بىر قوي، ئونغا يەتكەندە ئىككى قوي زاكات بېرىلىدۇ. بەشتىن يىگىرمىگىچە ھەر بىر بەش تۆگە ئۈچۈن بىردىن قوي زاكات بېرىلىدۇ. تۆگىنىڭ سانى 25 تىن ئاشقاندىن كېيىن ئەھۋال باشقىچە بولىدۇ.

كالىنىڭ سانى 30 غا يەتمىگىچىلىك زاكات كەلمەيدۇ. كالا سانى 30 غا يەتسە، ئۇلاردىن 2 ياشلىق كالىدىن بىر كالا زاكات بېرىلىدۇ.

سانى 40 قا يەتمىگەن قويلارغا زاكات كەلمەيدۇ. قويلارنىڭ سانى 40 قا يەتسە، بىر قوي زاكات بېرىلىدۇ. 40 تىن 120 گىچىلىك ئەھۋال شۇنداق بولىدۇ.

سوئال: ئۆيدە بېقىلغان ياكى بوداپ سېتىش ئۈچۈن تۇتۇلغان چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى قانداق بولىدۇ؟

جاۋاب: مۇنداق چارۋا ماللىرىنىڭ زاكاتى نەق پۇل ھېسابىدا بېرىلىدۇ. يەنى ماللارنى نەق پۇلغا سۇندۇرۇپ، ئۇنىڭدىن %2.5 ى زاكاتقا بېرىلىدۇ.

ئاشلىق ۋە زىرائەتلەرنىڭ زاكىتى

سوئال: ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلاردىن قانداق زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: ئاشلىق، مېۋە ۋە كۆكتاتلار يامغۇر سۈيى بىلەنلا سوغۇرۇلۇپ يېتىشكەن بولسا، ئۇنىڭدىن %10، ئەگەر ئادەم كۈچى بىلەن سوغۇرۇلغان بولسا، ئۇنىڭدىن %5، ئەگەر ھەم يامغۇر سۈيى، ھەم ئادەم كۈچى ھەر ئىككىلىسى بىلەن سوغۇرۇلغان بولسا، ئۇنىڭدىن %7.5 زاكات بېرىلىدۇ.

يەر ئاستى بايلىقلىرىنىڭ زاكىتى

سوئال: يەر ئاستى بايلىقلىرىدىن قانچىلىك زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: ئالتۇن، كۈمۈش، مىس، تۆمۈر، ياقۇت، مارجان، قاشتېشى، مەرۋايىت ۋە قىممەتلىك تاش ۋە نېفىتكە ئوخشىغان يەر ئاستى بايلىقلىرىدىن - ئۆزىنىڭ ئېگىدارچىلىقى ئاستىدىكى جايدىن تېپىلمىغان بولۇشى شەرتى بىلەن - %20 (بەشتىن بىرى) زاكات بېرىلىدۇ.

سوئال: ئۆزىنىڭ ئىگىدارچىلىقىدىكى يەردىن تېپىلغان يەر ئاستى

بايلىقىنىڭ زاكات مىقدارى قانچىلىك؟

جاۋاب: بىراۋ ئۆز ھويلىسىدىن ياكى ئۆزىگە ئائىت بولغان جايدىن بايلىق تاپقان ياكى قازغان بولسا، ئۇنىڭدىن ھامان زاكات بېرىش كېرەك ئەمەس. چۈنكى زېمىن ئۇنىڭ ئۆزىگە ئائىت بولغانلىقتىن ئۇنىڭدىن چىققان بايلىقلارمۇ ئۆزىنىڭ مۈلكى ھېسابلىنىدۇ. بۇ بايلىققا ئىگە بولغىنىدىن تولۇق بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن، نەق پۇل زاكىتىنىڭ مىقدارى بويىچە، %2.5 نى زاكاتقا بېرىدۇ.

سوئال: دېڭىز بايلىقلىرىدىن قانچىلىك زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: دېڭىزدىن بېلىق ۋە باشقىلارغا ئوخشاش دېڭىز ھايۋانلىرىنى تۇتۇپ سېتىشنى كەسىپ قىلغان كىشىلەر بۇ كەسىپ بىلەن تاپقان پۇللىرى زاكات بېرىش مىقدارىغا يەتسە، ئۇنىڭدىن %2.5 نى زاكات بېرىدۇ.

شەركەت ھەسسدارلىقىنىڭ زاكاتى

سوئال: شەركەت ھەسسدارلىقىدىن قانچىلىك زاكات بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: ھەر قانداق بىر شەركەتكە ھەسسدار بولۇپ ئۇنىڭغا پاي سالغان كىشىنىڭ يىل ئاخىرىدىكى نەق پۇلنىڭ ھېسابى بويىچە %2.5 زاكات بېرىشى پەرزدۇر.

زاكات كەلمەيدىغان نەرسىلەر

سوئال: زاكات كەلمەيدىغان نەرسىلەر قايسىلار؟

جاۋاب: تۆۋەندىكى نەرسىلەرگە زاكات كەلمەيدۇ:

(1) ئۆزى ئولتۇرۇۋاتقان ئۆيلەر.

(2) ئىشلىتىۋاتقان ئۆي ئەشيالىرى.

(3) كىيىلگەن كىيىم - كېچەكلەر.

(4) ئائىلىنىڭ يېيىش ئۈچۈن توپلىغان ئوزۇقلىرى.

(5) ئىشلىتىۋاتقان ماشىنىلار.

(6) كىشىنىڭ ئۆز كەسپى ئۈچۈن كېرەكلىك سايمانلار، ئەسۋابلار ۋە

ئەشيالىرى.

(7) زىننەت ئۈچۈن ۋە ئاياللارنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن تۇتۇپ ئىشلىتىپ تۇرغان ھەر قانداق نەرسىلەرگە زاكات كەلمەيدۇ. ئەمما نەق پۇل ئورنىدا ساقلانغان ئالتۇن، كۈمۈشكە، قاشتېشىغا ۋە شۇنداقلا پۇلغا يارايدىغان، ئېھتىياج سىرتىدىكى ھەر قانداق نەرسىگە زاكات كېلىدۇ.

زاكات بېرىشنىڭ ۋاقتى

سوئال: زاكات قاچان بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: ئائىلىنىڭ نورمال ئېھتىياجىدىن تاشقىرى زاكات بېرىش مىقدارىغا يەتكەن پۇل - مالغا ئىگە بولغان كىشىنىڭ ئۇنىڭغا ئىگە بولغىنىغا تولۇق بىر يىل تولۇشى بىلەن ئۇنىڭ زاكاتىنى كېچىكتۈرمەستىن ھامان ئادا قىلىشى پەرزىدۇر.

زاكات بېرىلىدىغانلار

سوئال: زاكات كىملىرىگە بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: زاكات تۆۋەندىكى كىشىلەرگە بېرىلىدۇ:

(1) پېقىرلار (كەمبەغەللەر) غا،

(2) مىسكىنلەر (ھېچ نەرسىسى يوق كىشىلەر) گە،

(3) قەرزدارلارغا،

(4) ئاللاھنىڭ يولىدىكى مۇجاھىدلارغا، ئىلىم تەھسىل قىلىۋاتقانلارغا ۋە ئاللاھنىڭ دىنىغا خىزمەت قىلىش يولىغا،

(5) يولدا قالغان پۇلسىز مۇساپىرلارغا،

(6) زاكات توپلاشقا مەسئۇل بولغان زاكات خادىملىرىغا،

(7) كۆڭۈللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا بېرىلىدۇ.

زاكات بېرىلمەيدىغانلار

سوئال: زاكات كىملەرگە بېرىلمەيدۇ؟

جاۋاب: زاكات تۆۋەندىكى بەش خىل كىشىگە بېرىلمەيدۇ:

(1) بايلارغا،

(2) كۇپىپارلارغا،

(3) ئاتا- ئانىغا، بوۋا- مومىغا،

(4) بالىلىرىغا، نەۋرە - چەۋزىلىرىگە،

(5) ئەر - ئاياللارنىڭ بىر - بىرىگە زاكات بېرىشى دۇرۇس ئەمەس، بەرگەندىمۇ ئادا تاپمايدۇ.

روزا ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى

سوئال: روزا دېگەن نېمە؟

جاۋاب: روزا سۆزىنىڭ لۇغەتتىكى مەنىسى - ئۆزىنى بىر نەرسىدىن توسۇش دېگەنلىك بولۇپ، ئىسلام ئىستىلاھىدا: تاڭ يۇرۇغاندىن باشلاپ قۇياش پاتقانغا قەدەر، ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىش نىيىتى بىلەن يېمەك-ئىچمەك ۋە جىنسىي ئالاقىدىن ئۆزىنى توسۇش دېگەنلىكتۇر.

روزا تۇتۇشى پەرز بولغانلار

سوئال: روزا كىملىرىگە پەرز بولىدۇ؟

جاۋاب: يىلدا بىر ئاي رامىزان روزىسىنى تۇتۇش ئەقىل-ھوشى جايىدا بولۇپ، بالاغەتكە يەتكەن، روزا تۇتۇشقا تاقەت قىلالايدىغان ھەرقانداق مۇسۇلمان كىشى ئۈچۈن پەرزدۇر.

روزىنى بۇزىدىغان ئامىللار

سوئال: روزىنى بۇزىدىغان ئامىللار قايسىلار؟

جاۋاب: روزىنى بۇزىدىغان ئامىللار روزىنى بۇزۇش بىلەن بىرگە قازا ۋە كافارەتنى لازىم قىلىدىغان ئامىللار ۋە روزىنى بۇزۇش بىلەن بىرگە قازانلا لازىم قىلىدىغان ئامىللار دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ.

سوئال: روزىنى بۇزۇش بىلەن بىرگە قازا بىلەن كافارەتنى لازىم قىلىدىغان ئامىللار قايسىلار؟

جاۋاب: روزا تۇتقان كىشىنىڭ رامىزان كۈندۈزىدە قەستەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشى، يېيىشى، ئىچىشى روزىنى بۇزىدۇ ۋە قازا بىلەن

كافارەتنى لازىم قىلىدۇ.

روزنىڭ كافارىتى

سوئال: كافارەت دېگەن نېمە؟

جاۋاب: كافارەت - ماددىي جازا دېگەنلىكتۇر.

سوئال: روزنىڭ كافارىتى قانداق ئادا قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈش ياكى قەستەن يېيىش - ئىچىش ئارقىلىق بۇزۇۋەتكەن روزنىڭ كافارىتى 1 كۈن قازا، 60 كۈن كافارەت بولۇپ، ئارقا - ئارقىدىن 61 كۈن روزا تۇتۇش، ئۇنى قىلالمىسا، يوقسۇللاردىن 60 كىشىگە بىر ۋاخ تاماق بېرىش ياكى 60 كىشىنىڭ ھەر بىرىگە رامزاندىكى فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارىدا پۇل بېرىش بىلەن ئادا تاپىدۇ.

روزنىڭ قازاسى

سوئال: روزنى بۇزۇپ قازاسلا كېلىدىغان ئىشلار قايسىلار؟

جاۋاب: روزنى بۇزۇپ قازاسلا كېلىدىغان ئىشلار تۆۋەندىكىلەر:

(1) قۇم ۋە تۇپراق ئوخشاش ئادەتتە يېيىلمەيدىغان نەرسىلەرنىڭ گالدىن ئۆتۈپ كېتىشى.

(2) قەستەن قۇسۇش. ئەمما ئىختىيارسىز ھالدا قۇسقان كىشىنىڭ روزىسى بۇزۇلمايدۇ.

(3) ئىپتارنىڭ ۋاقتى كەلگەنلىكىنى گۇمان قىلىپ، ئېغىزنى كۈن ئولتۇرۇشتىن بۇرۇن ئېچىۋېتىش ياكى تاڭ يۇرۇمىدى دېگەن گۇمان بىلەن تاڭ يۈرۈپ بولغاندىن كېيىنمۇ سوھۇرلۇق (زولۇق) يېيىشكە داۋام

قىلىش.

(4) ئۆزىدىن قەستەن ئىسپىرما چىقىرىش.

(5) باشقا بىرىنىڭ زورلىشى بىلەن روزىسىنى بۇزۇش.

(6) بۇرۇنغا ۋە قولاققا دورا تېمىتىش. تومۇرغا قۇۋۋەت ئۆكۈللىرى سالدۇرۇش. ئەمما بەدەننىڭ قايسىبىر يېرىگە سېلىنغان نورمال ئۆكۈللەر روزىنى بۇزمايدۇ.

(7) ئىختىيارسىز ھالدا گالدىن قار، يامغۇر ياكى سۇنىڭ ئۆتۈپ كېتىشى.

سوئال: روزىدا ئېسىدە يوق بىر نەرسە يەپ - ئىچىپ قويسا روزا بۇزۇلامدۇ؟

جاۋاب: روزا تۇتقان كىشى ئېسىدە يوق ھالدا بىرنەرسە يەپ قويسا ياكى ئىچىپ قويسا، ئېسىگە كەلگەن ھامان توختىتىۋالسا، ئۇنىڭ روزىسى بۇزۇلمايدۇ. ئەمما بۇزۇلدى دېگەن ئېتىقاد بىلەن يېيىشكە داۋام قىلسا بۇزۇلىدۇ.

رامىزان ئېيىدىكى ئەڭ پەزىلەتلىك ۋاقتلار

سوئال: رامىزان ئېيىدىكى ئەڭ پەزىلەتلىك كۈنلەر قايسىلار؟

جاۋاب: رامىزان ئېيىدىكى ئەڭ پەزىلەتلىك كۈنلەر رامىزاننىڭ ئاخىرقى ئون كۈنى بولۇپ، مىڭ ئايدىن ئۇلۇغ ۋە شەرەپلىك بولغان قەدىر كېچىسى بۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە بولىدۇ.

روزا تۇتماسلىققا رۇخسەت قىلىنغانلار

سوئال: رامىزان روزىسى كىملىرىدىن كەچۈرۈم قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: رامزاندا روزا تۇتماسلىققا رۇخسەت قىلىنغان شەخسلەر مۇنۇلار:

- (1) ئېغىر ئاياق ياكى بالا ئېمىتىدىغان ئاياللار.
- (2) روزىغا بەرداشلىق بېرەلمەيدىغان ئېغىر كېسەللەر.
- (3) ياشىنىپ قالغانلىقتىن روزا تۇتالمايدىغان كىشىلەر.
- (4) مۇساپىرلار.
- (5) ئۇرۇش مەيداندىكىلەر.
- (6) باشقىلار تەرەپتىن ئەگەر روزا تۇتسا جېنىغا دەخلى - تەرۇز بېتىدىغان شەكىلدە تەھدىتكە ئۇچرىغانلار.

روزىنىڭ فەدىيەسى

سوئال: رامزاندا روزا تۇتالمىغانلار قانداق قىلىدۇ؟

جاۋاب: ئېغىر ئاياق ياكى بالا ئېمىتىدىغان ياكى كېسەللىك ياكى مۇساپىرلىق ياكى ئۇرۇش مەيداندا بولغانلىق ياكى تەھدىتكە ئۇچرىغانلىق سەۋەبلىك رامزاندا روزا تۇتالمىغانلار باشقا ۋاقىتلاردا بىر كۈنگە بىر كۈندىن قازاسنى تۇتىدۇ. ئەمما ياشىنىپ قالغانلىقتىن ياكى كېسەللىكتىن زادى روزا تۇتالمايدىغانلار تۇتالمىغان روزىلىرى ئۈچۈن فەدىيە بېرىدۇ.

سوئال: فەدىيە دېگەن نېمە ۋە مىقدارى قانچىلىك؟

جاۋاب: فەدىيە — قىلالىمىغان ئىبادەتلەرنىڭ بەدىلىگە پېقىرلارغا بېرىلىدىغان سەدىقە. ياشىنىپ قالغانلىق ياكى كېسەللىك تۈپەيلى رامزان روزىسىنى تۇتالمىغانلار تۇتالمىغان روزىنىڭ ھەر بىر كۈنى

ئۈچۈن ئوتتۇراھال دەرىجىدە بىر ئادەم توپغۇدەك تاماقنى ياكى ئۇنىڭ يۇلىنى پېقىرلارغا سەدىقە قىلدۇ.

سوئال: تۇتالمىغان روزىسى قالغان ھالدا ئۆلگەن كىشى ئۈچۈن فىدىيە بەرسە بولامدۇ؟

جاۋاب: مۇنداق كىشىنىڭ تۇتالمىغان ھەر بىر كۈنى ئۈچۈن بىر پېقىر توپغۇدەك مىقداردا سەدىقە بەرسە بولىدۇ.

سوئال: كېسەللىك ياكى سەپەردە بولغانلىق سەۋەبتىن روزا تۇتالماستىن ئۆلگەن كىشى ئۈچۈن نېمە قىلىش كېرەك؟

جاۋاب: كېسەللىك ياكى سەپەردە بولغانلىق سەۋەبتىن تۇتالمىغان روزىسىنىڭ قازاسىنى تۇتۇپ بولغۇچە ئۆلۈپ كەتكەن كىشى ئۈچۈن روزا تۇتۇش ياكى فىدىيە بېرىشمۇ لازىم كەلمەيدۇ. ئەگەر باشقا سەۋەبلەر بىلەن رامزاننىڭ بەزى كۈنلىرىدە روزا تۇتمىغان بولۇپ، ئۇنىڭ قازاسىنى تۇتۇپ بولغۇچە ئۆلۈپ كەتكەن ۋە ۋارىسلىرىغا فىدىيە بېرىشنى ۋەسىيەت قىلغان بولسا، ئۇنىڭ ۋارىسلىرى ئۇنىڭ قالدۇرغان مىراسىدىن ئۈچتىن بىرىدىن كۆپ بولماسلىق شەرتى بىلەن، ئۇنىڭ تۇتالمىغان ھەر بىر كۈنى ئۈچۈن بىر پېقىر توپغۇدەك مىقداردا فىدىيە بېرىدۇ.

روزىنىڭ تۈرلىرى

سوئال: دىنىمىزدا قانچە تۈرلۈك روزا بار؟

جاۋاب: دىنىمىزدا 6 تۈرلۈك روزا بولۇپ، ئۇلار: پەرز، ۋاجىپ، سۈننەت، مۇستەھەب، ھازام، مەكرۇھ ۋە نەپلە روزىلاردۇر.

سوئال: پەرز روزىلار قايسىلار؟

جاۋاب: پەرز روزىلار تۆۋەندىكىلەر:

1. رامزان ئېيىنىڭ روزىسى.

2. كاپارەتنىڭ روزىسى.

3. رامزاندا تۇتالمىغان روزىلارنىڭ قازاسى.

سوئال: ۋاجىپ روزىلار قايسىلار؟

جاۋاب: ۋاجىپ روزىلار تۆۋەندىكىلەر:

1. تۇتۇپ بۇرۇشۇپ تەكەن سۈننەت ياكى مۇستەھەب روزىلارنىڭ

قازاسى.

2. تۇتمەن دەپ ئاتىۋەتكەنلىك سەۋەبى بىلەن ئۈستىگە

يۈكلەنگەن روزا.

سوئال: سۈننەت روزىلار قايسىلار؟

جاۋاب: سۈننەت روزىلار ئىككى بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىلەر:

1. قەمەرىيە ئايلىرىدىن مۇھەررەم (1-ئاي) نىڭ 9- ۋە 10 -

كۈنلىرى ياكى 10- ۋە 11- كۈنلىرى روزا تۇتۇش،

2. ھەج پايالىيىتىدە بولمىغانلارنىڭ ئەرەپات كۈنى بىر كۈن روزا

تۇتۇشى سۈننەتتۇر.

سوئال: مۇستەھەب روزىلار قايسىلار؟

جاۋاب: مۇستەھەب روزىلار تۆۋەندىكىلەر:

1. دۈشەنبە ۋە پەيشەنبە كۈنلىرىدە،

2. قەمەرىيە ئايلىرىدىن ھەر ئاينىڭ 13-14-15- كۈنلىرىدە،

3. شەۋۋال ئايدىن 6 كۈن،

4. شەبان ئېيىدا خالىغانچە روزا تۇتۇش مۇستەھەبتۇر.

سوئال: قايسى كۈنلەردە روزا تۇتۇش ھارام بولىدۇ؟

جاۋاب: روزا ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنىدە، قۇربان ھېيتىنىڭ بىرىنچى

كۈنىدىن 4- كۈنىگىچە بولغان ھېيت كۈنلىرىدە روزا تۇتۇش

ھارامدۇر. چۈنكى مۇسۇلمانلار بۇ بايرام كۈنلىرىدە روزا تۇتماستىن ھېيت قىلىشقا بۇيرۇلغان.

سوئال: قايسى كۈنلەردە روزا تۇتۇش مەكرۇھ بولىدۇ؟

جاۋاب: تۆۋەندىكى كۈنلەردە روزا تۇتۇش مەكرۇھ بولىدۇ:

1. نەپلە روزا تۇتماقچى بولغان كىشىنىڭ جۈمە كۈنىنىلا ئايرىپ بۇ كۈندە روزا تۇتۇشى مەكرۇھتۇر. جۈمە كۈنىدە روزا تۇتماقچى بولغان كىشى ئۇنىڭغا پەيشەنبىنى ياكى شەنبىنى قوشۇپ تۇتۇشى لازىم.
2. ئاشۇرا كۈنىدە روزا تۇتماقچى بولغان كىشىنىڭ ئاشۇرا كۈنىنى يالغۇز تۇتۇشى مەكرۇھتۇر. شۇڭا ئۇنىڭ ئالدىدىن ياكى كەينىدىن بىر كۈننى قوشۇپ تۇتۇش ئەۋزەل.

سوئال: ئاشۇرا كۈنى دېگەن قايسى كۈن؟

جاۋاب: ئاشۇرا كۈنى قەمەرىيە ئايلىرىدىن مۇھەررەم (1- ئاي) نىڭ 10- كۈنىدۇر.

سوئال: نەپلە روزىلار قايسى ۋاقىتلاردا تۇتۇلىدۇ؟

جاۋاب: نەپلە (ئىختىيارىي) روزىلارنى تۇتۇشنىڭ بەلگىلىك ۋاقىتلىرى يوق. روزا تۇنۇش ھارام ۋە مەكرۇھ بولغان كۈنلەرنىڭ سىرتىدا، يىلنىڭ قايسى بىر كۈنلىرىدە نەپلە روزىلارنى تۇتۇشقا بولىدۇ.

فىتىر سەدىقىسى ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى

سوئال: فىتىر سەدىقىسى دېگەن نېمە؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسى (ياكى سەدىقايى فىتىرى) رامىزان روزىسى ۋە ھېيت خۇشاللىقى سەۋەبى بىلەن پېقىرلارغا بېرىش بەلگىلەنگەن سەدىقە بولۇپ، خۇددى نامازنىڭ نۇقسانلىرىنى سەجدە سەھۋى تولىۋالغاندەك، فىتىر سەدىقىسىمۇ رامىزان روزىسىنى تۇتۇش جەريانىدىكى نۇقسانلارنى تولۇقلايدۇ.

فىتىر سەدىقىسى بېرىش ۋاجىپ بولغانلار

سوئال: فىتىر سەدىقىسىنى كىملىر بېرىدۇ؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسىنى بېرىش مەيلى چوڭ بولسۇن، مەيلى ئەمدىلا تۇغۇلغان بوۋاق بولسۇن، مەيلى باي بولسۇن، مەيلى كەمبەغەل بولسۇن ھەر قانداق مۇسۇلماننىڭ ئۈستىگە ۋاجىپتۇر. مۇسۇلمان ئادەم بۇ سەدىقنى ئۆزى ۋە ئۆزىنىڭ كاپالىتىدىكى ئائىلە ئەزالىرى، ئاتا - ئانىسى قاتارلىق ھەر بىر كىشى ئۈچۈن بېرىدۇ.

فىتىر سەدىقىسىنى بېرىش ۋاقتى

سوئال: فىتىر سەدىقىسى قاچان بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسى روزى ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى ئەتىگىنى تاڭ ئېتىشى بىلەن ۋاجىپ بولىدۇ. ئۇنى ھېيت نامىزىغا بېرىشتىن بۇرۇن بېرىش ئەۋزەل. ھېيت كۈنلىرى ئىچىدە بەرسىمۇ ياكى رامىزان ئىچىدە بەرسىمۇ بولىدۇ.

سوئال: فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى قانچىلىك؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسىنىڭ مىقدارى يېرىم سا (بىر كىلو 625 گرام) بۇغداينىڭ ئۆزى ياكى خەلق پۇلىدىكى قىممىتىدۇر.

فىتىر سەدىقىسى بېرىلدىغانلار

سوئال: فىتىر سەدىقىسى كىملەرگە بېرىلىدۇ؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسى زاكات ئېلىشى دۇرۇس بولغان كىشىلەرگە بېرىلىدۇ.

سوئال: فىتىر سەدىقىسىنى بەرمىگەن كىشىنىڭ روزىسى قانداق بولىدۇ؟

جاۋاب: فىتىر سەدىقىسى روزىدىن ئايرىم بىر ئىبادەت بولۇپ، فىتىر سەدىقىسى بەرمىگەن كىشىنىڭ تۇتقان روزىسى دۇرۇس، بىراق فىتىر سەدىقىسىنى ئادا قىلمىغۇچە بۇ سەدىقە ئۇ كىشىنىڭ ئۈستىدە قەرز بولۇپ قالىدۇ. ئەمما تۇتقان روزىسىغا دەخلى يەتمەيدۇ.

ھەج ۋە ئۆمرە

سوئال: ھەج قانداق ئىبادەت؟

جاۋاب: ھەج — ھاجى بولۇش نىيىتى بىلەن مەككىگە بېرىپ، زۇلھەججە ئېيىدا ئادا قىلىنىدىغان ئىقتىسادىي ھەم جىسمانىي ئىبادەتتۇر.

ھەج پەرز بولىدىغان كىشىلەر

سوئال: ھەجنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ شەرتلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: بىراۋغا ھەجنىڭ پەرز بولۇشىنىڭ شەرتلىرى تۆۋەندىكىچە:

(1) مۇسۇلمان بولۇش،

(2) ئەقىل - ھوشى جايىدا بولۇش،

(3) بالاغەتكە يەتكەن بولۇش،

(4) ھەج قىلىشقا قادىر بولۇشتىن ئىبارەتتۇر.

سوئال: ھەج قىلىشقا قادىر بولۇش دېگەننىڭ مەنىسى نېمە؟

جاۋاب: بىراۋنىڭ ھەج قىلىشقا قادىر بولۇپ، ئۇنىڭغا ھەج پەرزىنىڭ يۈكلىنىشى ئۈچۈن ئۇنىڭ ھەج چىقىملىرىغا، ھەجگە بېرىپ كەلگۈچە ئۆيىدە قالغان بالا - چاقىلىرىنىڭ پۈتۈن چىقىملىرىغا يەتكۈدەك ئىقتىسادقا ئىگە بولۇشى، تېنىنىڭ ساق بولۇشى، ھەج يولىنىڭ خاتىرجەم ۋە ئوچۇق بولۇشى ۋە قەرزدار بولماسلىقى شەرتتۇر!

ھەجنىڭ پەرز، ۋاجىپ ۋە سۈننەتلىرى

سوئال: ھەجنىڭ پەرزلىرى قانچە؟

جاۋاب: ھەجنىڭ پەرزلىرى ئۈچ بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1) ھەج قىلىشنى نىيەت قىلىپ ئىھرام باغلاش.

(2) ئەرەفاتتا تۇرۇش.

(3) كەبىنى تاۋاپ قىلىش.

سوئال: ھەجنىڭ ۋاجىپلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ھەجنىڭ ۋاجىپلىرى يەتتە بولۇپ، ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1) «مىقات» (ئىھرام باغلاشقا بەلگىلەنگەن ئورۇن) تىن ئىھرام

باغلاپ كېلىش.

(2) سافا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەئى قىلىش (مېڭىش).

(3) مۇزدەلىفەدە تۇرۇش (ئەمما بىر كېچە قونۇش سۈننەت).

(4) شەيتانغا تاش ئېتىش.

(5) چاچنى چۈشۈرۈش ياكى چاچنى قىسقارتىش.

(6) قۇربانلىق قىلىش.

(7) ۋېدا تاۋىپىنى قىلىش.

سوئال: ھەجنىڭ سۈننەتلىرى قايسىلار؟

جاۋاب: ھەجنىڭ سۈننەتلىرى تۆۋەندىكىچە:

(1) ئىھرام باغلاشتىن ئاۋۋال غۇسلى قىلىش.

(2) ئىھراملىق ئۈچۈن ئىككى پارچە ئاق، يېڭى ياكى يۇيۇلغان پاكىز

رەخت ئىشلىتىش.

- (3) ئىھرام باغلاپ بولۇپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇش.
- (4) ئىھرام باغلىغاندىن كېيىن «لەببەيكە» دۇئاسىنى ئېيتىش.
- (5) مەككىگە يېتىپ كەلگەن ھامان كەبىنى تاۋاپ قىلىش.
- (6) زۇلھەججىنىڭ 11 - 12 - ۋە 13 - كۈنلىرى مىنادا قونۇش.

ئىھرام ئىچىدە چەكلەنگەن ئىشلار

سوئال: ئىھرام باغلىغان كىشى ئۈچۈن چەكلەنگەن ئىشلار قايسىلار؟
جاۋاب: ئىھرام باغلىغان كىشى ئۈچۈن چەكلەنگەن ئىشلار مۇنۇلار:

- (1) ھەج ياكى ئۆمرە ئۈچۈن ئىھرام باغلىغاندىن كېيىن چاچ ياكى قولىق تۈۋىكىنى ياكى تىرناقلىرىنى ئېلىش. ئەمما ئىختىيارسىز چۈشۈپ كەتسە ياكى ئېسىدە يوق ئېلىپ تاشلىسا ھېچ ۋەقەسى يوق.
- (2) بەدىنىگە ياكى ئىھرامغا (ئاياللار كىيىملىرىگە) ھەر قانداق ئەتىر ۋە خوشپۇراقلىق نەرسىلەرنى چېچىش ياكى سۈرتۈش.
- (3) ئەرلەرنىڭ كىيىم شەكلىدە تىكىلگەن نەرسىلەرنى كىيىشى، ئەر - ئايال ھەر قانداق كىشىنىڭ قوللىرىغا پەلەي كىيىۋېلىشى.
- (4) نىكاھلىنىش ياكى باشقىلارنىڭ نىكاھىنى قىلىش.
- (5) جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈش.
- (6) قۇرۇقلۇق ھايۋانلىرىدىن ھەر قانداق بىر جانلىقنى ئۆلتۈرۈش. ئەمما يىلان - چايان، سېرىق چاشقان، قارغا، غالجىر ئىت، چۇسا، پاشا، قوڭغۇزغا ئوخشىغان كىشىلەرگە ئەزىيەت بېرىدىغان نەرسىلەرنى ۋە ھاشاراتلارنى ئىھرام ئىچىدە بولسىمۇ ئۆلتۈرۈشكە بولىدۇ.

(7) باشقىلار بىلەن جېدەللىشىش، ئۇرۇشۇش، تىللىشىش ۋە ھەرقانداق بىر گۇناھنى سادىر قىلىش.

(8) ئەرلەرنىڭ بېشىنى، ئاياللارنىڭ يۈزىنى يۆگىۋېلىشى. ئەمما ئاياللار يات ئەرلەر بار جايدىن ئۆتكەندە، يۈزىنى يۆگىۋالسا بولىدۇ. بۇ چەكلەنگەن ئىشلار قاتارىغا كىرمەيدۇ.

ئۆمرە ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى

سوئال: ئۆمرە قانداق ئىبادەت؟

جاۋاب: ئۆمرە - بەيتۇلاھنى زىيارەت قىلىش دېگەن مەنىدە بولۇپ، ئۆمرە قىلىش سۈننەتتۇر. ئۆمرەنى يىلنىڭ ھەر قايسى ئايلىرى ۋە كۈنلىرىدە قىلىشقا بولىدۇ.

سوئال: ئۆمرە قانداق قىلىنىدۇ؟

جاۋاب: ئۆمرە تۆۋەندىكىدەك قىلىنىدۇ:

- (1) ئۆمرە قىلىشنى نىيەت قىلىپ ئىھرام باغلاش.
- (2) كەبىنى يەتتە قېتىم تاۋاپ قىلىش.
- (3) ساڧا بىلەن مەرۋەنى يەتتە قېتىم سەئى قىلىش.
- (4) ئاخىرىدا چاچنى چۈشۈرۈش ياكى قىسقارتىش.

قۇربانلىقنىڭ تۈرلىرى

سوئال: دىنىمىزدا قانچە تۈرلۈك قۇربانلىق بار؟

جاۋاب: دىنىمىزدا 6 تۈرلۈك قۇربانلىق بولۇپ، ئۇلار:

- (1) ھاجىلارنىڭ ھەج پائالىيىتى ئىچىدە قىلىدىغان قۇربانلىقى

بولۇپ، «ھەدىيە» دەپ ئاتىلىدۇ.

(2) ھەج ياكى ئۆمرە قىلغانلارنىڭ ئىھرام ئىچىدە ئۆتكۈزۈپ قويغان خاتالىقلىرى سەۋەبلىك بەلگىلىنىدىغان قۇربانلىق بولۇپ، «دەم» دەپ ئاتىلىدۇ.

(3) قۇربان ھېيت كۈنلىرىدە قول ئىلكىدە بار كىشىلەر قىلىدىغان قۇربانلىق بولۇپ، «ئۇدھىيە» دەپ ئاتىلىدۇ.

(4) ئاللاھ يولىدا ئاتىۋەتكەن قۇربانلىق بولۇپ، «نەزىر» دەپ ئاتىلىدۇ.

(5) يېڭى تۇغۇلغان بالا ئۈچۈن قىلىنىدىغان قۇربانلىق بولۇپ، «ئەقىقە» دەپ ئاتىلىدۇ.

(6) ساۋاب تېپىش نىيىتى بىلەن قىلىنىدىغان نەپلە (ئىختىيارىي) قۇربانلىق.

قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى

سوئال: قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى قانداق قىلىش كېرەك؟

جاۋاب: قۇربانلىقنىڭ گۆشى مۇنداق بىر تەرەپ قىلىنىدۇ:

(1) ھەج ياكى ئۆمرىگە ئىھرام باغلىغان كىشىنىڭ ئىھرامدا ئۆتكۈزۈلگەن خاتالىقى سەۋەبلىك ئۇنىڭغا يۈكلىنگەن قۇربانلىق (دەم) نىڭ گۆشىدىن ئۆزى ۋە ئائىلىسىدىكىلەر بېمەستىن، ھەممىسىنى مەككىنىڭ پېقىرلىرىغا تارقىتىپ بېرىش.

(2) ئاللاھ يولىدا ئاتىۋەتكەنلىك سەۋەبتىن قىلىنغان قۇربانلىق (نەزىر) نىڭ گۆشىدىن قۇربانلىق قىلغۇچىنىڭ ئۆزى ۋە ئائىلىسى - ئەگەر پېقىر بولسا - يېسە بولىدۇ.

(3) قۇربان ھېيتتىكى قۇربانلىق، ھاجىلارنىڭ ھەج پائالىيىتى جەريانىدا قىلىدىغان قۇربانلىقى (ئۇدھىيە)، ئەقىقە ۋە ئىختىيارىي قۇربانلىقلارنىڭ گۆشىنى 3 كە بۆلۈپ، بىر بۆلۈكنى پېقىرلارغا سەدىقە ئورنىدا تارقىتىپ بېرىش، يەنە بىر بۆلۈكنى توغقانلار، قوشنىلار ۋە دوستلارغا - گەرچە ئۇلار باي بولسىمۇ - بېرىش، ئۈچىنچى بۆلۈكنى ئائىلىسىدە يېيىش تەۋسىيە قىلىنىدۇ. ئەگەر قۇربانلىق قىلغان ئادەم كەمبەغەل بولۇپ، ئەتراپىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى باي بولسا، قۇربانلىق قىلغان مېلىنىڭ گۆشىنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئائىلىسىدە يېسىمۇ بولىدۇ

ھەر خىل مۇناسىۋەتلەردە ئېيتىلىدىغان سۆزلەر

بىسىمىلاھىر رەھمانىر رەھىم قانداقلا بىر ئىشنى باشلاش ئالدىدا ئېيتىلىدۇ. مەنىسى: «ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن» دېگەنلىك.

ئەسسالامۇ ئەلەيھىكۇم بىرەر مۇسۇلمان بىلەن ئۇچراشقاندا دېيىلىدۇ. مەنىسى: «سەلەرگە ئامانلىق بولسۇن» دېگەنلىك.

ۋە ئەلەيھىكۇم ئەسسالام ۋە رەھىمەتۇللاھى ۋە بەرەكاتۇھۇ سالام قىلغان كىشىگە ئېيتىلىدۇ. مەنىسى: «سەلەرگەمۇ ئاللاھنىڭ ئامانلىقى، رەھىمىتى ۋە بەرىكىتى بولسۇن» دېگەنلىك.

ماشائۇللاھ خوشاللىنارلىق ياكى ھەيران قالايلىق بىر ئىشنى كۆرگەندە ئېيتىلىدۇ. مەنىسى: «ئاللاھنىڭ خالىغىنى بولىدۇ» دېگەنلىك.

ئىنشائۇللاھ كېلىچەكتە قىلماقچى بولغان قانداقلا بىر ئىش ئۈچۈن دېيىلىدۇ. مەنىسى: «ئاللاھ خالىسا...» دېگەنلىك.

سۇبھانەللاھ بىر ئىشتىن تەئەججۇپ قىلغاندا ئېيتىلىدۇ. مەنىسى: «ئاللاھ نوقساندىن پاك تۇر» دېگەنلىك.

ئەلھەمدۇ لىللاھ ئاللاھ تائالاغا مىننەتدارلىقنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ. مەنىسى: «ئاللاھقا شۈكۈر» دېگەنلىك.

ئاللاھقا ئامانەت ئۈزۈشقا ئېيتىلىدۇ. مەنسى: «ئاللاھقا تاپشۇرۇم» دېگەنلىك.

رەھمەت، ئاللاھ رازى بولسۇن بىراۋدىن بىرەر ياخشىلىق كۆرگەندە ئېيتىلىدۇ.

ھەممىزدىن رازى بولسۇن ئالدىنقى تىلەكنى ئېيتقۇچىغا دېيىلىدۇ.

جەللە جەلالۇھۇ ئاللاھ تائالانىڭ نامى تىلغا ئېلىنغاندا دېيىلىدۇ. مەنسى: «ئاللاھنىڭ شەنى ئۇلۇغدۇر» دېگەنلىك.

سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نامى تىلغا ئېلىنغاندا دېيىلىدۇ. مەنسى: «ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن» دېگەنلىك.

ئاللاھ ياتقان يېرىنى جەننەت قىلسۇن! بىراۋنىڭ ۋاپات خەۋىرىنى ئاڭلىغاندا ئېيتىلىدۇ.

ئاللاھ شىپالىق بەرسۇن! كېسەل يوقلىغاندا ئېيتىلىدۇ.

مۇبارەك بولسۇن! بىرەر ئۇتۇق قازانغان ياكى يېڭى كىيىم كىيگەن بىرى ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ.

ئىجازەت سوراڭ بىراۋنىڭ ئۆيىگە كىرمەكچى بولغاندا، ئىشىكنى سىلىق قېقىپ، ئۆي ئىگىسىدىن ئىجازەت سوراپ كىرىش.

كەچۈرۈڭ ھەققىدە بىرەر خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويغان ئادەمدىن چىرايلىقچە ئەپۇ سوراپ ئېيتىلىدۇ.

ھېچ ۋەقەسى يوق بىراۋ كەچۈرۈم سورىسا، تەبەسسۇم بىلەن چىرايلىقچە دېيىلىدۇ.

خوش، لەبىيەي ئاتا-ئانا ياكى ئۇستاز چاقىرغاندا دېيىلىدۇ.
ئەلەھمەدۇ لىللاھ چۈشكۈرگەندە دېيىلىدۇ.

يەرھەمۇكەللاھ يەرھەمۇكەللاھ چۈشكۈرۈپ، «ئەلەھمەدۇ لىللاھ» دېگەن ئادەمگە دېيىلىدۇ. مەنىسى «ئاللاھ سىزگە رەھمەت قىلسۇن» دېگەنلىك.

ئاللاھ قوللىغىزغا دەرت بەرمىسۇن تاماق يېگەندە، تاماق ئەتكەن كىشى ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ.

ئاللاھ ئاسانلىق بەرسۇن قىيىنچىلىقتا قالغان بىرنى كۆرگەندە دېيىلىدۇ.

مۇندىن باشقا يەنە بالىلارغا تۆۋەندىكىلەرنى ئۆگىتىش لازىم:

-ئۆيگە ياكى ئىشخانغا ياكى قانداقلا ئادەم بار يەرگە كىرگەندە ياكى چىققاندا، ئۇلارغا سالام بېرىش.

-ئۆيىدىكىلەردىن بىرەرسى ئۆزىنىڭ ھۇجىرىسىدا بار ۋاقىتتا ئۇنىڭ يېنىغا كىرمەكچى بولغاندا، ئىشىكىنى چېكىپ، ئىجازەت سوراپ كىرىش.

-بىرەر سورۇنغا كەلگەندە ئىككى كىشىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كىرىپ ئولتۇرۇۋالماستىن، بەلكى ئۇلارنىڭ ئوڭ ياكى سول تەرىپىدىن ئورۇن ئېلىش.

-ئۈچ كىشى بىر يەردە ئولتۇرۇۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ بىرىنى قايرىپ قويۇپ، يەنە بىرى بىلەن پىچىرلاشماسلىق.

-بىر يەرگە كىرىش ياكى چىقىشتا ياشتا ياكى ئىلىمدە چوڭلارغا يول بېرىش.

-يول يۈرگەندە ئاتا-ئانىنىڭ ئالدىدا ماڭماسلىق، تاماققا ئۇلاردىن بۇرۇن قول ئۇزاتماسلىق.

-مەسجىدكە ياكى قانداقلا بىر سورۇنغا بارغاندا ياكى بىرەر مېھماننى كۈتىۋېلىشقا چىققاندا، چىرايلىق كىيىنپ چىقىش.

-بىر يەرگە كىرىش ياكى چىقىشتا ياشتا ياكى ئىلىمدە چوڭلارغا يول بېرىش.

-يول يۈرگەندە ئاتا-ئانىنىڭ ئالدىدا ماڭماسلىق، تاماققا ئۇلاردىن بۇرۇن قول ئۇزاتماسلىق.

-مەسجىدكە ياكى قانداقلا بىر سورۇنغا بارغاندا ياكى بىرەر مېھماننى كۈتىۋېلىشقا چىققاندا، چىرايلىق كىيىنپ چىقىش.

-مەسجىدكە كىرگەندە ئوڭ پۈتى بىلەن كىرىش، چىققاندا سول پۈتى بىلەن چىقىش.

-ئۆيگە كىرگەندە ئۆيدە كىشى بولسۇن ياكى بولمىسۇن سالام قىلىپ كىرىش.

-تاماق يېيىشكە باشلىغاندا ۋە تاماقتىن كېيىن قولىنى يۇيۇش.

- تاماق يېگەندە بىسىملاھەر رەھمانررەھىم دەپ يېيىش.

- تاماقنى ئوڭ قولى بىلەن يېيىش.

- تاماقنى ئۆزىنىڭ ئالدىدىن يېيىش، باشقىلارنىڭ ئالدىدىكى

نەرسىگە قول ئۇزاتماسلىق.

- باشقىلار بىلەن بىرگە تاماق يېگەندە تويغان بولسىمۇ،

داستىخاندىن تۇرۇپ كەتمەسلىك، باشقىلارنىڭ يەۋىلىشىنى كۈتۈش.

- ئاغزىدا تاماق بار تۇرۇپ سۆزلىمەسلىك.

- تاماق يېگەندىن كېيىن بۇ لەززەتلىك تاماقلارنى ئاتا قىلغان

ئاللاھقا شۈكۈر قىلىپ دۇئا قىلىش.

- قاچىسىدىكى تاماقنى ئاشۇرۇپ قويماسلىق.

- ئاتا - ئانىغا ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن ۋارقىرىماسلىق، ئۇلارغا ھۆرمەت

بىلەن سىلىق مۇئامىلە قىلىش.

- ئاتا - ئانىغا ئىتائەت قىلىش، ئۇلارنىڭ بۇيرۇقىغا بوي سۇنۇش.

- ھاجەتخانغا كىرگەندە سول پۇتى بىلەن كىرىش ۋە ئىشتاننى

تۈرۈپ كىرىش.

- ھاجەتخاننى پاكىز تازىلىۋېتىپ، ئاندىن چىقىش ۋە ئوڭ پۇتى

بىلەن چىقىش.

- ھاجەتخانىدىن چىققاندىن كېيىن قولىنى سوۋۇنلاپ پاكىز يۇيۇش.

- بىراۋ بىلەن ئۇچراشقاندا، ئۇنى تونۇسۇن ياكى تونمىسۇن ئۇنىڭغا
سالام بېرىش.

- ۋاقتىنى بىكارغا ئۆتكۈزمەسلىك، بىكار قالسا پايدىلىق كىتاپلارنى
ئوقۇش.

- ئاپتوبۇسلاردا يېشى چوڭلارغا، ھامىلدار ياكى قۇچىغدا بالىسى بار
ئاياللارغا ئورۇن بوشۇتۇپ بېرىش.

- ئىشىنى قىلالماي قالغان بىرنى كۆرسە ياردەم قىلىش.

تەتگەن - ئاخشامدا ئوقۇلىدىغان زىكر ۋە دۇئالار

1. اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ. (بىر قېتىم ئوقۇلىدۇ).

2. قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

3. قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ. مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ . وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ . (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

4. قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ. مَلِكِ النَّاسِ. إِلَهِ النَّاسِ. مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ. الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ. مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ. (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

5. أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ، ئاخشاملىرى: «أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ» دەپ ئوقۇلىدۇ) وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ (ئاخشاملىرى «هَذِهِ اللَّيْلَةُ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا» دەپ ئوقۇلىدۇ). وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ شَرِّ مَا بَعْدَهُ (ئاخشاملىرى «هَذِهِ اللَّيْلَةُ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا» دەپ ئوقۇلىدۇ) رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ. رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَعَذَابِ فِي الْقَبْرِ .

6. اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ النُّشُورُ (ئاخشاملىرى «وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ» دەپ ئوقۇلىدۇ). (ئۈچ قېتىم).

7. اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبِئْوَاءِ لِكَ بِعِمَّتِكَ عَلَيَّ، وَأَبِئْوَاءِ بَدْنِي، فَاغْفِرْ لِي، فَإِنَّهُ

لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ.

8. اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي (ئاخشاڧلىرى: «ما أمسى بي» دەپ ئوقۇلىدۇ) مِنْ نِعْمَةٍ أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، فَלَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ، يَا رَبَّ لَكَ الْحَمْدُ كَمَا يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِكَ وَعَظِيمِ سُلْطَانِكَ. (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

9. اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ، وَالْفَقْرِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ. (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

10. حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. (بەتتە قېتىم ئوقۇلىدۇ).

11. بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ. (ئۈچ قېتىم ئوقۇلىدۇ).

12. رَضِيْتُ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا وَرَسُولًا. (ئۈچ قېتىم).

13. سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ، وَرِضَا نَفْسِهِ، وَزِنَةَ عَرْشِهِ وَمَدَادِ كَلِمَاتِهِ. (ئۈچ قېتىم).

14. لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (10 قېتىم ئوقۇلىدۇ).

15. أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ.

يۇقىرىقى زىكىر ۋە دۇئالارنىڭ تەرجىمىسى

1. «بىر ئاللاھتىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقتۇر؛ ئاللاھ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۇگدەپ قالمايدۇ،

ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە ئاللاھنىڭ مۈلكىدۇر؛ ئاللاھنىڭ رۇخسىتىسىز كىمۇ ئاللاھنىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالىسۇن؛ ئاللاھ ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى، كەينىدىكى ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار ئاللاھنىڭ مەلۇماتىدىن ئاللاھ ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، ئاللاھنىڭ مەلۇماتى ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان - زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىبىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر»⁽¹⁾.

2. ئېيتىنكى، ئۇ — ئاللاھ بىردۇر. ھەممە ئاللاھقا مۇھتاجدۇر. ئاللاھ بالا تاپقانمۇ ئەمەس، تۇغۇلغانمۇ ئەمەس. ھېچ كىشى ئۇنىڭغا تەڭداش بولالمايدۇ»⁽²⁾.

3. «مەخلۇقاتنىڭ شەرىدىن، قاراڭغۇلۇقى بىلەن كىرگەن كېچىنىڭ شەرىدىن، تۈگۈنلەرگە دەم سالغۇچى سېپەرگەرلەرنىڭ شەرىدىن، سۈبھىنىڭ رەببى ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن» دېگىن»⁽³⁾.

4. «ئىنسانلارنىڭ رەببى، ئىنسانلارنىڭ پادىشاھى، ئىنسانلارنىڭ ئىلاھى ئاللاھقا سېغىنىپ، كىشىلەرنىڭ دىللىرىدا ۋەسۋەسە قىلغۇچى جىنلاردىن ۋە ئىنسانلاردىن بولغان يوشۇرۇن شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىنىڭ شەرىدىن پاناھ تىلەيمەن» دېگىن»⁽⁴⁾.

(1) بەقەرە سۈرىسى 255 - ئايەت.

(2) ئىخلاىس سۈرىسى.

(3) فەلەق سۈرىسى.

(4) ناس سۈرىسى.

5. «بىز تاڭ ئاتقۇزدۇق، بارچە پادىشاھلىق ئاللاھقا مەنسۇپ بولغان ھالدا تاڭ ئاتتى، (بىز كەچ قىلدۇق، بارچە پادىشاھلىق ئاللاھقا مەنسۇپ بولغان ھالدا كەچ كىردى)، پۈتۈن ھەمدۇ سانا ئاللاھقا خاستۇر. ئاللاھتىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوق، ئاللاھ يالغۇزدۇر، ئۇنىڭ ھېچ شېرىكى يوقتۇر، پادىشاھلىق ۋە ھەمدۇ سانا ئۇنىڭغا خاستۇر، ئۇ ھەممە نەرسىگە كۈچى يەتكۈچىدۇر. رەببىم! بۇ كۈننىڭ ۋە كېيىنكىسىنىڭ ياخشىلىقىنى تىلەيمەن، (بۇ كېچىنىڭ ۋە كېيىنكىسىنىڭ ياخشىلىقىنى تىلەيمەن)، ساڭا سېغىنىپ بۇ كۈننىڭ ۋە كېيىنكىسىنىڭ يامانلىقىدىن ياناھ تىلەيمەن، (بۇ كېچىنىڭ ۋە كېيىنكىسىنىڭ يامانلىقىدىن ياناھ تىلەيمەن). رەببىم! ساڭا سېغىنىپ ھورۇنلۇقتىن، قېرىلىقنىڭ يامانلىقىدىن ياناھ تىلەيمەن. رەببىم! ساڭا سېغىنىپ دۇزاختكى ئازابتىن ۋە قەبرىدىكى ئازابتىن ياناھ تىلەيمەن»⁽¹⁾.

6. «ئى ئاللاھ! سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن ئەتىگەن تۇردۇق، سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن كەچلىدۇق، سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن ياشايمىز ۋە سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن ئۆلىمىز، توپلىنىدىغان جاي سېنىڭ دەرگاھىڭدۇر. (قايتىدىغان جايىمىز سېنىڭ تەرىپىڭدۇر)»⁽²⁾.

7. «ئى ئاللاھ! سەن مېنىڭ رەببىمىسەن، سەندىن باشقا مەبۇد يوق، سەن مېنى ياراتتىڭ، مەن سېنىڭ بەندەڭ، مەن (پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق مەندىن ئالغان) ئەھدەڭنى ۋە ۋەدەڭنى كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا تىرىشىمەن. ساڭا سېغىنىپ ئىشلىرىمنىڭ يامانلىقىدىن ياناھ تىلەيمەن. ماڭا ئاتا قىلغان نېمەتلىرىڭنى تونۇيمەن

(1) ئىمام مۇسلىم ۋە ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

(2) تىرمىزى رىۋايىتى.

ۋە گۇناھلىرىمنى ئېتىراپ قىلىمەن. ئى ئاللاھ! گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ھەقىقەتەن گۇناھلارنى سەندىن بۆلەك مەغپىرەت قىلغۇچى يوقتۇر»⁽¹⁾.

8. «ئى ئاللاھ! ماڭا ياكى بەندىلىرىڭدىن بىرەرسىگە ئەتىگەندە (ھەمدە ئاخشامدا) ئاتا قىلىنغان قانداقلا بىر نېمەت بولمىسۇن، ئۇ چوقۇم سېنىڭدىندۇر. سېنىڭ ھېچ شېرىكىڭ يوق، ھەمدۇ سانا ۋە شۈكۈر پەقەت ساڭغا خاستۇر. رەببىم! سېنىڭ پادىشاھلىقىڭنىڭ كاتتىلىقى ۋە مەرتىۋىسىڭنىڭ ئۇلۇغلىقىغا لايىق كېلىدىغان ھەمدۇ سانا ساڭا خاستۇر»⁽²⁾.

9. «ئى ئاللاھ! بەدىنىمنى ساق قىلغىن. ئى ئاللاھ! كۆزۈمنى ساق قىلغىن. ئى ئاللاھ! قۇلقىمنى ساق قىلغىن. ھەقىقەتەن سەندىن باشقا ئىلاھىي مەبۇد يوقتۇر. ئى ئاللاھ! ساڭا سېغىنىپ كۇپرىلىقتىن ۋە پېقىرلىقتىن پاناھ تىلەيمەن، قەبىر ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن. ھەقىقەتەن سەندىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقتۇر»⁽³⁾.

10. «ئاللاھ ماڭا كۇپايدۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئۇنىڭغا يۆلەندىم، ئۇ بۇيۇك ئەرشىنىڭ رەببىدۇر»⁽⁴⁾.

11. «نامىنى ئاتىغان كىشىگە ئاسمان ۋە زېمىندە ھېچنەرسە زىيان يەتكۈزۈلمەيدىغان ئاللاھنىڭ نامى بىلەن باشلايمەن، ئاللاھ ھەممىنى ئاڭلاپ ۋە كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر»⁽¹⁾.

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى.

(3) ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى.

(4) تەۋبە سۈرىسى 129 - ئايەت.

12. «ئىگەم ئاللاھ، دىنىم ئىسلام، پەيغەمبىرىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىكىنى قوبۇل قىلدىم»⁽²⁾.
13. «ئاللاھ پاك تۇر، ئۇ مەخلۇقاتلىرىنىڭ ھېسابچە، ئەرشىنىڭ زىننەتلىرىچە، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى يېزىشقا يېتەرلىك سىيالارغىچە ۋە ئۆزى مەمنۇن بولغىچە ھەمدۇ ساناغا لايىقتۇر»⁽³⁾.
14. «بالغۇز بىر ئاللاھ تائالادىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوق، ئۇنىڭ شېرىكى يوق. پادىشاھلىق، ھەمدۇ سانا ئۇنىڭغىلا خاستۇر. ئۇ ھەممىگە كۈچى يەتكۈچى زاتتۇر»⁽⁴⁾.
15. «ئاللاھنىڭ ئۇلۇغ كەلىمىلىرىگە سېغىنىپ مەخلۇقاتنىڭ شەرىدىن پاناھ تىلەيمەن»⁽⁵⁾.

(1) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

(2) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

(3) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.

(4) ئەبۇداۋۇد، ئىبنى ماجە رىۋايىتى.

(5) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.

ھەر خىل مۇناسىۋەتلىرىدە ئوقۇلىدىغان زىكىر ۋە دۇئالار

— ئۇخلاشتىن بۇرۇن: بِاسْمِكَ اَللّٰهُمَّ اَمُوتُ وَاَحْيَا.

«ئى ئاللاھ! سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئۆلمەن ۋە نامىڭ بىلەن تىرىلمەن»⁽¹⁾.

— ئۇيقۇدىن تۇرغاندا: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا وَاِلَيْهِ النُّشُورُ.

«بىزنى ئۇيقۇ بىلەن ئۆلتۈرگەندىن كېيىن، قايتا ھايات بېغىشلىغان ئاللاھ تائالاغا شۈكۈر ئېتىمەن. ئاخىرى قايتىش ئۇنىڭ تەرىپىگىدۇر»⁽²⁾.

— كىيىنگەندە: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا وَّرَزَقْنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّي وَلَا قُوَّةَ.

«ماڭا بۇ كىيىمنى كىيگۈزگەن ۋە بۇنى مېھنىتمىسىز ماڭا ئاتا قىلغان ئاللاھقا شۈكۈر ئېتىمەن»⁽³⁾.

— ھاجەتخانىغا كىرىشتە: اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَاثِثِ.

«ئى ئاللاھ! ساڭا سېغىنىپ تەركەك - چىشى شەيتانلارنىڭ زىيانىگە شىلىكىدىن پاناھ تىلەيمەن»⁽⁴⁾.

— ھاجەتخانىدىن چىقىشتا: غُفْرَانَكَ، اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنِّيْ الْاَذَى

وَعَاقَبَانِيْ.

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(3) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(4) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

«ئى ئاللاھ! گۇناھلىرىمنى كەچۈرگەيسەن، مەندىن زىيان - زەخمەتنى يوق قىلغان ۋە مېنى سالامەت قىلغان ئاللاھقا ھەمدۇ سانا ئېيتىمەن»⁽¹⁾.

— تاھارەت ئېلىشتا: بِسْمِ اللّٰهِ.

«ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن»⁽²⁾.

— تاھارەتتىن كېيىن: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

«يالغۇز بىر ئاللاھتىن باشقا ھەقىقىي ئىلاھ يوقلىقىغا، ئۇنىڭ شېرىكى يوقلىقىغا ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن»⁽³⁾.

— تاماقتىن بۇرۇن: اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْمَا رَزَقْتَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ بِسْمِ اللّٰهِ.

«ئى ئاللاھ! بىزگە ئاتا قىلغان رىزىقىڭغا بەرىكەت بەرگەيسەن ۋە بىزنى دۇراخ ئازابىدىن ساقلىغايسەن، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن باشلايمەن»⁽⁴⁾.

— تاماقتىن كېيىن: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اٰطَعَمَنِيْ هٰذَا وَرَزَقَنِيْهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّيْ وَلَا قُوَّةٍ.

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى.

(3) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.

(4) ئىبنى سۇننې رىۋايىتى.

«جىمى ھەمدۇ سانا مەن ھېچقانداق كۈچ سەرپ قىلماستىن، مېنى بۇ تاماق بىلەن غىزالاندۇرغان ۋە ئۇنى ماڭا رىزىق قىلىپ ئاتا قىلغان ئاللاھقا خاستۇر، ئۇنىڭغا شۈكۈر ئېيتىمەن»⁽¹⁾.

— ئۆيدىن چىقىشتا: بِسْمِ اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ.

«ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، ئۇنىڭغا تەۋەككۈل قىلدىم. ئاللاھنىڭ ياردىمى بولمىسا قولمىزدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ»⁽²⁾.

— ئۆيگە كىرىشتە: بِسْمِ اللّٰهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى اللّٰهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا.

«ئاللاھنىڭ نامى بىلەن كىردۇق، ئۇنىڭ نامى بىلەن چىقتۇق ۋە رەببىمىز ئاللاھقا تەۋەككۈل قىلدۇق»⁽³⁾.

— قاتناشقا ئولتۇرغاندا: سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ.

«بىزگە بۇنى بويسۇندۇرۇپ بەرگەن زات پاكىتۇر، بىز بۇنىڭغا (چىقىشقا) قادر ئەمەس ئىدۇق، بىز ھەقىقەتەن رەببىمىزنىڭ دەرگاھىغا قايتقۇچىلارمىز»⁽⁴⁾.

— ئەزان ئوقۇلۇپ بولغاندا: اَللّٰهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ.

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى.

(3) ئەبۇداۋۇد رىۋايىتى.

(4) زۇخروف سۇرىسى 13 - ئايەت.

«ئى ئاللاھ! پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا شاپائەت قىلىش پەزىلىنى بەرگىن ۋە ئۇنى سەن ۋەدە قىلغان ئالىي ماقامغا ئېرىشتۈرگىن»⁽¹⁾.

— مەسجىدكە كىرگەندە: **اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ.**

«ئى ئاللاھ! ئۇلۇغ پەزىلىتىدىن رەھمەت ئاتا قىلىشىڭنى تىلەيمەن»⁽²⁾.

— مەسجىدىتىن چىققاندا: **اللَّهُمَّ اغْصِنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.**

«ئى ئاللاھ! مېنى قوغلاندى شەيئەلەرنىڭ شەرىپىدىن ساقلىغىن»⁽³⁾.

— ئەجەبلىنىش ۋە خوشاللىقتا: **مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ**

«ئاللاھنىڭ خالىغىنى بۇپتۇ. ئاللاھنىڭ ياردىمىسىز قوللىرىڭدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ.»

— كېلىشمەسلىككە ئۇچرىغاندا: **قَدَّرَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ اللَّهُ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ.**

«ئاللاھنىڭ تەقدىرى، ئۇ خالىغىنىنى قىلىدۇ، ھەر ھالدا ئاللاھقا شۈكۈر.»

— بىرەر ياخشىلىق قىلغان كىشىگە: **جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا.**

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.

(3) ئىبنى ماجە رىۋايىتى.

«ئاللاھ سىزنى ياخشى مۇكاپاتلىسۇن»⁽¹⁾.

— قىيىنچىلىققا ئۇچرىغاندا: **اللَّهُمَّ لَاسَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا، وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ سَهْلًا إِذَا شِئْتَ.**

«ئى ئاللاھ! سەن ئاسان قىلمىغىچە ئاسانلىق يوق، سەن خالىساڭ قىيىنچىلىقنى ئوڭايلىققا ئورۇپ بېرىسەن»⁽²⁾.

— سەپەرگە چىققاندا: **اللَّهُمَّ هَوْنٌ عَلَيْنَا سَفَرْنَا هَذَا، وَاطْوَى عَنَّا بَعْدَهُ،**

«ئى ئاللاھ! بىزگە بۇ سەپىرىمىزنى ئوڭايلاشتۇرۇپ بەرگىن، ئۇنىڭ يىراقلىقىنى يېقىنلاشتۇرۇپ بەرگىن»⁽³⁾.

— كېسەل يوقلىغاندا: **أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ.**

«ئۇلۇغ ئەرشنىڭ ئىگىسى بولغان ئۇلۇغ ئاللاھتىن سىزگە شىپالىق تىلەيمەن»⁽⁴⁾.

— تەزىيەدە: **عَظَّمَ اللَّهُ أَجْرَكَ.**

«ئاللاھ ئەجرىڭىزنى زىيادە قىلسۇن!»

— قاتتىق غەزەبلەنگەندە: **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.**

«ئاللاھقا سېغىنىپ قوغلاندى شەيتاننىڭ شەررىدىن پاناھ تىلەيمەن»⁽¹⁾.

(1) ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى.

(2) ئىبنى ھەبىبان رىۋايىتى.

(3) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.

(4) تىرمىزى رىۋايىتى.

— ساھىبخانىغا دۇئا قىلغاندا: **اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَأَسْقِ مَنْ سَقَانِي.**
 «ئى ئاللاھ! مېنى غىزالاندۇرغاننى غىزالاندۇرغىن ۋە مېنى
 سۇغارغاننى سۇغارغىن»⁽²⁾.

(1) ئىمام بۇخارى رىۋايىتى.

(2) ئىمام مۇسلىم رىۋايىتى.